

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ראה

לקראת שבת מלאכתא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:31	18:45	18:51	18:41	18:40	18:50	18:44	18:53	18:52	18:34	כניסת שבת
19:47	19:46	19:47	19:47	19:47	19:48	19:48	19:46	19:48	19:46	יציאת שבת
20:22	20:25	20:24	20:22	20:21	20:23	20:25	20:24	20:23	20:25	ר"ת

Dirshu
דרשו'ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום המישי כ"ח אב תשע"ו | פניני פרשת השבוע פרשת ראה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

המנתח שהמליץ לחולה במחלה ממארת לטייל בכל העולם

ומדוע התנגד לכך מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל?

הטבעי של המחלה נותרו לך כארבעה שבועות לחיות!! הנה הצעתי נתונה לך; קח את רעייתך וסעו לטייל באירופה, תבקרו בכל מיני מקומות יפים, תסעו ותהנו, ותחזרו לביתך כדי למות בשלוה ובנחת.

ומה בדבר אפשרות ניתוח להסרת הגידול? שאל אותו אדם את הרופא, תראה, אומר לו הרופא, ישנה אפשרות מסוימת לנתח אותך, ניתוח זה יאריך את חיך בערך כמחצית השנה, אבל בחודשים אלו תאלץ לשכב

מחוסר תנועה מחוברת למכונת הנשמה שגורמת סבל וייסורים בלי יכולת ללכת לשום מקום, על כן אינני רואה לך שום תועלת והנאה בחיים שכאלו אשר אינם חיים כלל, ואיני מייעץ לך כלל ללכת לכיוון הזה.

מיד כשיצא החולה מבית הרופא נסע מיד לביתו של רבי משה פיינשטיין זצ"ל להתייעץ עמו בשאלה גורלית זו, היהודי שטח בפני רבי משה ז"ל את כל דברי הרופא, כמובן שרבי משה השתתף בצערו

וכאבו של אותו אדם ונענה ואמר לו, עצתי היא שתלך לרופא ותאמר לו שברצונך לעבור את הניתוח, והוסיף והסביר, שכל מהלך המחשבה של הרופא הוא לפי מחשבתו והשקפת עולמו הגויית והבהמית שכל מטרת החיים כאן בעולם הם בשביל ליהנות מהחיים, ולפי דרכו הוא צודק מאד, חיים כאלה שכרוכים בסבל וייסורים מחובר למכונת הנשמה אין להם ערך וחשיבות.... אבל אנחנו הרי יהודים ויודעים שהחיים כאן הם רק הכנה והכשרה כדי לזכות לחיי העוה"ב שהם חיי הנצח, וביחס לחיי הנצח אין לשער את ההבדל של חצי שנה נוספת, ואפילו במקרה הגרוע ביותר שבהיותך מחובר למכונת הנשמה לא תוכל רק לקיים מצות תפילין שניחו לך מידי יום, וכי יודע אתה את משמעות ההבדל בחיי הנצח עם הזכות של הנחת תפילין בחצי שנה הזו ובלי זכות זאת!! הרי אין שום

המשך בעמוד 14 <<<

הרב בנימין בירנצוויג

"יֵאָה אֲנֹכִי נִתָּן לְפִנְיֵיכֶם הַיּוֹם פְּרֻכָּה וְקִלְקָה" (דברים י"א, כ"ו)

מהו לשון 'ראה' שכתבה כאן התורה? מדוע לא כתוב לשון 'הנה אנכי נותן לפניכם'? האם כלל שייך ראייה בדבר שעדיין לא התקיים?? יסוד כביר מונח כאן, ביאר מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, שהקב"ה אומר לכלל ישראל, דעו, שאחר שנתנה התורה, הרי הכל רואים בעיניהם

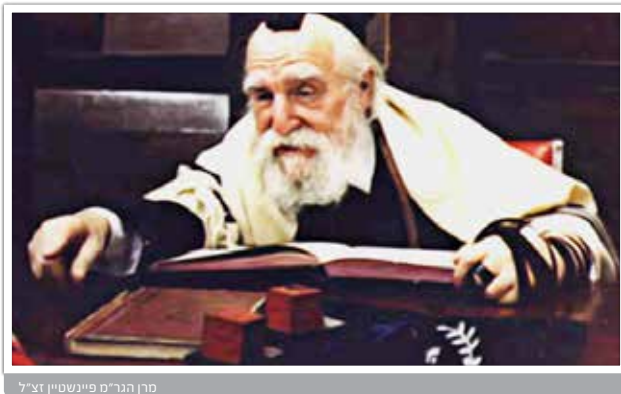
את הברכה שיש למקיימי המצוות ואת הקללה לאלו שאינם מקיימים המצוות, שכל מי שיתבונן בציבור מקיימי המצוות יראה את הברכה ששרויה בחייהם, את האושר והסיפוק הקיים אצלם, ההנאה מכל מה שחננם ה' יתברך, ואילו אצל אלו שלא זכו לשמור על חיי תורה ומצוות, כל אחד רואה חיי קללה, כל החיים זה רדיפה אחרי מותרות, חוסר סיפוק ממה שיש, עין צרה במה שיש לאחרים, וריקנות נוראה האופפת את כל ישותם מבוקר עד ערב.

התורה לא מדברת על הברכה והקללה שתהיה אם וכאשר, אלא - "הברכה - אם תשמרו לעשות את מצוות ה'! והקללה - אם לא תשמרו לעשות!!" זוהי מציאות שנראית לעין כבר עכשיו!

מעשה מי שלא מתבונן, מי שמתעלם ממה שרואה, ובוחר בחיים שלא על פי התורה והמצוות, הרי במועד מביא על עצמו את כל הקללות הכתובות בספר התורה הזה רח"ל.

***

בספר כור לזהב על ספר איוב (עמ' פד) מובא הסיפור הבא הממחיש את הברכה של החיים חיי התורה והמצוות לאלו שלא חיים כן: יהודי חרדי בארה"ב של"ע נתגלתה בגופו המחלה הממארת רח"ל, בא אל הרופא לשמוע ממנו את תוצאות הבדיקות שנעשו בגופו, לאחה שבדק את התוצאות אמר לו, המחלה כבר נתפשטה בגופך, ולפי קצב הגידול

מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל

איך יודעת השמש שהיא שמש?

בשירה ובריקודים רצו היהודים אל עבר המשרפות!

בהלכות קידוש ה' לרמב"ם. 'זו הרי מצוות היום' - הסביר לכולם - 'וצריכים אנו להתכונן לקיים את מצוות קידוש ה' בשלמות ובשמחה, בדיוק כפי שרבי עקיבא הכין את עצמו נפשית לקראת קיום המצווה: ביום האחרון, אנשי המחנה היו כה נלהבים לקראת קיום המצווה, וכבר ציפו בכל מאודם למסור את נפשם על קדושת ה', והנה כאשר באו לקחתם למשרפות, החלו לשיר ולרקוד בהתלהבות עצומה, וכך מתוך שירה אצו רצו לעבר המשרפות כשרבם ר' מנדליה בראשם.

הנאצים ימ"ש לא הבינו את מה שראו, שמחה זו מה היא עושה?! בכל כוחם ניסו הגרמנים לעצור את ריצתם ושירתם, אך הם בשלהם, מולהבים ונרגשים לקראת קיום המצווה הגדולה 'למות על קידוש ה': הנאצים ימ"ש לא יכלו לשאת את השמחה הזו, ועשו ככל שעלתה

בידם כדי לעצור את הריצה. מה עשו? נטלו תינוק יהודי קטן מזרועות אמו וזרקוהו לפני רגליו של רבי מנדליה, בכך חשבו שיצליחו לעצור את ריצתו וריצת חסידיו אל המוות. רבי מנדליה עצר ממרוצתו, נטל את התינוק בידי הקדושות, ופנה אל הנוכחים בשאלה: 'כיצד יודעת השמש שהיא באמת שמש הזורחת ומאירה לכל העולם? וענה: 'רק מהעובדה שאנשים אינם מסוגלים להביט בה בלי משקפי שמש'. 'רבותי' - סיים הרב בהתרגשות

- 'מהיכן אתם יודעים שיש לכם צלם אלוקים? משום שהנאצים שהם מזרע עמלק אינם מסוגלים להביט בפניכם!!', מה התינוק האומלל הזה עשה להם? מדוע הם כל כך שונאים אותו? מדוע הם שמחים לראות אותו נשרף חי? פשוט כי הם מזרע עמלק ואינם מסוגלים להביט בצלם אלוקים.

הרב ישראל ליוש

בשבת יחול ראש חודש אלול. ידועים דברי השל"ה הקדוש כי שמו של החודש נרמז בפסוק 'אני לדודי ודודי לי': פסוק זה מבטא את הקשר המיוחד שבין עם ישראל להקב"ה, אנחנו אליו והוא לנו. מעניין לדייק - אומר הרב עזריאל טאובר בספרו 'פרקי מחשבה' - שעל אף שהפסוק מדבר על הקשר של כלל ישראל עם הקב"ה, בכל זאת הוא נכתב בלשון יחיד, 'אני לדודי ודודי לי'. וזאת - אומר הרב טאובר - כדי לגלות לנו את כוחו של כל יהודי יחיד, מעלתו כל יהודי באשר הוא, הוא עצום לאין שיעור, כפי שאומרים חז"ל במשנה (סנהדרין פ"ד,

מ"ה) 'לפיכך נברא אדם יחיד, ללמדך שכל המאבד נפש אחד מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא:

ודווקא בחודש זה כאשר אנו עומדים לפני הימים הנוראים, בהם אנו נמליך את הקב"ה למלך על כל הארץ, אזי מצווים אנו בראש ובראשונה להכיר במעלתנו, ולהחשיב את ערכנו, בהיותנו בניו יחידיו של הקב"ה, הזוכים להמליכו עלינו, וכאשר העבד מכיר בערכו אז מלכות מלכו תהיה

בשיא תפארתה, כי ככל שרב ערכו של העבד, כך גדול יותר ערכו של המולך עליו.

מעלת היהודי באה לידי ביטוי במלוא עוצמתה בספור הבא: הימים ימי השואה האיומה, במחנה הריכוז בו שהה רבי מנדליה, אחיו של 'האמרי אמת', זכו היהודים שם לשמוע ממנו שיעורים תמידין כסדרם

מתי בכה מרן הרב אלישיב זצ"ל

ללמוד תורת השם והיצר הרע לא מניח לו. הבחור שהבחין מקרוב בצער הגדול של מרן זללה"ה, אמר אחר כך שכעת הוא כבר לא צריך שום עידוד... באותם רגעים גמלה החלטה בליבו שהוא חוזר לשיבה ללמוד ובי"ה המשיך ועלה בלימוד וביראת שמים ע"כ המעשה.

כי ככל שהיה מרן הגרי"ש מרומם ומונח כל כולו בתורה הקדושה, הוא הרגיש יותר ויותר את צערו העמוק של אותו בחור שקשה לו לשקוע בלימוד ואין התורה מתוקה אצלו.

ורבינו שליט"א התפעל מאוד מהמעשה והתרגש מאוד, ואמר שמעולם לא שמע מזה.

יהיו דברים אלו חיזוק לתחילת ה'זמן אלול' הקרוב, שיתחזקו רבבות עמלי התורה בכל מקומות מושבותיהם אמן.

(דברי שי"ח)

במהלך הלימוד השבוע של מרן שליט"א עם גיסו הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שאל בתוך הדברים את רבינו שליט"א, כי כידוע שבטבעו היה חמיהם מרן הגרי"ש מאוד מאוד שולט על רגשותיו, וכידוע שיכל בחייו את רעייתו הרבנית ע"ה וכן ארבע מבנותיו, ובשום אחד מהם לא ראו אותו מוזיל דמעות, למרות כל הצער והכאב שבדבר, כי היה לו כוח שליטה גדול מאוד על עצמו, עם כל זה, אני זוכר פעם אחת שמו"ח הוריד דמעות מעיניו, ומעשה שהיה כך היה:

היה בחור צעיר לפני שנים רבות שהתאמץ ללמוד, אך לא ראה טעם בלימודו ולא עזרו כל הנסיונות שניסו לשכנעו שינסה עוד ועוד והבחור היה ממש על סף שבירה מוחלטת ורח"ל כפסע היה בינו לבין עולם השקר של עולם הזה. עד שבני משפחתו החליטו להביאו בפני מרן הגרי"ש שיברכו ויעודדו בעיצה טובה, ואכן הבחור בא לפני מרן הגרי"ש, וכשסיפרו למרן הרב אלישיב מה עובר על הבחור, החל מרן זללה"ה להזיל דמעות מעיניו מצער ויגון על מה שעובר בחור שכל רצונו זה

שאל אותו האדמו"ר מי כתב לך את הקויטל? תשע השעות של הפגישה בין מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א והאדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצ"ל

וההמלצה של מרן שליט"א לעשיר לעשות שותפות עם הקב"ה ולהלוק עמו מהצית מרווחי

"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת יִרְעָךָ" (דברים י"ד, כ"ב)

היה זה כאשר הגיע אחד מגדולי מחזיקי התורה בדורנו אל נדיב מסוים, כדי להתרימו לטובת רשת הכוללים שבראשותו, ונענה כי הלה אמור באותו היום לסגור עסקה גדולה בשותפות עם גביר נוסף, וכי במידה ואכן תצא היא אל הפועל ותניב רווחים כצפוי מתחייב הוא להעניק עשירית מרווחיו לצדקה. באותו מעמד יצר אותו מחזיק תורה קשר עם ביתו של מרן הגראי"ל וביקש ממנו לברך את הגביר להצלחה בעסקה המתוכננת. ואכן הגראי"ל נענה ואף שוחח ישירות עם הגביר, אשר התחייב בפניו כי אם יצליח ה' דרכו יעניק עשירית מרווחיו לצדקה. אלא שהגראי"ל לא הסתפק בכך, למה רק עשירית? וכי לא מוטב שתעשה שותפות עם הקב"ה ותחלוק עמו את רווחיך מחצה במחצה, הלא ה' יתברך הינו השותף הטוב ביותר באשר לו הכסף ולו הזהב, טען מרן. והגביר נענה בו במקום, התחייב לקחת את הקב"ה כשותף עמו בעסקה, ולהעניק לטובת החזקת תורה מחצית מרווחיו. למחרת היום התבשר אותו נושא בעול התורה, כי ההצלחה האירה את פניה לגביר וכי מחצית מרווחיו הועברו בהעברה בנקאית לחשבון הבנק של הכולל שבראשותו, סכום זה היה בו כדי לכסות מחצית מהוצאותיו הדחופות של הכולל, אולם לא את כולן, אך הישועה לא אחרה לבוא. בשעות אחר הצהריים צלצל הטלפון בביתו של אותו מחזיק תורה, ומעבר לקו נשמע קול בלתי מוכר של אדם אשר הציג עצמו כשותפו של הגביר לעסקה האמורה. הכיצד לא פנית אלי להיות שותף עם הקב"ה בעסק, התרעם הלה. ומשנענה כי ברכתו של הגראי"ל התייחסה לעסקה בכללותה, וכי אף הוא יכול להכניס עצמו לאותה שותפות מבורכת עם הקב"ה, העביר עוד באותו היום מחצית מרווחיו שלו, סכום אשר השלים את צרכיו של הכולל במלואם באופן מדויק.

(שמח זבולון עמ' רמ"ג, רמ"ד-כאיל תערוג תשע"ד)

תשע השעות של הפגישה בין מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א והאדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצ"ל

ליומא דהילולא - כ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצ"ל נלב"ע כ"ו מנחם אב תשל"ט

בעת ששהה רבנו בשוייץ בשנת תש"ה הגיע לשם כ"ק האדמו"ר מסאטמר זצ"ל, ורבנו נכנס אליו ושוחח עמו בעניינים גדולים, ורבנו ממעט לספר בעניין זה מכמה טעמים, ועיקר הידוע לנו הוא מהרבנית ע"ה שסיפרה לבני המשפחה.

מי כתב לך את הקויטל

כשהגיע הגה"ק אדמו"ר רבי יואל מסאטמר לשווייץ, כסלו תש"ה, רצה להיכנס אליו המקובל ר' חיים אריה ערלנגר זצ"ל, שהיה אז בבחרותו, עם קויטל, ושאל את רבנו מה לבקש, ואמר לו רבנו שהעיקר הוא לזכות להיות מרכבה לשכינה, וכשנכנס ר' חיים לאדמו"ר ורשם בקויטל שרוצה להיות מרכבה לשכינה, שאל אותו האדמו"ר מי כתב לך את הקויטל כי הבין שבחור בכזה גיל לא משיג דברים כאלו, ואמר לו שרבנו כתב לו.

מי יעץ לכם

וכן הרבה אנשים פליטים שנכנסו להתייעץ אתו מה עליהם לעשות,

וסיפרו שעד עכשיו עשו כך וכך ועכשיו מסתפקים מה לעשות הלאה, ושאל אותם מי אמר לכם מה לעשות עד עכשיו, ואמרו לו יהודי בשם רבי אהרן ליב שטיינמן. וכעבור תקופה נכנסה הרבנית תמר ע"ה לאדמו"ר ורשמה את שמותם לברכה, ושאלה אותו האם כדאי לה ולבעלה לעלות לארה"ק, השיב לה הרה"ק מסאטמר ש"אין כדאי משום שהציונים גרים שם וצריך מאוד מאד להישמר ולהתרחק מהם", אמרה לו הרבנית: "בעלי הינו ירא שמים והוא ידע כיצד להישמר" ותוך הדברים היא נקבה בשמו של בעלה, אמר לה הרבי: "אכן שמעתי אודות בעלך, רצוני להכירו"

קדוש מרחם

ואכן רבנו נכנס אליו ושוחח עמו כתשע שעות. הוא נכנס אחרי תפילת שחרית וישב שם עד סוף היום סמוך לתפילת מנחה, כשבסיומו מפטיר בפני הרבנית: "כן, אכן הוא ירא שמים בתכלית...

הא! ניכר בו שהוא קדוש מרחם..."

(פרטי המעשה נשמעו מכלי ראשון מפי ת"ח נאמן ששמע כן מהרבנית ע"ה בערוב ימיה, והדברים ידועים לזקני חסידי סאטמר מאותם הימים.)

עליה לארץ ישראל

בשיחה הנ"ל דן עמו האדמו"ר זצ"ל עם רבנו האם כדאי לאדמו"ר לעלות לארץ ישראל, ורבנו אמר לו שלדעתו אין זה כדאי. ובסיום השיחה

ביקש ממרן שליט"א לקחת מכתב עבור חתנו מזי"ר האדמו"ר רבי חייט"ל טייטלבוים מסאטמר זצ"ל שעלה לארה"ק, שבו מתייעץ עמו האם לעלות לארץ. ואכן רבנו עלה לירושלים והלך יחד עם הגרי"ד בן הגרי"ז להאדמו"ר מסאטמר ושוחח בעניין זה, וכתב לו רבנו במכתב מסקנת הדברים שכיון שבכוונתו של האדמו"ר מסאטמר ללחום כנגד כוונותיהם של הציונים, ראוי כי הוא (אדמו"ר מסאטמר) ישאר בחו"ל, וכך הם ילחמו יחדיו זה מכאן וזה משם... והמשיך וכתב לו רבנו: ראיתי אדמורי"ם מרובים וחסידיים מועטים, כעת, לאחר השואה קיימת תשתית לחסידות כי כולם משקמים את חצרותיהם. אך יש חשש שאם כ"ק האדמו"ר יגיע לארץ הקודש, הרי שהמונים ינהרו אליו ואחרים אודים מוצלים מאש - ייצאו נחסרים. לעומת זאת באמריקה היהדות היא גדולה מאוד וזקוקה להנהגה רוחנית יש כר נרחב לפעילות והצלה, וכן כדי להקים כאן 'ממלכת תורה' צריך משאבים כספים, וכאן בארץ אין מספיק גבירים בשביל זה, לכן עדיף להיות בארה"ב שם יש גבירים שיעזרו בדבר זה להקים 'ממלכת התורה'; וסיים מכתבו שאינו יכול לתת עצה לאדמו"ר אלא עליו לבוא ולראות בעצמו את הארץ, וכעבור תקופה עלה האדמו"ר לארץ, ואז שוב נכנס אליו רבנו ושוחח עמו ארוכות, והחליט האדמו"ר לעבור לחו"ל.

צער על פטירתו

בעת פטירתו של הרבי מסאטמר לא ידע רבנו מנוח מהאובדן לדור, בהסתלקותו של אדם גדול, ואז אמה: כי כאשר היה בחדרו בשווייץ נוכח לראות, כי ה'סאטמר רבי' יודע את כל התורה כולה. וכך ישב רבנו בחדרו ונאנח על הסתלקותו של גאון צדיק כמותו, שהיתה לו ההזדמנות להכירו מקרוב (מפי בן רבנו הגר"מ שליט"א)

(כאיל תערוג - שופטים תשע"ד)

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

אמרו אנשים לסטייפלר: 'בבקשה ממך, השא, אתה עשירי למנין! אמר להם: 'אני מצטער, קבעתי לשעה אחת בדיוק עם האינסטלטור'

ומדוע לא ירד רבי שלמה זלמן אוירבאך בתחנה ליד הישיבה • רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל
על גדלותם והליכותיהם של מאורי הדור

"פְּנִים אֲתֶם לֵה" (דברים י"ד, א')

בהלווייתו של רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל השתתפו מאות אלפים. על אף שהיה אדם גדול, ומכיון שהיה אדם גדול- הוא היה עניו מאד. פגשתי אותו פעמים רבות באוטובוס, יושב בעונה גדולה, מוציא ספר תהלים קטן וקורא. הוא היה גדול הדור לא רק בתורה, אלא גם במידות. הוא היה "אדם" שלם.

מטעם הישיבה רצו לשלוח לו מונית או רכב עם נהג, להביאו לישיבה. היה עליו להגיע מ"שערי חסד", שם גר כל ימיו, עד ישיבת "קול תורה" בשכונת בית וגן, וזה קשה. בפרט היה הדבר קשה בשנות זקנותו. היה עליו ללכת ברגל מ"שערי חסד" עד "מחנה יהודה" לחכות לאוטובוס, בשרב או בקור ובגשם, ולאחר מכן לנסוע באוטובוס הצפוף עד "בית וגן". הוא לא הסכים לקבל רכב צמוד ולא הסכים למונית. כל חייו היה מגיע באוטובוסים לישיבה.

פעם אחת, כשהגיע לתחנה ברחוב הפסגה והיה צריך לרדת, ראו התלמידים שהיו אתו באוטובוס, שהוא לא יורד. הוא נסע עד התחנה האחרונה בבית וגן, וחזר ברגל לישיבה. הם לא הבינו, ושאלו אותו לאחר מכן: "כבוד הרב, תורה היא וללמוד אנו צריכים, מדוע לא ירד הרב אתנו בתחנה שלידי הישיבה?" אמר להם הרב: "אני ישבתי ליד החלון, ולידי ישב יהודי עם סלים. לא רציתי להטריח אותו שיקום עם הסלים..."

איזו דרך ארץ! הוא היה מוכן להמשיך לנסוע, להתרחק ממחוז חפצו, ואחר כך ללכת ברגל, כדי לא להטריח אדם! כמה

אנשים אנחנו מכירים שהיו מתנהגים כך? זהו "אדם כי יקריב"- קודם כל להיות אדם!

פעם אחת הלך רבי שלמה זלמן זצ"ל ברחוב הפסגה, וגשם חזק התחיל לרדת. רבי שלמה זלמן ראה בחור צעיר מיישיבה קטנה, מתקרב אליו, עם מטריה קטנטונת של ילדים. הבחור ביקש מרבי שלמה זלמן להיכנס אתו תחת המטריה שלו. רבי שלמה נכנס מתחת למטריה, אבל המשיך להירטב כמקודם. המטריה הקטנה, מעל שני אנשים, לא הועילה כמעט כלום כנגד הגשמים העזים.

פתאום עצר רכב, והנהג הזמין את רבי שלמה זלמן: "כבוד הרב, הכנס ואקח אותך לישיבה".

אמר לו הרב: "לא, לא, אני הולך עם הבחור הזה".

הבחורים ראו את ראש הישיבה מגיע כשהוא כולו רטוב.

שאלו אותו: "כבוד הרב, למה לא רצה הרב לעלות לרכב?"

אמר להם: "ראיתי שלבחור הצעיר הייתה הנאה מכך שהוא לקח אותי תחת המטריה שלו. עדיף היה לי להירטב, ולא לפגום בהנאה שלו..."
זה גדול הדור - לחשוב על ילד, על כל אדם. לשמח כל אדם.

קודם תהיה "אדם", אחר כך תתפלל!

"חזון איש" היה מנין קבוע בביתו לתפילת מנחה, כל יום בשעה אחת. במנין השתתף גם הסטייפלר, רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, שהיה גיסו של החזון איש.

פעם אחת, רבע שעה לפני השעה אחת, קם הסטייפלר ועמד לעזוב. היו שם בדיוק עשרה אנשים, יחד עם הסטייפלר. אם הוא ילך לא יהיה מנין, וה"חזון איש" יאלץ להתפלל ביחידות.

אמרו אנשים לסטייפלר: "בבקשה ממך, השא, אתה עשירי למנין!"
אמר להם: "אני מצטער, קבעתי לשעה אחת בדיוק עם האינסטלטור".

ניסו האנשים לשכנע אותו: "ואם קבעת איתו?! שיחכה האינסטלטור רבע שעה... הרי

פה מדובר בחזון איש!"

אמר להם הסטייפלר: "אני לא חושב שמותר לי להתפלל כך, כשהאינסטלטור מחכה לי ומצטער בינתיים".

שאלו את ה"חזון איש", ואמר כדברי הסטייפלר: "אסור להשאיר כך לתפילה, על

חשבון האינסטלטור הממתין לשוא!"

פעם אחת בא אדם לקחת את הסטייפלר במונית, כדי שיהיה סנדק בברית. הסטייפלר היה צריך להתארגן מעט, כדי שיוכל לצאת לברית, אך אותו אדם שבא לקרא לו זרז אותו, שלא במתכוון, יתר על המידה. אותו אדם אמר: "כבוד הרב, הנהג של המונית מחכה כבר בחוץ".

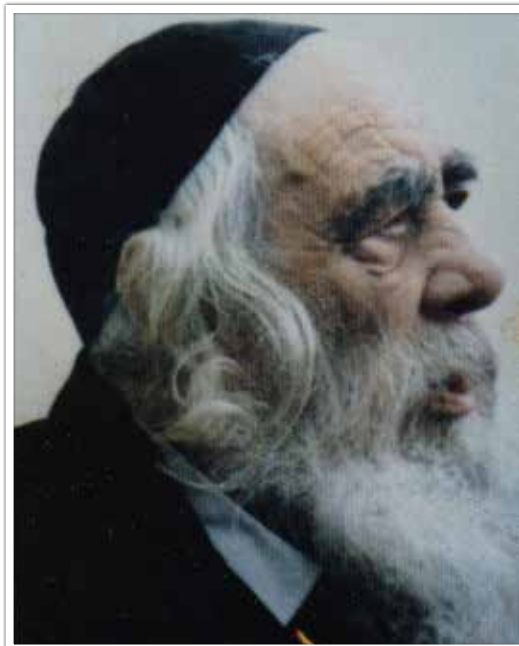
הרב שמע זאת, ומיד נעל את הנעלים בלי גרביים, וירד למונית. הוא הלך בלי גרביים לברית! לא היה אכפת לו, שיראו אותו יושב כסנדק בלי גרביים. ולמה?

כדי לא לגרום לנהג מונית לחכות. אסור לצער אותו!

לימוד גדול יש לנו כאן - ראשית חכמה תהיה בן אדם, ואל תעשה שום דבר על חשבון אחרים...

קודם כל צריך להיות בן אדם!

(יחי ראובן-פרשת ויקרא)

הרב יעקב ישראל קנייבסקי הסטייפלר זצ"ל

ר' בערל כהן ז"ל, קנה פעם כרטיס לוטו והודיעוהו שזכה בסכום אדיר בעושר רב, ואף שלחו לו מיד את כל מעות זכייתו, אחר כמה ימים שבו והודיעוהו כי 'מקח טעות' היה כאן, ועליו להחזיר את כל המעות

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על העושר וההון מה' הוא, ואי אפשר להרוויח מאומה כשפועלים אפילו כמלא נימה נגד רצונו יתברך

מנין לנו שהנך ישר ונאמן, אולי רמאי וגנב אתה, ענה הסוחר: הלא יהודי אנכי, ובני עמנו ידועים כאנשים נאמנים ומהוגנים. אמרו לו הגויים: אם יהודי אתה מדוע איננו רואים בזקנך זיפי שערות - שהרי אסורים אתם בגילוח בימים הללו, הרי אסור לכם להסתפר בימים אלו, ואם לדתך אינך נאמן ואת הלכותיה אינך מקיים, וכי לנו תהיה נאמן... ומה לנו לעסוק עמך, והלכו להם הגויים, וכל העסק התבטל, ללמדו לקח טוב, שעושר והון מה' הוא, ואי אפשר להרוויח מאומה כשפועלים אפילו כמלא נימה נגד רצונו יתברך.

הכלל העולה, בכל ענייניו ומעשיו יזכור את ה' ולא יחשוב לרגע אחד כי בידו לסדר ענייניו בעצמו לבדו. משל למה הדבר דומה לאחד שנכנס

לשדה, והנה רואה הוא פועלים רבים העומדים 'שניים שניים' - אחד חופר בור וחברו ממלא אותו בעפר, ומשם לבור נוסף, וחוזר חלילה. תמה האיש עד מאד, מדוע עמלים הם להבל ולריק, בחפירה וכיסוי, הסביר לו אחד הפועלים, שבכל יום פועלים המה שלשה שלשה יחדיו, האחד חופר בור, השני מכניס אל תוך הגומא גרעיני זרע ממנו יצמח אילן רב פירות, ומיד מכסה השלישי אחריו בעפר. משבאנו היום אל השדה ראינו שזה האמצעי אשר תפקידו להכניס את הזרעים - איננו, אך האם משום כן

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

יתבטלו האחרים מעבודתם... וכל בר דעת מבין עד כמה גדלה טיפשותם לעבוד לריק.

צא תאמה, במה נשתנה מי שנראה לו שאפשר לו לדאוג לפרנסה ומזונות בכוחות עצמו, ואינו יודע שיש כאן שותף - הקב"ה, שאם פועלים בלתו, אין כאן כי אם עבודה ויגיעה רבה להבל ולריק.

מעשה בעניי שהיה מהלך בצידי הדרכים כשתרמילו על גבו, עבר לידו אחד העשירים כשהוא נוסע במרכבתו ההדורה, וראה איך שההלך עייף ויגע מעמל הדרך והמשא, קראו העשיר לעלות על עגלתו, והנה רואה העשיר שאף בשהותו על העגלה ממשיך ההלך לישא את משאו הכבד על גבו - וכל גופו כואב מטורח המשא, תמה העשיר בפניו - 'מדוע לא יניח מע"כ את תרמילו וחבילתו הכבדה על קרקע העגלה, ויען המסכן: 'וכי לא די בכך שהנני מטריח את מע"כ לשאת אותי מרחק גדול כזה, האם יש צדק בכך - שאעמיס גם את משאי על עגלתך, אין זה אלא מן היושר שהעגלה תישא רק אותי, ואילו את המשא הכבד אשא בעצמי...'

המשך בעמוד 14 <<<

"אָפֶס פִּי לֹא יִהְיֶה כִּי אֶבְיֹן כִּי בְרַךְ יִבְרַכֶּה ה'" (דברים ט"ז, ד')

מסופר על יהודי אחד שהיה גר בקרית צאנז (בארץ הקודש) ושמו הרה"ח ר' בערל כהן ז"ל, פעם קנה ר' בערל כרטיס לוטו ולאחר כמה ימים הודיעוהו שזכה בסכום אדיר בעושר רב, ואף שלחו לו מיד את כל מעות זכייתו, אך כל זה טעות היה בידי עורכי ההגרלה, כי באמת הזוכה אחר היה ולא הוא, ואכן, אחר כמה ימים שבו והודיעוהו כי 'מקח טעות' היה כאן, ועליו להחזיר את כל המעות, ר' בערל החזיר את כל המעות בשלוות נפש עצומה כאילו לא אירע דבר, בני ביתו שהתפעלו משלוותו שאלוהו מנין לך 'קור רוח' כזה, מדוע אינך מתאבל על חסרון העושר שבין רגע אבד ממך ונשארת עם ה'חלץ' זה הדחק' שהיו מנת חלקך עד

עתה, ענה ר' בערל: 'הנה ידוע מפי ספרים ומפי סופרים שאם נגזר מיתה על אדם, אזי אם עשיר הוא פעמים שיפדוהו מן השמים מגזר דינו' על ידי שיטלו ממנו את ממונו, ויהפוך ל'עני' החשוב כמת, ונחשב כאילו נתקיימה בו הגזירה, ובזה יימלט לחיים טובים וארוכים. אך אם נגזרה גזירה על גברא כמוני שאין לו לא רכוש ולא ממון, הרי ח"ו מחויב הגזר דין להתקיים בפועל, מה עשה הקב"ה - גמל עמדי חסד של אמת, הפך אותי ל'עשיר

בן יומו' ושב ליטול ממני את כל העשירות לאחר כמה ימים, וממילא 'אני את נפשי הצלתי', לפי זה לא די שאין לי להתעצב אל לבי, אלא עלי לערוך עתה 'סעודת הודיה' כהנה וכהנה...'

כי המדמה בנפשו כי בידו הדבר - להשיג את פרנסתו בדרכים הנראים לו, אין הברכה מצויה במעשה ידי, והמבין יבין...

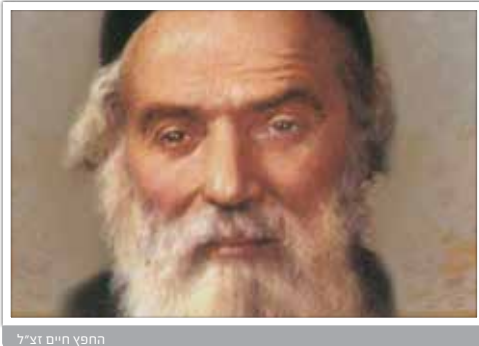
וכך הווה מעשה באחד שפנה באמצען של 'תשעת הימים' אל הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצוק"ל ושאלתו בפיו, הרי בימים הללו יש למעט במשא ומתן, אלא שכעת נזדמן לו הצעה לביזנעס (עסק) גדול עם כמה עשירי עכו"ם, ומניעת עסק זה הוא הפסד ממון עצום, התיר לו ר' משה לגמור את העסק לברכה. מכיוון שקיבל היהודי 'היתר' הוסיף לשאול האם מותר לו לגלח את שערות זקנו אשר צימח בשלושת השבועות, בכדי שיראה מכובד יותר בעת פגישתו עם הגויים, אך את זאת לא התיר לו ר' משה בשום אופן. אמנם כשבא למעשה התיר היהודי לעצמו וגילח זקנו.

בעת שבתו עם הנכרים, וכבר עמדו 'לסגור' את העסק, שאלוהו הגויים:

3 הדקות של דרשת החפץ חיים בכל חודש אלול שהרעידה את הלבבות

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על עבודת ה'אלול'

למקדש. ומלה אחת של תלמוד תורה, שכרה עצום ורב מהאתרוג המהודר ביותר, ומכל ארבעה המינים, ושופר ומצה. מכל התרי"ג גם יחד ובדקה אחת אפשר לומר מאתים מילים אלף, בחמש דקות.

חפץ חיים זצ"ל

אמר לי אדם, תלמיד ישיבת ראדין בעבה: אומר לך מה היה ה"חפץ חיים" זצ"ל דורש כל שנה בתחילת חודש אלול, שלוש דקות דרש. אומר את הדברים בקולו, ואחזור על תנועותיו. הבט בי, ותדמה שה"חפץ חיים" דורש לפניך

ואף אני אומר זאת לכם. שמעו, ותדמו שאני ה"חפץ חיים" אקדים ואומר, שבפולין ורוסיה לא גדלו אתרוגים. היו מייבאים אותם מארצות החמות, בקשיים רבים ובתנאים גרועים, רבים נפסלו בדרך ומחיר הנותרים הרקיע שחקים. אתרוג נמכר בין חמישה לחמישים רובלים. הון עתק. בין אלפי לרבבות שקלים. העשירים בלבד רכשוהו. והקהילות קנו עבור הצבור מקופת הקהל. ואמר ה"חפץ חיים" אנו בחודש אלול, והחגים מתקרבים. כל אחד חושב לעצמו: אח, לו הייתי עשיר! כי אז, מה? אזי הייתי רוכש אתרוג לעצמי! אתרוג ולולב, ארבעה מינים. ואילו עשיר מופלג הייתי, הייתי רוכש אתרוג בחמישים רובלים, המצוה שוה כל הון מדוע? כדי לקיים מצוה מן המובחר, הדר שבהדה, פעם אחת. ביום הראשון, מצות נטילת לולב מדאורייתא. בשאר הימים מדרבנן. זכר

כתרי"ג אלפי מצוות

ומאחרים לסדר בחמש דקות?!

וסיים האיש: ס'האט זאך גיטרייסלט. זה הרעיש את הלבבות!

נו?!

שקי העברות כבר מוכנים, ואנו ישנים?!

(מתוך 'והגדת' אלול)

חמותי ע"ה, אשתו של מרן הגרי"ש אלישיב, סיפרה לי לפני שנים רבות מעשה מופלא שראתה אצל כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל, בעל ה'אמרי חיים', ואשתו הרבנית,

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א עם סיפור מופלא על השפה המלכותית בין כ"ק ה'אמרי חיים' לזוגתו הרבנית, כשהכסף היה אצל הרבנית והיא לא ידעה כמה כסף מעוניין הרבי למסור לעני

לכל עני. חמותי ע"ה סיפרה לי שהכסף היה אצל הרבנית. אבל הרבנית מויז'ניץ לא ידעה כמה כסף מעוניין הרבי למסור לעני ההוא. מאידך, כיון שהחסידים עמדו במקום, נבצר ממנה לשאול את הרבי בגלוי, כדי לא לבייש את העני.

כיצד התנהל בכל זאת הדו-שיח? הרבנית רמזה בידיה לרבי כרוצה לדעת כמה כסף להוציא מהארנק. הרבי סימן לה בסימן משלו, והיא הוציאה שטר של עשרים לירות, סכום גדול מאוד בימים ההם, ומסרתהו לעני. ומה היה הסימן? חמותי סיפרה לי שה'אמרי חיים' נטל את שתי ידיו הקדושות, פתח את 10 האצבעות לרווחה, וספק את שתי הידיים זו על זו - 2 פעמים. מזה הבינה הרבנית שכוונתו היא להכפיל 2 פעמים

את 10 האצבעות, וממילא יש לתת לעני סך של 20 לירות. כך נראית שפה מלכותית בין בני זוג.

(קול ברמה - גליון 284)

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

"פתח הפתח את ידך לאחיה לעניך ולאביו בארץ" (דברים ט"ז, י"א)

סיפר הרב (רבי יצחק זילברשטיין שליט"א) סיפור מופלא על השפה המלכותית בין כ"ק ה'אמרי חיים' לזוגתו הרבנית. חכמה גדולה היא ליצור בבית שפה המתאימה לבני מלכים, בני אברהם יצחק ויעקב, שפה המתובלת בסממנים שיש בהם יראת שמים ואהבת חסד, שפה המתאימה לבית יהודי.

חמותי ע"ה, אשתו של מרן הגרי"ש אלישיב, סיפרה לי לפני שנים רבות מעשה מופלא שראתה אצל כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל, בעל ה'אמרי חיים', ואשתו הרבנית.

היה זה כאשר מו"ח מרן זצ"ל, ואשתו הצדקת ע"ה, שהו בשבת קודש באותו מקום שבו היו גם הרבי מויז'ניץ ואשתו.

בין הבאים היה יהודי עני אחד, שהיה בעבר אדם מכובד, ובעל יחוס, ועתה פשט את ידו, כדי שיתנו לו צדקה. היה ברור מאליו שכיון שמדובר בעני מכובד ומיוחס, אי אפשר להיפטר ממנו בסכום כסף רגיל שנותנים

רבי זלמן סובב את ראשו בכבדות, וסימן בידו שאתקרב אליו. התקרבותי עד למטתו, בתוך ליבי חשבתני: מי יודע? אולי הוא רוצה לומר לי דברי צוואה ופרידה, לפי איך שהיה נראה – מצבו היה כלאחר יאוש

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על כח השמחה וגדלות הנפש של ידיד נפשו, הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

בנוסף לסבל והייסורים שהסבה מחלה זו, היה על החולה להיות בבידוד מוחלט, מנותק מאנשים, מחשש הידבקות.

מצבו הקשה של רבי זלמן נגע לחבריו ומוקיריו. זכור לטוב אחד המיוחד שבחבורה, הרה"ח רבי יצחק מנשה הכהן רוזנפלד זצ"ל, שלרגל עבודתו בקודש כשור"ב דמתא היה משתדל להביא מידי יום ביומו לביתו של רבי זלמן כבדים צלויים, הידועים כתרופה בדוקה למחלה.

עברה תקופה ארוכה, רבי זלמן שכב בביתו קודח מחום ונמצא בבידוד מוחלט. הדבר כאב לי מאוד, רבי זלמן היה תמיד הסמל והדוגמא למסירות

למען הזולת, והנה מן השמים

נגזר עליו ייסורי הגוף והנפש

כאחד – ואנו מחרישים?

גמלה בלבי החלטה להכנס

לחדרו של רבי זלמן לעודדו

ולחזקו, נכנסתי לבית

ונעמדתי על מפתן החדר

הפנימי. כשראיתי את פניו

המצומקות, חיזור וחלוש,

פרצה צעקה מליבי וקראתי

בקול: "רבי זלמן!.. רבי זלמן!!

– וואס מאכט איר", איך

אתם מרגישים?

רבי זלמן סובב את

ראשו בכבדות, וסימן בידו

שאתקרב אליו. ניגשתי

והתקרבותי עד למטתו, בתוך

ליבי חשבתני: מי יודע? אולי

הוא רוצה לומר לי דברי

צוואה ופרידה, לפי איך שהיה נראה – מצבו היה כלאחר יאוש. והנה...

רבי זלמן הגביה ראשו במקצת ובקול חרישי זעק: "רבי ישראל... נאר

בשמחה!" רק בשמחה!

(לב ישראל)

"וְאֶכְלֶתְךָ שֶׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ וְשִׂמְחֶתְךָ אִתָּה וּבֵיתְךָ" (דברים י"ד, כ"ז)

מובא בספרי: אדם שעלה לירושלים כדי לאכול שם מעשר שני ושהה שם עד שסיים את אכילת המעשה, כשהיה רואה את הכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם, היה דבר זה משפיע עליו לירא את ה': והנה בהמשך הפרשה כתוב, "ואכלת שם לפני ה' אלוקיך ושמחת אתה וביתך". הרי שאכילת המעשרות מביאה גם לידי שמחה של מצוה.

ויש לומר: כדי להגיע ליראת שמים טהורה – צריכים שמחה! מידת השמחה מרוממת את האדם להיות כלי המוכשר לקבל השגות ודרגות בעבודת השי"ת.

וידועה אמרתו של הרה"ק

רבי אהרן הגדול מקארלין

זי"ע: "שמחה אינה מצוה

ועצבות אינה עבירה. אבל יש

בכוחה של שמחה לרומם את

האדם לדרגות הנעלות ביותר,

ולאיך – עצבות יכולה לגרום

לאדם להתדרדרות עמוקה".

וכבר פירשו הצדיקים: "כי

בשמחה תצאו" – במידת

השמחה אפשר לצאת מכל

המצרים והגבולות המעיקים

על האדם.

***

רק בשמחה

ברצוני לספר סיפור נפלא

מגדלות הנפש של ידיד נפשי רעי כאח לי, הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל,

שהיה עובד ה' באמת, כל חייו היו קודש לה'. בצעירותו תקפה אותו

מחלת השחפת הנוראה רח"ל, מחלה שפגעה קשה בתפקוד הריאות.

בימים ההם טרם הומצאה האנטיביוטיקה הידועה כיום כתרופת פלא

לשחפת. מי שתקפה אותו מחלה זו רח"ל היה אומלל ולוקה בכפליים:

הצטרף עוד היום
הניוזלטר היומי

קבל את הגיליון אליך ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

יש כאן 2 מיליון דולרים' הם אמרו לו 'מה שאנחנו רוצים בסך הכל הוא לקנות ממך את הזכות לעבד את האדמות בשנה הקרובה, ומיד לאחריה נחזיר לך את הכל'

אם תשימו כאן מאה מיליון דולר, אינני חוזר בי מהבטחתי לשמור שמיטה. אתם יכולים לחזור לשבט שלכם בנגב, ולתאר לפני חבריכם איך יהודי נשאר נאמן בהבטחתו לבורא העולם • הניסים הגדולים של יצחק חרד ממושב 'עולש' שהתעקש לשמור על שמיטה כהלכתה

הטרקטור על מנת לבדוק מה עלה בגורל שדות הקישואים שלו, לעגו לו השכנים במר ליבם: "יצחק, מה קרה לך", הם שאלו בחיך מה, "אתה חושב שנתר משהו שלם בשדותיך? אם אצלנו הכל נגמ, אצלך - על אחת כמה וכמה". אבל חרד כבר מלומד בניסים... עוד מהשנה השישית... הוא יוצא אל השדות, ואינו מאמין למראה עיניו. כל שיחי הקישואים נותרו שלמים, ללא פגע. מכת הברד דילגה, פשוט כך, על כל שדותיו, למרות שהשטחים שבבעלותו אינם 'נטועים' ברצף, אלא חלק פה וחלק שם. מכת הברד הכתה ממש כמו במצרים, כשגרירי הברד 'יודעים' בדיק

איפה להכות, ואיפה לא. ואפשר כבר להבין לבד, באיזה מחיר נמכרו הקישואים שלו, שהיו כמעט היחידים בשוק באותה תקופה. כך גם בעניין הגשמים, זכינו השבוע לראות בעינינו את גובהה של החיטה בשדותיו של חרד, כמו גם את גודלם וצבעם התוסס של הכרוב הירוק והסגול, מה שמוכיח כאלף עדים שמי הגשמים השקו לרוויה את שדותיו של בעל הבית.

כאמור ראה חרד את כוחה העצום של שמירת השמיטה, עוד לפני שהחלה שנת השמיטה, וכך היה המעשה: "כבר שנים רבות אני מעבד את אלפי הדונמים הציבוריים של שלושת המושבים עולש, תנובות ובארותיים", הוא אומר, "ומעולם לא ראיתי ברכה בעמלי".

"לקראת שתי השמיטות האחרונות, שבהן לא עמדתי בנסיון וחתמתי על היתר מכירה, צברתי חובות כבדים נוספים. בחשבון הכלכלי שלי, היה משהו לא הגיוני. עבדתי ועבדתי, השקעתי והשקעתי, והחובות רק גדלו. הרגשתי שמדברים אליי מן השמים".

חרד החליט לשמור שמיטה, והניסיון הראשון שניצב בפניו היה שאלת השכירות של הקרקעות האמורות. חברי המושבים, המונים כ-200 משפחות ביחד, דרשו מחדד להחליט אם הוא רוצה לשלם להם שכירות גם לשנת השמיטה, או לחלופין אם הוא משחרר את הקרקעות לשוכרים אחרים שבוודאי יקפצו עליהן. "הקרקעות בעמק חפר יקרות מאוד", מדגיש חרד, "בשונה מקרקעות חקלאיות באזורים אחרים בארץ".

באותה עת היה צבור בחשבון הבנק של חרד חוב ענק של לא פחות מחמישה מיליוני שקלים: "לאחר שקיבלתי על עצמי את שמירת השמיטה, ידעתי שאני הולך על זה בכל מקרה" הוא מספר. וכך לקח חרד הלוואה נוספת בסך כמיליון שקלים, ובכסף זה שילם מראש על השכירות של כל הקרקעות למשך שנת השמיטה.

ואז באה הברכה המיוחדת לשדותיו של חרד. עד לאותו יום נמכרו המלונים בשווקים במחיר של 80-90 אגורות לקילוגרם, בשל עודפים

"מִזְמַן שִׁבְעַת שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִיטָה" (דברים ט"ו, א')

היה זה לפני שנת השמיטה האחרונה. החקלאים באזור עמק חפר ניסו ללחוץ על יצחק חרד ממושב 'עולש', שימכור להם את הזכות לעבד את 3,000 הדונמים שלו, זאת בהבטחה שלאחר השמיטה יחזירו לו את כל הקרקעות. אבל שום דבר לא עזר להם. חרד עמד בלחצים: "הבטחתי להקב"ה שהפעם אני שומר שמיטה מלא -מלא", אמר.

שבועיים לפני התקדש שנת השמיטה, נשמעות דפיקות בדלת ביתו של חרד, ובפתח עמדו שלושה בדואים, שהציגו את עצמם כמשתייכים לשבט

גדול באזור הנגב, ובידם מזוודה ענקית. הם מתיישבים ליד השולחן בסלון, ופותחים את המזוודה. המחזה שנגלה לנגד עיניו של בעל הבית, היה אמור להעמידו בנסיון. "יש כאן שני מיליון דולרים, וברכב יש עוד", הם אמרו לו. "מה שאנחנו רוצים בסך הכל הוא לקנות ממך את הזכות לעבד את האדמות בשנה הקרובה, ומיד לאחריה נחזיר לך את הכל". הם היו בטוחים שהשטרות המרשרשים יכניעו את בעל הבית, שיעניק להם את האדמות לשנה הקרובה. אבל הוא קם ממקומו, ואמר לאורחים הבלתי קרואים: "גם אם תשימו כאן מאה מיליון דולר, אינני חוזר בי מהבטחתי לשמור שמיטה. אתם יכולים לחזור לשבט שלכם בנגב, ולתאר לפני חבריכם איך יהודי נשאר נאמן בהבטחתו לבורא העולם", הערבים ניסו שוב ושוב, ומשראו את עקשנותו של חרד, לחצו את ידיו בהערכה, ועזבו את המקום.

בחורף האחרון אירעו שני אירועים שגרמו נזק רב לחקלאות בארץ. כמויות הגשם היו מזעריות, ולאחריהן באה הסופה הנדירה שפגעה ברבים מאזורי הארץ, ובעיקר במושבי השרון. הסופה פגעה כמעט בכל המטעים והשדות של מושבי האזור, וכל הגידולים הלכו לטמיון. זמן קצר לפני כן זרע חרד את הקישואים שלו. עמיתיו שלא שמרו שמיטה זרעו כבר בתחילת חודש אלול, ובעת התרחשותה של הסופה הבשילו קישואיהם לכדי פרי, בעוד קישואיו של חרד שנזרעו רק אחרי ראש השנה, היו בתהליך גדילה ראשוני. לא צריך להיות אגרונום מקצועי כדי להבין ששדותיו של שומר השמיטה מ'עולש' אמורות להיפגע באופן קריטי, הרבה יותר מאשר הפירות של עמיתיו, שחלקם היו עשויים לשרוד את הסופה. זאת, ועוד. ברצותו להרוויח זמן, זרע חרד את הקישואים לא בחממות סגורות, כמקובל, אלא ביצע את הזריעה בערוגות פתוחות וחשופות.

הנזק שנגרם בכל השדות של המושבים באזור, היה עצום. כשיצא יצחק חרד בבוקרו של יום, לאחר הסופה, לחצר המשק שלו, והתניע את

התחיל יוסי לבנות לאמו האלמנה: 'אמא, גם אני רוצה נעלים חדשות!...' הנעלים שלו קרועות ובלויות. אמו האלמנה אמרה: 'אין לי עכשיו כסף לקנות נעלים, אולי עוד כמה חודשים'

הסיפור המיוחד על עזרה לזולת, ועל עניינים שבין אדם לחברו שהקב"ה משלם שכר גם כאן, בעולם הזה

בלילה מצאו את יענקל'ה ויוסי באיזה בית כנסת, שוכבים על ספסל אחורי וישנים. התברר כי יענקל'ה כל כך ריחם על החבר שלו, יוסי היתום, שהוא אמר לו: "אני לא עוזב אותך, בוא ונישן ביחד בבית כנסת". אביו של יענקל'ה העיר אותם, ולקח את שניהם הביתה. אחרי יומיים-שלושה פרצה מלחמת העולם השנייה, וכל אחד ברח למקום אחר. אחרי גלגולים רבים הגיע יענקל'ה לארץ ישראל, ואילו יוסי היתום התגלגל והגיע לארצות הברית. עברו שנים מאז. יענקל'ה, שכבר נקרא ר' יעקב, נעשה אברך והתגורר בירושלים עיר הקודש. הוא אירס את הבת הגדולה שלו בשעה טובה ומוצלחת ולא ידע מהיכן ישלם אפילו פרוטה לחתונה. היה זה בדיוק תשעה באב, כמה שנים אחרי ששחררו את הכותל. הוא אמר לאשתו: "אני הולך להתפלל בכותל המערבי, מקום שלא זזה שכינה משם". אמרה לו אשתו: "יענקל'ה, כל כך חם, ואתה צם..." אמר לה: "אף על פי כן". הלך לכותל, התפלל ואמר קינות. אחרי שסיים נעמד ליד הכותל להתפלל מעט. הוא שם לב שאיזה יהודי אמריקאי מסתכל עליו, והדבר הפריע לו מעט.

אמר ר' יעקב לעצמו: "אולי אני סתם מדמיון". עזב את מקומו ועבר למקום יותר מרוחק בכותל, להתפלל שם. לא חולפות שתי דקות והאמריקאי שוב עוקב אחריו... הוא לא יכול יותר להתאפק, הסתובב אליו ושאל: "ר' איד, אתה רוצה משהו ממני?" "אמור לי", שאל האמריקאי, "קוראים לך יענקל'ה?" "כן, אני יעקב". "אתה היית בילדותך בפולין?" "כן".

הוציא האמריקאי מכיסו חבילה של עשרת אלפים דולר [בזמנם זה היה כמו לפחות מאה חמישים אלף דולר היום] ואמר לו בבכיות: "זה בשביל הנעלים שנתת לי כשהייתי יתום ורציתי נעלים". יענקל'ה היה בהלם מוחלט. ויוסי מצדו המשיך להתלהב, הלך לקרוא לאשתו: "בואי אתי. את זוכרת שסיפרתי לך שהיה ילד שריחם עלי, ולקח אותי לאיזה בית כנסת לישון ביחד? הנה, זה הוא". היהודי האמריקאי הזה חתן לו את כל ילדיו בכבוד. הקב"ה הראה כאן עין בעין ש"אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה". הוא עשה חסד עם חברו כשהם היו ילדים - וחברו השיב לו בכפל כפלים כשנזקק הוא לעזרתו. על עזרה לזולת, על עניינים שבין אדם לחברו - משלם הקב"ה שכה, גם כאן, בעולם הזה.

(אדרבה תן בליבו)

וְהִיתוּם וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיךָ (דברים י"ד, כ"ט)

את המעשה הבא, שאירע לפני כמה עשרות שנים באירופה, סיפר רבי אשר דרוק:

היו שני ילדים שלמדו יחד בחידה. לאחד קראו יענקל'ה ולשני קראו יוסי [אין אלו שמותיהם האמתיים, רק לצורך הסיפור]. בגיל צעיר התייתם יוסי, התייתם מאביו, לא עלינו. יום אחד צועד יענקל'ה ברחוב, ובאמצע הדרך מי מגיע מולו? חברו יוסי עם אמו האלמנה. בזמנם, נעלים חדשות היו מצרך יקר שקנו אותו פעם בכמה שנים. לכבוד פסח היו קונים מתנה לילד - נעלים חדשות. היתה זו מתנה הרבה יותר גדולה מאופנים בימינו! ובכן, יוסי היתום רואה שלחברו, יענקל'ה, יש נעלים חדשות באמצע החורף. התחיל יוסי לבכות לאמו האלמנה: "אמא, גם אני רוצה נעלים חדשות!..." הנעלים שלו קרועות ובלויות, מחוררות מכל הכוונים. אמו האלמנה, שמצבה הכלכלי היה קשה, אמרה לבנה: "יוסי, אין לי

עכשיו בשום אופן כסף לקנות נעלים. אולי עוד כמה חודשים, לקראת הפסח, אעשה מאמץ ואוכל לרכוש עבורך זוג נעלים". אבל יוסי מתעקש: "לא, אני רוצה נעלים חדשות עכשיו! הנה תראי, אמא, נכנסים לי מים לתוך הנעלים".

יענקל'ה, שהיה ילד מאד רחום, ראה שיוסי היתום כל כך בוכה. פנה אליו ואמה: "יוסי, קח את הנעלים שלי". אמא של יוסי לא הסכימה. "מה פתאום תביא לו את הנעלים שלך?!" אבל כידוע לכולם, כשילדים מחליטים משהו - אי אפשר להיזיז אותם מהחלטה... ובכן, יענקל'ה הוריד את הנעלים ונתנם ליוסי, ויוסי נתן לו את שלו. פעם לא היו מודדים את הנעלים אם הן מתאימות או לא. מכניסים את הרגלים והולכים... יוסי היה שמח וטוב לב. יענקל'ה נתן לו את הנעלים החדשות שלו. אמו נסתה למחות, אך הם כבר נעלו כל אחד את נעלי השני והסתלקו מן המקום בצהלה.

לאחר תקופה חלתה אמו האלמנה של יוסי רח"ל ונפטרה. יוסי נהיה יתום מאבא ואמא. יענקל'ה כל כך ריחם עליו. הוא בא הביתה ואמר לאביו: "יוסי, החבר שלי, נפטרו לו שני ההורים, אני רוצה להביא אותו אלינו הביתה". אולם אבא של יענקל'ה סרב. היתה להם דירת חדר והרבה ילדים. "מצטער, אך הדבר בלתי אפשרי", אמר האבא, "גם אם אני רוצה אין לנו מקום". "אבא, אתה מוכרח!" התחנן יענקל'ה, אך האב בשלו. למחרת, מחכים ליענקל'ה שיחזור מהחידה, לא מגיע. השעה כבר חמש, שש, שבע, שמונה בערב - ויוסי לא מגיע. התחילו לחפש. בתשע וחצי

פעם אחת, בעיצומו של חודש אלול הוא פגש את היצר הרע השטן המשטין מתהלך בפנים נפולות. שאל אותו רבי שמשון "למה נפלו פניך"?

בימי חג הסוכות פגע בו בשלישית ועתה חשך משחור תוארו. אמר לו רבי שמשון "מפני מה אתה עצב והרי עלתה מזימתך יפה"?

שאל רבי ישראל מטשורטקוב: כתוב "חג הסוכות תעשה לך... כי יברכך ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשי ידיך", כיצד מושפע שפע רב כל כך על עם ישראל והרי חלוקה הייתה בין יעקב אבינו לעשיו שהעולם הבא שייך לעם ישראל ועולם הזה שייך לאומות? ומסביר שכאשר אין חמודי העולם הזה נחשבים בעיני ישראל למאומה ועוד להיפך, הם משתמשים בקנייני העולם הזה לקיום המצוות, כגון שמבזבזים ממונם למצוות, הרי מאבדים קנייני העולם הזה מחשיבותם ואין זה נחשב שעם ישראל קיבל עולם הזה.

וזה גם אחד מהטעמים, ממשיך ואומר הטשורטקובי, של חג הסוכות. שכאשר הושפעו בימי הרחמים שפע לישראל ובה השטן לקטרג ולומר שעולם הזה שייך לאומות ולא לישראל, אומרים לו

ראה שישראל בזים לקנייני העולם הזה והנה אפילו יצאו מדירת קבע לדירת ארעי.

ממעין החסידות - הרב מרדכי שטוב

חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים (דברים ט"ז, י"ג)

רבי שמשון מאוסטרופולי זיע"א סיפר שפעם אחת, בעיצומו של חודש אלול פגש את היצר הרע השטן המשטין מתהלך בפנים נפולות. שאל אותו רבי שמשון "למה נפלו פניך"? השיב לו: "שנה שלמה אני עמל ללכוד ברשתי את בני ישראל ועכשיו כשמתקרבים ימי התשובה וכולם עסוקים בסור מרע ומגבירים את העשה טוב, כל עמלי שעמלתי שנה שלמה יורד לטמיון".

בעשרת ימי תשובה פגשתי בו והנה הוא צוהל משמחה. שאלתי אותו, מספר רבי שמשון, לשמחה מה זו עושה? וענה לו שלא נח ולא שקט, ועלה וקבל לפני בית דין של מעלה שאין זה הוגן שכל יגיעו לריק, וקיבל רשות לנקב חור בספינה שמביאה את האתרוגים כדי להכשילם שלא יוכלו לקיים את מצוות החג הקרב.

בימי חג הסוכות פגע בו בשלישית ועתה חשך משחור תוארו. אמר לו רבי שמשון "מפני מה אתה עצב והרי עלתה מזימתך יפה"? אמר לו "חפרתי בור לעצמי. כי כל האתרוגים נפסלו על ידי המים בספינה ולא נשאר אלא בודדים בלבד וכל הקהילות שלחו משלחות לקנות את האתרוגים והרבו במחיר וערכו מגביות ואפילו נשים נתנו מתכשיטיהן, והקהילות שזכו לרכוש את האתרוג

שמחו מאוד וכל הקהל עמד מבוקר עד ערב בתור כדי לזכות במצוות ארבעה מינים וכל זה עשה רעש גדול בשמים עד שכל נענוע שנענעו בו הרגשתי כאילו משברים את עצמותיי".

עדכונים

שיעורים

מידע

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

איזה חיות לא ימצאו החוקרים לעולם?

ומדוע דווקא החזיר נקרא "דבר אחר"?

אחר, (פסחים ג: עו: וברש"י שם, ועוד) "כדי שלא להזכיר שמו בפני התינוקות וידרשו וישאלו עליו ויבואו לידי אכילה כמו שאין זוכרין שם

לחם בפסח מטעם זה".
ובהגהות לר' ישעיה פיק זצ"ל שם העיר דלפי"ז מדוע לא חששו בשאר מינים טמאים, וביאר שם טעם אחר, ע"פ מש"כ רש"י (בראשית כולד ממדרש תהלים מזמור פ) "שהחזיר כשהוא שוכב, פושט טלפיו לומר ראו

שאני טהור", הלכך נקרא "דבר אחר" כלומר שהוא דבר אחר ממה שהוא מתראה בעצמו. (ועיין נפש חיה מרגליות סי' קנ"ו סקט"ז).

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא" (דברים י"ד, ה')

בחולין (נט). תני דבי ר' ישמעאל "ואת הגמל כי מעלה גרה הוא", שליט בעולמו יודע שאין לך דבר מעלה גרה וטמא אלא גמל לפיכך פרט בו הכתוב הוא, "ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא" שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפריס פרסה וטמא אלא חזיר לפיכך פרט בו הכתוב הוא.

במהרי"ץ חיות שם כתב "הכוונה שהתורה נתנה בזה סימנים שהיא מן השמים אחרי אשר האנשים חוקרים בכל מטמונות הטבע ומוצאים בכל עת במדינות החדשות בריות גדולות וחיות נפרדות אשר לא נודעו לקדמונים, ובכל זאת לא מצאו עוד בהמה או חיה

אשר תהיה מעלת גרה לבד, זולת הגמל, ומפרסת פרסה לבד, זולת החזיר, ולפיכך פרט הכתוב להודיע שרק הוא השליט בעולמו ויודע כל יצוריו שרק אלו המפורשים בתורה לבד, המה בעלי סימן אחד, ולא יותר".

בתשבי (ערך דבר) כתב שהטעם מדוע חז"ל קורין ל"חזיר" - "דבר

מדוע אין אוכלים את בשרה של הג'רפה?

והאם עורה כשר לכתובת סת"ם?

סק"ו) הביא דברי ר"ח אלו וכתב ע"ז הרי דפשיטא להו לקדמונים ולרבינו חננאל שכל דבריו דברי קבלה כנודע שהיא טהורה, דאי לאו הכי אסור משום דבעינן מן המותר בפיך כדאיתא בגמ' שבת (קח).

ובספר שיחת חולין (להר"א אמיתי בן דוד שליט"א עמ' תי"ח) כתב שמה שאין אוכלים אותה היום הוא, או מפני שאינה מצוי בינינו אלא בערבות אפריקה הרחוקות, או מפני דעת ה"חכמת אדם" ע"פ הש"ך שאין אוכלים חיה בלא מסורת אע"פ שיש לה סימני טהרה, והסיבה שאומרים ההמון שאינה נאכלת מפני שאין יודעים היכן לשוחטה, נלע"ד שאין זו סברה שהרי קי"ל כל הצואר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה, ומה בכך שצוארה ארוך ומפלאי

הבורא שיש לה שבע חוליות בצווארה כשאר בהמות וחיות אלא שגדולות הן, ויוכל למצוא קנה וושט וישחט רוב סימנים, ע"כ.

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"אֵיל וְצִבִּי וְחִמּוֹר וְאֶקוּ וְדִישָׁן וְתָאוּ וְזֶמֶר" (דברים י"ד, ה')

בספר השרשים לרד"ק (ערך זמר) מזהה חיה זו כג'רפה. ובספר יבין שמועה כתב, העידו לו על חיה גדולה שהיא בלשון תורה זמר ותרגמה הגאון ז"ל אלזארפ"א שצוארה ארוך וגופה גדול מאוד עד שכשהיא בתוך החומה פושטת צוארה חוץ לחומה והעידו לי כי ראו אותה בפא"ס, ע"כ.

ובהל"ס"ת לר' יהודה אלברצלוני (עמ' 20) כתב ורבינו חננאל ז"ל אמר ומלאכת ס"ת בגויל צריך חכמה יתירה לשער כדי שיגיע הקיפו כארכו. וכתב שם ומקצת קדמונים כתבו בל' טיית (ערבית) הכי "אן גלד אלאל

וגלד אלזראפה יתם פיהא הדא" ותרגומו שעור האיל ועור הג'רפה יתקיים בו זה.

ובשו"ע המקוצר (להרה"ג יצחק רצאבי שליט"א איסור והיתר סי' קל"ד

איזה דג עולה ליבשה בערב שבת וחוזר לים במוצאי שבת?

הרב צבי וינברג

"את זה תאכלו מכל אשר במים" (דברים י"ד, ט')

בשורת שם משמעון (להג"ר שמעון פולק זצ"ל סאיני תרצ"ב) העיר מדוע הגמ' בקידושין (מא.) מזכירה את שמו של הדג "שיבוטא", שרבא מלח בערב שבת, ועוד מעיר מדוע רק "מלח" את הדג ולא בישלו לגמרי. ויישב ע"פ מה שהביא הסמ"ג (עשה כט) ממדרש (נמצא לשון דומה בפסיקתא רבתי פכ"ג) עה"פ "זכור את יום השבת - שמור את יום השבת", "זכור בים ושמור ביבשה".

וביאר זאת ע"פ מש"כ בספר שבט מוסר (לר' אליהו האיתמרי זצ"ל פ"ב) בשם האפודי, שיש דגים בים שבכל ערב שבת בין השמשות יוצאים ליבשה ונחים שם עד מוצאי שבת,

והיינו "זכור בים ושמור ביבשה" שהים והיבשה הם סימן מובהק לשמירת השבת, ומעתה לא נפלאות היא ולא רחוקה היא לומר שאותו הדג הנקרא "שבוטא" מאותן מינים שפורשים בע"ש ליבשה, ושמו מוכיח עליו, שהי

כתב הרמב"ן פרשת האזינו עה"פ אפאיהם וכו' (להלן לבכו) על נהר הסמבטיון שהוא מלשון שבת (בלשון ערבי ובקלוקול הלשון).

וכמו כן י"ל שאותו דג הנקרא "שבוטא" היינו מלשון שבת או סבתא משום שטבעו מורה על מצוות שבתה בשבת. והיינו שאמרו רז"ל דרבא מלח "שיבוטא" שהיה מהדר בער"ש דוקא על דג שנקרא שבוטא משום ששמו וטבעו מורה על שבת.

ואפשר שצידת אותו דג קשה אם לא בזמן שעולה מעצמו ליבשה בער"ש, ולא נשאר אופן אחר כי אם בעת שעולה שהוא [קודם קצת] לשקיעת החמה שאז אין זמן לבשלו או לצלותו, ולכן אמרו שרבא "מלח" שיבוטא, שאין זמן לבשל ולצלות אלא רק למלוח ולאוכלו במליחה כמנהג איזה דגים שיכולין לאוכלן במלחן בעוד שהן חיינ דהיינו בלי בישול, ועי"ש עוד אריכות בזה.

(קב ונקי)

מדוע מותר לקדוח חורים בקירות בית הכנסת?

נדרשת הרחבה לבית הכנסת - באיזה אופן מותר לעשות זאת?

והאם מותר להרוס מבנה ישן של בית כנסת אשכנזי כאשר קיים בסמוך בית כנסת ספרדי?

הרב יהודה יעקבזון

מדוע מותר לקדוח חורים בקירות בית הכנסת? נדרשת הרחבה לבית הכנסת - באיזה אופן מותר לעשות זאת? והאם מותר להרוס מבנה ישן של בית כנסת אשכנזי כאשר קיים בסמוך בית כנסת ספרדי?

מבנה חדש תחתיו, מחשש שמא יתרשלו ולא יבנוהו. ואף אם כבר החלו בהקמת המבנה החדש - אסור להרוס את המבנה הישן עד להשלמת החדש. ויש שכתב שאם שכרו מקום שישימש כבית כנסת עד להקמת מבנה חדש - מותר להרוס את הישן במטרה להקים את החדש. וכן אם קיים במקום בית כנסת נוסף המכיל ברווח את כל המתפללים - מותר להרוס את הישן במטרה להקים את החדש;

אך אם בית הכנסת הנוסף משתייך לעדה שונה מזו של בית הכנסת המיועד להריסה, או שהוא רחוק ממנו - יתכן שאסור.

וכן אסור להרוס אפילו קיר אחד מבית הכנסת לפני בניית קיר חלופי; ולפיכך, במקרה שנדרשת הרחבה למבנה בית הכנסת, יש לבנות תחילה את קירות שטח ההרחבה מעבר לקיר הקיים, ולאחר מכן להרוס את הקיר בנקודת החיבור של ההרחבה למבנה הישן. ובמקרה שלא ניתן לבצע את ההרחבה באופן זה, ובית הכנסת צר מהכיל את כל המתפללים, יתכן שמותר להרוס את הקיר הקיים לפני בניית קירות ההרחבה.

ברם, אם מבנה בית הכנסת רעוע - אף כשניתן לחזקו - או שמסיבה כלשהי לא ניתן להתפלל בו יותר, מותר להורסו לאלתה, אף לפני הקמת מבנה חדש, על דעת להקים מבנה חדש במהירות המרבית.

[שו"ע או"ח קנב, א, משנ"ב, ח, יא, י"ב, וביה"ל ד"ה שלא, ד"ה דינא, ד"ה ואסור וד"ה

דבר וד"ה אלא; ביאורים ומוספים דרשו, 7, 8, 9, 11, 13, 14, וראה שם 15]

בפרשת השבוע נאמה: "אֶבֶד תִּאֲבָדוּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם... אֶת אֱלֹהֵיהֶם... וְנִתְּצָתֶם אֶת מִזְבְּחֹתֶם וְשִׁבְרֹתֶם אֶת מִצְבְּתֵיכֶם... לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְי אֱלֹהֵיכֶם". ואמרו חכמינו ז"ל, שהסיוס "לא תעשו כן לה' אלקיכם" פירושו שאסור לנתוץ ולשבור, או להשחית בכל צורה שהיא, חלק מבנין בית המקדש, או אחד מכליו.

וכתבו ראשונים שכך הדין גם ביחס לבית הכנסת, הנחשב ל'מקדש מעט' - שאסור להשחית אפילו אבן אחת מכתליו, או אחד מכליו, דהיינו כל

החפצים המשמשים לתפילה או ללימוד, כגון השולחנות והספסלים. ונחלקו הפוסקים אם איסור זה גם הוא מן התורה, או מדרבנן. ופעולה הנראית כהשחתה אך נעשית לצורך תיקון ובנין, אין בה איסור. ולכן מותר, לדוגמה, לקדוח חורים בקירות בית הכנסת לשם קביעת או תליית חפצים שיש בהם תועלת לבית הכנסת, ללימוד התורה או לתפילה; ואף כשהדבר נעשה לצורך יחיד. ברם, הריסת מבנה של בית כנסת אסורה מדרבנן אף במטרה להקים

כיצד יש לנהוג כשתיק התפילין נופל לארץ בשבת? והאם מותר להוציא את הטלית מתיק התפילין בשבת?

הרב יהודה יעקבזון

נחלקו הפוסקים אם תפילין הן 'מוקצה': יש אומרים שאף על פי שאסור להניחן בשבת לשם מצוה, מותר להניחן שלא לשם מצוה, ולכן הן נחשבות ככלי שמלאכתו להיותה ואף שעיקר ייעודן להנחה לשם מצוה, כיון שהפעולה עצמה מותרת, ורק המחשבה לשם מצוה היא האיסור, אין זה מחשיב את מלאכת הנחת התפילין למלאכת איסור, וממילא הן נדונות ככלי שמלאכתו להיותה ויש אומרים שאסור להניחן בשבת שלא לשם מצוה, ולפיכך נחשבות התפילין ככלי שמלאכתו לאיסור, ואין

לטלטלן אלא לצורך מקומן.

ובשעת הדחק ניתן להקל, ולכן אם נפלו תפילין על הארץ והן מונחות בבזיון, צריך להרימן, אך אין לטלטלן למקום אחר, אלא להניחן בסמוך במקום שאינו בזיון להן. ויש שהורה לאחד להחליט שהוא חפץ לשבת במקום שבו נפלו התפילין, ואז יותר לו לטלטלן לכל הדעות, כיון שזהו לצורך מקומן. וכן אם שכח את התפילין בכיס הטלית, מותר להוציאן ממנו ולהשתמש בטלית, משום שזהו טלטול לצורך מקומן, המותר לכל הדעות; אך לכתחילה יש להוציא את הטלית בערב שבת.

[שו"ע שח, ד, ומשנ"ב כד; ביאורים ומוספים דרשו, 32 ו:35]

שאלות בפרשת השבוע

- כיצד יזכה האדם להוריד את השפע המוכן לו משמים?
- מדוע השוו חז"ל בין עבד עברי לעבדות מצרים?
- כיצד מבטלת נתינת הצדקה גזירות רעות?
- מדוע נכפל הציווי לשמח את העניים?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

המנתח שהמליץ לחולה במחלה ממארת לטייל בכל העולם

<< המשך מעמוד 1

רגיל, ואף היה פוקד מפעם לפעם את בית העסק שלו, וכך כשנתיים תמימות חי אותו אדם אחרי הניתוח כשמדי חודשים מספר היה עובר בביה"ח בדיקות תקופתיות אם המחלה אינה חוזרת לגופו. באחת הפעמים ניגש אליו רופא בעל חזות יהודית מובהקת שזקן ופיאות מעטרים את פניו וציציות משתלשלות לו מעל מכנסיו ופונה אליו בשאלה: מיסטר פ' האם אתה זוכר אותי? הרי אני הוא הרופא שניתח אותך, אותם דברים שאמרת לי בשם רבי משה פיינשטיין לחלו בקרבי ולא נתנו לי מנוח עד שפנית בעצמי לרבי משה ובהשפעתו קבלתי על עצמי חיים של תורה, ומאז אני נראה כפי שאתה רואה אותי עכשיו סיים הרופא את דבריו המופלאים.

אפשרות לתאר ולשער את ההבדל העצום, וק"ו אם תוכל בס"ד גם להתפלל ולברך מעט ברכות ואם תוכל אפי' ללמוד כמה פרקי משניות כל יום, הרי א"א לשער ולתאר את החשיבות והשכר שתקנה בכך בחיי הנצח!! והוסיף עוד רבי משה זצ"ל הרי מה שהרופא אומר חצי שנה מי אומר שחייב להיות כך אפשר שתאריך ימים יותר. חזר אותו אדם אל הרופא והודיע לו שהחליט לעבור את הניתוח לפי הוראת הרב פיינשטיין, התפלא הרופא עד מאד... והניתוח אכן נעשה, ובאמת החודשים הראשונים היו בדיוק כפי שצפה הרופא, חודשים קשים מלווים בכאבים וייסורים נוראים כשהוא מחובר למכונת ההנשמה ללא יכולת תזוזה כלשהי, אבל אט אט התאושש החולה וחזר לתפקוד

ר' בערל כהן ז"ל, קנה פעם כרטיס לוטו והודיעוהו שזכה בסכום אדיר בעושר רב, ואף שלחו לו מיד את כל מעות זכייתו, אחר כמה ימים שבו והודיעוהו כי 'מקח טעות' היה כאן, ועליו להחזיר את כל המעות

<< המשך מעמוד 5

מיותרות... (כע"ז בח"ח עה"ת בשלח, עמוד קה) המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר, נמצאים בעולם ריבי רבבות בעלי חיים המתגוללים באשפתות וכדו' ונראה שאין להם 'דואג' לפרנסתם, ולא עוד אלא שמגרשים אותם מכל מקום. ואעפ"כ מעולם לא מת בעל חי מ'רעב... כי הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים. ואם ב'בעלי חיים' כן, ק"ו לבני האדם שנבראו בצלם שלא יניח אותם הקב"ה שישארו מבלי מזון, א"כ דאגה מנין... (באר הפרשה-דברים)

נצטחק העשיר, ואמה: 'שוטה שכמותך, הרי אף כעת נושאת העגלה אותך ואת תרמילך גם יחד, ואינך מועיל במאומה בנשיאת המשא בעצמך, ומדוע תיגע לריק להחזיק המשא עליך'. כיו"ב, אדם הדואג - שאינו משליך כל יהבו על ה', בחשבו - לא אטריח כל כך את הבורא - אלא אשא בעצמי חלק מדאגותי, ובזה אסייע לבורא כביכול לישא אותי... הרי זה שוטה גמור... כאותו הלך שחושב שמקל מעל גבי העגלה, הרי אף לדברך - עדיין אתה וכל משאך נמצאים כביכול על הקב"ה, ומדוע תיגע לריק בדאגות

'שיש כאן 2 מיליון דולרים' הם אמרו לו 'מה שאנחנו רוצים בסך הכל הוא לקנות ממך את הזכות לעבד את האדמות בשנה הקרובה, ומיד לאחריה נחזיר לך את הכל'

<< המשך מעמוד 8

מתאר חדד, "החברים שלי היו המומים. בתחילת השמיטה עשה חדד קידושא רבא לכל ידידיו ומכריו, והודה להשי"ת על מחיקת החובות. במהלך שנת השמיטה שלחו לו מ'קרן השביעית' חברותות ללימוד תורה, ויצחק מילא את זמנו הפנוי בלימודי גמרא ומשנה. גם מנהל העבודה שלו, ארז, ממושב 'ניצני עוז', קיבל על עצמו לשמור את השמיטה, כדי לא 'לקלקל את הברכה' בשדותיו של הבוס, ב'עולש'. "אני שומע את האדמה זועקת: תשמרו שמיטה. כי הארץ שלי היא. וברצוני - יתהפכו לכם כל החובות לסעודת מצוה' בדיוק כמו שקרה אצלי בסיעתא דשמיא". (מעובד ע"פ 'קול ברמה' ניסן ע"ו)

גדולים שהצטברו אצל הסוחרים. בבוקר שלאחר התשלום בן מיליון השקלים, קפץ המחיר של המלונים שהיו ברשותו של חדד - לכמעט 5 שקלים לקילוגרם. מה קרה? - בדרום הארץ נשארו כל המלונים על הקרקע, בשל מבצע 'צוק איתן' שהתנהל באותם ימים, ובצפון ניזוקו המלונים על ידי נגיף קטלני, שלא אפשר את שיווקם. המלונים היחידים ששווקו באותה תקופה בכל רחבי הארץ, היו של חדד. מחירים האמיר אפוא עשרת מונים, וברווחים שהפיק באותם ימים כיסה חדד את החוב שכבר עמד על שישה מיליוני שקלים. "כבר בתחילת הדרך של שמירת השמיטה, ראיתי את הקב"ה בעיניים",

האם מותר להניח ספר קודש מתחת לספר אחר כדי להגביהו? עטיפה של ספר קודש - האם היא טעונה גניזה? והאם מותר להדליק גפרור מהנרות שבבית הכנסת?

הלכות גניזה

- ספר תורה שבלה, עדיף להותירו בבית הכנסת במקום מכובד מאשר לגונזו. ואם רוצים לגונזו, חובה לגונזו בתוך כלי חרס, המגן מלחלוחית האדמה, כדי שהספר יתקיים בתוכו לעולם.
- ספרי נביאים וכתובים הכתובים על גבי קלף כספר תורה, ואף מגילת אסתר שלא נזכר בה שם ה', ופרשיות של תפילין ומזוזה - טעונים גניזה בכלי חרס, כדין ספר תורה האמור לעיל.
- חפצי קדושה, דהיינו: ספר תורה, ספרי קודש, תפילין ומזוזות; וכן חפצים המשמשים את הקדושה - המכונים 'תשמישי קדושה' - שבלו ואינם ראויים עוד לשימוש, חובה לגונזם.
- עטיפה של ספרי קודש המיועדת לשמירה על כריכת הספר, לא חלה עליה קדושה ואינה טעונה גניזה, אולם עטיפה המיועדת לנוי לספר, נחשבת לתשמיש קדושה וטעונה גניזה.
- עיתון שיתכן כי כתובים בו דברי תורה - יש אומרים שאסור להשליכו לאשפה מבלי לבדוק תחילה אם יש בו דברי תורה, וכשנמצאים בו דברי תורה צריך לגונזם.

קדושת הספרים

- אסור להשתמש בספרי קודש לצורך האדם, כגון להגן מפני השמש, או להסתיר דבר מה. ונחלקו הפוסקים אם מותר להניח ספר מתחת לספר שלומד בו כדי להגביהו.
- אין להניח דפים ריקים בתוך ספר קודש, וכל שכן דפים שכתובים בהם דברי חול; ויש שהתיר להניח דפים ריקים לצורך כתיבת ביאורים על הספר.
- מעיקר הדין אסור להניח בארון הקודש מאומה מלבד ספר התורה, כיון שהוא מוקדש לקדושה החמורה של ספר תורה, ואין להורידו מקדושתו בשימושים נוספים.

קדושת כלי בית הכנסת

- נהוג להשתמש להניח על גבי המפה שעל הבימה סידורי תפילה וספרי קודש, ולהישען עליה, וכדומה. ולכתחילה ראוי להתנות במפורש שיהא מותר להשתמש בה לצרכים נוספים.
- נרות הדולקים בבית הכנסת, מותר לקרוא לאורם דברי תורה, ואף אם הנרות הוקדשו לכבוד בית הכנסת - כוונת המקדיש שהנרות ישמשו גם להאיר ללומדים בבית הכנסת.
- כשמדליקים נרות בבית הכנסת, מותר להדליק נר מנר, אך אין להעביר אש מנר לנר על ידי נר אחר של חול, כיון שבכך מדליק נר של חול מנר הקדוש בקדושת בית הכנסת.
- בעבר היו שהניחו בראשי החתנים את אחד מתכשיטי ספר התורה, והיו שקישטו את הכלות בכלי כסף וזהב של בית הכנסת. וכתבו הפוסקים שאסור לעשות כן.

הנאה ממשמשי עבודה זרה

- חפץ המשמש לעבודה זרה אסור בהנאה. וחפץ המשמש עובדי עבודה זרה בשעת עבודתם, אך אין לו שייכות לעבודה זרה עצמה, מותר בהנאה.
- יש מבתי החרושת בחו"ל שמייצרים נרות, או מוצרים אחרים, ומדפיסים עליהם כיתוב המורה על כך שהמוצר מיועד לעבודה זרה. וכתבו הפוסקים שמותר להשתמש במוצרים אלו אף לצורכי מצוה.
- בנוגע לדינים רבים, המומר אינו נחשב כגוי. והמחלל שבת בפרהסייה, דינו כמומר. ו'פרהסייה' היינו שמחלל שבת בפני עשרה מישראל, או באופן שיועד שיתפרסם בין עשרה מישראל.

גיליון מס' 180
שנה 3

פרשת ראה, ל' במנחם-אב, א' דראש-חודש אלול תשע"ו

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו)
- התבות אנכי נתן לפניכם היום בגימטריה לעסק בתורה. אמר להם משה לישאל, ראו איזו עצה טובה אני נותן לפניכם, לעסק בתורה, ואז תזכו לברכה. (פתחון טוב)

תבות פסוק זה הן נוטריקון: רפאנו אלקינו, החזק איברינו, נפשנו פלטה ישועתך, נחת תשפיענו נורא, למאור פניך נאור יחד פלנו מקנים, הושיענו יום ויום מלכנו, בכל רגע בוננו הושיענו, ותפלתנו קבל לעולם למענך הצילנו. (מחמדי שמים)

ראשי התבות ראה אנכי נתן לפניכם בגימטריה פא"ר, לרמז על ישראל שנקראים פא"ר, שנקמר ישראל אשריך אתפא"ר, והיא גם אותיות רפא, שהתורה היא רפואה לכל הגוף, שנקמר ולכל-בשרו מרפא. (שלחו מלכים)

אנכי היא התורה הקדושה, שהרי עשרת הדברות פותחים בתבת אנכי. הלומד את התורה ומקיימה, זוכה לברכה ולשכר טוב בעולם הזה שנקרא יום, וקל"ה נוטריקון והקרון קימת לו לעולם הבא. (נפש חיה)

ראה נוטריקון ראש השנה, אלול, הכפורים, שהם ימי דין ורחמים, ובהם מתהפכת הקללה לברכה ולטובה. (חסד ורחמים)

פרשת ראה חלה בחדש אלול או בסמוך לו. ראה נוטריקון ראה אלול הגיע, ראש החדש אלול, ראש השנה, אור הוא יום הכפורים, הושענה רבא. אשר - רצון אביכם שבשמים, אנכי - יגדל נא פח' ה', שאם עושים רצון ה' אז אנו מגדילים שמו ונחוו פביכול, נתן - נעשה תשובה נחזר, לפניכם - אותיות פני מקד', היום - נוטריקון מודה ועזב הוא ירחם. (חדש בשנה)

היום נוטריקון ואד יעלה מרהארץ, מפני שהיום מרמז לראש השנה המשפיע טובה וברכה על-כ"ל השנה העתידה. (זכר חיים)

רא"ה נוטריקון הזכירו אריה ראשון, שהאריה הוא הראשון מכל בעלי החיים המזכר בגמרא במסכת ברכות, ובשלחן ערוך "תגבר פא"ר לעבודת פורא", והמגבר פא"ר מתקנים בו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה. (אור תורה)

ספורים בפרשה

לשכנו תדרשו ובאת שמה (יב, ה)

ה"אמרי אמת" תמה על לשון הפסוק, שמתחיל בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד, והסביר שעל-ידי אדם מוטלת החובה לחקור ולדרוש את-הסבה לחרבן בית המקדש, כדי לבנותה מחדש. והלא החרבן בא עקב שנאת חנם, והתקון לכך הוא אפוא אהבה ואחדות, וזו כונת הפסוק "לשכנו תדרשו" - יש לדרוש ולברר למה השכינה הסתלקה מבית המקדש, וזה מפני שהייתם רבים המפלגים לפלגים רבים מחמת שנאת חנם. וכיצד אפשר לתקן זאת? על-ידי "ובאת שמה" - בלשון יחיד, בכח האחדות, פא"ש אחד בלב אחד.

כי-תאוו נפשך לאכל בשר (יב, כ)

רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרווצא, נכנס פעם לבית מדרשו במוצאי שבת, וראה שהחסידים מתועדים בסעדת מלוח מלכה על מאכלי חלב, שכן ידם לא השיגה לרוב תבשילי בשר. כשראו הלוח את-הרבי, מהרו לכפות את-המאכלים, מפני שהתבישו על שאינם אוכלים מאכלי בשר כפי הראוי בעת שמלוחים את שבת המלכה. נחם אותם הרבי ואמר: "אין לכם במה להתביש שהנכם אוכלים מאכלי חלב במוצאי שבת קדש, כי גם בני ישראל במדבר היו עושים כן. שהרי נאסר עליהם בשר תאווה עד שנכנסו לארץ ישראל, והיו אוכלים קרבנות שלמים שנקאלים לשני ימים ולילה אחד, ושלמים הלא אין מקריבים אלא בימות החל. ואם-כן, פא"ש היו מקריבים קרבנות שלמים ביום ששי, לא היו יכולים לאכל את הבשר במוצאי שבת, ועל-כך הושר שאלו מאכלי חלב בסעדת מלוח מלכה..."

אחרי ה' אלקיכם תלכו (יג, ה)

בשנת תרפ"ג, התפנסו גדולי הדור לפנסיה הגדולה שהתקיימה בעיר וינה שבאוסטריה, לדון בעניני השעה והדור. בהיותו ברכבת, פגש ה"הפץ חיים" את ה"אמרי אמת" מגור, ושאלו: "מדוע נאמר בפרשת ראה אחרי ה' אלקיכם תלכו? והלא רש"י מפרש בכמה מקומות, שבבלימקום שנקאמר 'אחר' הוא סמוך, ואלו 'אחרי' הוא מפלג, והרי אל הקב"ה צריך להיות סמוכים וקרובים ולא מפלגים ממנו, ואם-כן למה נאמר אחרי ולא אחר?" נענה הרבי ואמר: "קשיה גדולה היא, אולם אגיד לך תוך ער-ערך החסידות. באותה מדה שהאדם רואה את עצמו בבחינת 'אחרי', שהוא רחוק ומפלג ממנו יתברך, באותה מדה יכול הוא לזכות להמשך הפסוק ולהגיע לכו תדבקו, כפי שנקמר 'קרוב ה' לנשבריי-לב'..."

נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו (טו, י)

אל ה"אהבת ישראל" מויזניץ, הגיע פעם עני אחד והתאונן על-מצבו הפלכלי הקשה. שלח הרבי צוור של כסף מפיו, והעניקו לאותו עני בעין יפה, מבלי לבדוק איזה סכום עלה בידו. פניו של הלה אורו למראה הצוור המקבד, וכשיצא מלפניו, אמר הרבי לבר-אחותו רבי מנדל חזרוב שגבח שם: "הבה ואסביר לך את פשר הדבר. הרי התורה אמרה 'נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו', דהיינו שיש לתת לעני די והותר, עד שתהיה בטוח בלבך שסיעת לו להחליץ מעט ממצבו הקשה, ולא יתעורר בלבך שום ספק שמה נתת לו פחות מדי ולא הועלת לו כלום בנתינתך..."

היה היה

כל־עוף טהור תאכלו

תלמידים רבים היו לו לרדב"ז, רבי דוד גרזקמא, רבה הראשי של מצרים, ורבים מהם היו לגדולי הדור הבא. בהם בעל "שיטה מקובצת" ועוד. אף הרמב"ם, רבי יצחק לוריא אשכנזי, נמנה בין תלמידיו בעת שהתגורר במצרים. סמוך על שלחן דודו וחזונו רבי מרדכי פרנסיס. יחד עמו למדו שני חברים נוספים בני גילו, רבי יצחק אפומאדו ורבי יצחק פאסי. פעם, פנה הרמב"ם לרבו ואמר: "שלשה תלמידים יש כאן ששמותיהם יצחק". תמה הרדב"ז על הדברים ושאל: "בני, מה פנתה בדבר זה? והרמב"ם השיב: "פנתה היא, שעלי־אף ששלשתנו נקראים בשם אהרן, נפרד בעתיד ונהיה שונים במהותנו זה מזה. בעוד אני אתפרסם בחכמת הקבלה הנסתרת, הרי שחברי יצחק אפומאדו יצא שמעו בעולם בחכמת העיון, ולשלישי שבחבורה יהיה טבע לשנות כל־דבר ולעשותו בהפוך". שמע הרדב"ז את הדברים ושמר אותם בלבו, ולימים התבררו הדברים בכוונתו.

היה זה בשנה לאחר מכן, בשנת ש"ג לערך, לאחר שהרדב"ז עזב את מצרים, בה שמש ברבנות ובהנהגת יהדות מצרים בלה במשך שנים רבות, ושב לארץ ישראל, בה התגורר בצעירותו לאחר שהיה בין הגולים מספרד בגרוש המפרסם בשנת רנ"ב. את מקום מושבו קבע בעיר הקדוש צפת, שהיתה אז מלאה בחכמים וסופרים, אדירי תורה וקדושי עליון, ושם הרחיב ימים עוד כעשרים שנה. באותם ימים, היתה קהילה יהודית גדולה בעיר שלוניקי שבג'ון, ובה ישבו חכמים וגאונים תחת הנהגת מהרשד"ם, רבי שמואל דה־מדינה. בין שתי הקהלות נשלחו אגרות מהכא להתם, שעסקו בשאלות הלכתיות וענייני הדור. פעם הגיע אל הרדב"ז מכתב משלוניקי, שהיה מסגנון פתוחות, ונדף ממנו ריח של זלזול בחכמי התורה שבארץ הקדוש. "אסור להשנות על־הדבר", אמר הרדב"ז בלבו, "ועלי לקנא את קנאתה של ארץ הצבי, ולהודיע ברבים את ערכם וחשיבותם של חכמי התורה אשר בה". לאחר ששקל את־הדבר, פחד הרדב"ז בתלמידו רבי יצחק אפומאדו, ועלי־אף היותו אז צעיר לימים כבן שמונה עשרה, הטיל עליו את המשימה הגדולה להשיב לארץ ישראל את כבוד האבוד. בנוסף לחכמתו ופחותו, כמו גם זאונותו ובקיאותו בתורה, היה רבי יצחק גם עשיר מכל, ולקראת יציאתו לשלוניקי, נטל עמו סכום עצום של פאליף דינרי זהב, לכל יחסר המזג. באותה עת, היתה שלוניקי היהודית פרוקתה. זמרמה קדם לכו, קדש אדם אחד נערה מהאי היוני כיום, בשם רבקה בת־כלב ולרגו, וכשפקש לשאתה לאשה, בא אדם אחר וטען שהוא קדשה קדם לכו. ובעוד הדבר מוטל לפתחם של רבני העיר, בא אדם שלישי וטען אף הוא, שלפי האמת קבלה את קדושיה ממנו עוד בטרם באו השניים האחרים. רבה היתה המבוכה בענין סבוך זה, עד שבדרך צחות בנו אז את המאורע הסבוך והמזוהר בשם "עגלא תלתא" - עגלה משלשת...

מיד עם הגעתו של רבי יצחק אפומאדו לשלוניקי, נכנס אל הישיבה הגדולה בעיר, וחשף את רוע קדשו בגאונות ובחריפות, עד שכל־התלמידים עמדו משתוממים אל מול כוח הגדול בתורה. כשעמדו על־זהותו של האורח ושמעו שירד מארץ ישראל אליהם, מהרו לגלות את זניו של ראש הישיבה הישני, וספרו לו על הארי שהגיע מארץ ישראל, שאף כי צעיר הוא לימים גדול כוח בתורה בן־עשרים ושבוע ימים. למחרת, התבוננו כל התלמידים ושנונו היטב את תלמודם, כדי שיעלה בידם להלחם במלחמתה של־תורה עם האורח הדגול. באשר בא רבי יצחק אל הישיבה בבקר, פנה לראות במה הם עוסקים, ומיד הציע לפני התלמיד שישיב בסמוך לו קשיה גדולה ועצומה בסגיה הנלמדת, ויצא משם לעניינו. קם אותו תלמיד והציע את הקשיה העצומה בפני התלמידים, אולם לא גלה להם מי היה המקשו, ויחס את הקשיה לעצמו. לאחר זמרמה שב רבי יצחק, וראש הישיבה הפנה אליו את הקשיה, מבלי לדעת שהוא זה שהציע אותה. חנף רבי יצחק ואמר: "על מי שהקשה את־הקשיה, מוטלת החובה גם לתרצה", ומיד פתח את פיו בתרוץ נפלא עד שאורו עיני כלם. נכנס עמו ראש הישיבה בדברי תורה, עד שהתפעל מכוח הגדול בתורה, ורבי יצחק מצא את ההזדמנות לקנא את כבודו של ארץ ישראל, וגלה להם שאינו אלא אחד מצעירי תלמידיו של הרדב"ז. לאחר ימים מספר, עלה רבי יצחק לבקר בישיבתו של מהרשד"ם, בעת שעסקו בענין הסבוך של הקדושים המשלשים. והנה הגיע אחד המקדשים והביא עדים שהעידו. כי עדי הראשון פסולים הם לעדות, שכן אכלו שקצים ורמשים ועברו על דין התורה. רבי יצחק עמד מר־הצד ושמע את חלופי הדברים, והבין מיד בחכמתו כי עדי שקר הם, שנשכרו על־ידי המקדש כדי לבטל את קדושי הראשון. קם רבי יצחק ללא מורא ואמר: "במקום שיש חלול השם, אין חולקים בבוד לרב. ולכן מבקש אני רשות לדון בדבר". הסבימו הדינים עמו, ורבי יצחק פנה אל העדים ושאל כל־אחד בנפרד: "אמר נא לי, אותם שקצים ורמשים שראית שאכלו, האם היו מבשר שור או כבש?" התבלבלו העדים לשמע השאלה, שכן בורים מפלגים היו וכל עדותם לא היתה אלא עדות שקר, ומכיון שהנבל ששכר אותם לא הכין אותם לשאלה זו, לא ידעו שני הסכלים מה להשיב ושתקו בבושת פנים. באולם השלף הם, ורבי יצחק החל לגער בהם בחזקה, עד שהעדים נשברו וגלו, כי עוסקים הם למחרתם באריגות בגדים, ואותו אדם שכר אותם בחמשה דינרים, ולמד אותם לשקר בעדותם. התפעל מהרשד"ם מחכמתו של האורח מארץ ישראל, ועשה לו כבוד גדול, ומאז קבלו על עצמם חכמי שלוניקי להזהר בכבודם של חכמי ארץ הקדוש וכתבו להם בדרך כבוד בראוי.

מאורות

רבי ישראל מביאור־ליפציג
ליום ההוללה ל' במנחם־אב תשי"א

נולד לאביו רבי יצחק מביאור כב"ד באול, א' דסליחות תרל"ח, וזקנו רבי אברהם יעקב מסדיגורא התבטא ש'הגיע פחסיד ותיק לעולם', כמנהג החסידים להתבסס יחד ביום א' דסליחות. נמול בראש השנה, ונקרא על־שם אביו־זקנו הסבא קדישא' רבי ישראל מרוזין. לאחר שטרית אביו וסיום מלחמת העולם הראשונה, התגושב בליפציג והאיר את־העיר בתורתו ודקויותו. בליפציג הצניע את־מעלותיו הרמות, וכאשר נכנס פעם משמשו באישון לילה לחדרו, לאחר שזמן רב קדם לכן פנה את־המאור, מצאו יושב מתעמק במחשבותיו ושרוי בדבקות על־אית. נודע בכח תפלתו, והיה פועל ישועות לשותרי פניו. בפטירתו, מצאו בביתו ציור כסף עם פתק בכתב־ידו, בו הוא מבקש להשיב לפלוגי את מעותיו שנתן לו מפעם לפעם כדי להתפרך בצרע של־קנימא, אולם מכיון שנגעלו דלתי שמים ונגזרה עליו הגזרה, לא רצה הרבי להשתמש במעות על־אף מצבו הדחוק. בשנת תרצ"ה פקר בארץ ישראל וחו המקום מצא מסלות בלבנו, אולם רק בשנת תרצ"ט קבע את משקנו בתל־אביב, וביתו היה לתל תלפיות. היה הנצר הראשון לבית סדיגורא שזכה לעבר את גיל השבעים, ולכבוד כך התועד עם חסידיו והזכיר את דברי חז"ל "כן שבעים לשבה", ואמר שחבת לשיבה היא גימטריה שב אדם, כי כשבאים לשנות השבעים צריך לתקן הכל ולהיות אדם השלם. נפטר לאחר ל"ג שנות הנהגה כאביו וזקנו, ונטמן בבית החיים שבצפת.

יוסיף דעת

אחד מגדולי ישראל המפורסמים, היה רבי שלום שכנא מליובלין, רבו וחזונו הראשון של הרמ"א. ב"בית שמואל" לשמות גיטין, מובא: "שכנא בכ"ף הוא לשון שכנה, לכן הגאון מהר"ר שכנא ז"ל, נתן סימן על עצמו לשכנו תרשו' (פסוק בפרשתנו), כלומר שלא תאמר בבית". כי שמות דומים יש, שכנא ושכנא, הראשון היה ממונה על ביתו של חזקיהו המלך, וגם חברו של הלל נקרא שכנא כמובא במסכת שבת, אלא שהתוספות גורסים שם שכנא כי לא ייתכן שנקרא בשם ישע, ולכן המליץ רבי שכנא את הפסוק 'לשכנו תדרשו', כדי להורות שהשם נכתב בכ"ף ולא בבית, אך נכתב בסופו באל"ף ולא בה"א. אולם רבי יוסף שאול נתנון מלבוב מוסיף בהגותו "שי למורה" על ה"בית שמואל" כך: "בטיב גיטין תמה, דמה צריך ליתן סימן דבר שהיה מפורסם שנקרא שכנא בכ"ף, ואני שמעתי, שנמצא בקראקא ש"ס שהגיה הגאון מורנו שכנא ז"ל בפרק חלק בשמות של משיח, שהגיה אני אומר 'שכנא שמו, שנאמר לשכנו תדרשו', וזהו הסימן שנתן הגאון ר' שכנא דור"ק". ולפי הנהגה זו לא בא רבי שכנא לתת סימן לשמו שלו, שהרי ברור הוא ששכנא נכתב בכ"ף ולא בבית, אלא בא לתת סימן לשמו של משיח, כדברי חז"ל במסכת סנהדרין פרק חלק, שנחלקו בשמו של המשיח, ובא לומר ששכנא שמו. וכן מובא בספר בסדר הגט לר' מיכל ר' יחזקאל מוקרא, ובספר "קב וקני": "וגם שמעתי, שכשנלמד הגאון הנזכר באגדה דבר חלק, שנחלקו שם בשמו של משיח, וכל אחד הביא סמך מורה־מקרא, אמר הגאון הנ"ל, אילו הייתי שם, הייתי אומר שכנא שמו, שנאמר לשכנו תדרשו". וכן ראיתי נדבם בסוף גמרא נדה שהגיה מן הגמרא של הגאון מו"ה שכנא ז"ל". רבי ראובן מרגליות ב"מרגליות הים" על סנהדרין מוסיף, כי בתשובה שכתב בנו של רבי שכנא לאחר פטירת אביו, נאמר: "נרפח השעה ונשבח ארון הקודש, ונתבקש בישיבה של מלכה מאור הגולה רוח אפניו משיח ה' וכו', הנקרא בשם קדשו שלום המכונה שכנא".

ביפתח תפתח את ידך לו

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

אבד תאבדו וגו' - ובדרך רמז יבנו הפתוח לרמוז אבד לבח הנעלם גסיכו בכה עם בני ישראל שבאשר יתעצמו בתעצומות המעשה הטוב יאבדו נגלה ונסתר מהם, והוא אומרו כליהמקומות אשר עבדו שם, פרוש אשר מגעת שם עבודתם שהוא כפא ס"מ הרשע לעקרו, כי בנפילת פח זה יתעצם פח העליון והיה ה' למלך עלי-כלי-הארץ:

ונתן לה רחמים ורחם - בנות מאמר זה באו לפי שצוה על עיר הנדחת שיהיו כליהעיר לפי חוב, ואפלו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספורו לנו הישמעאלים פת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונקרתה מהם שרש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת. לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות מקור הרחמים ישפיע בהם פח הרחמים מחדש לבלט פח האכזריות שגודל בהם מכח המעשה. ואמרו ורחם העיר הזה, שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי, כמו יבן ויתגה ה' עמו שאין ה' מרחם אלא לרחמן:

כי יהיה בה אביו וגו' - אומרו בה, אולי שנתבונן לרמוז מאמרים ז"ל שאמרו, כי טעם שבחר ה' לישראל לאדם בעולם הזה ביושרי העני, הוא כדי שבאמצעותו יזכה חברו המפוסס, והוא מה שרמזו במאמר בה אביו, פרוש בספתה בא לו העני הגדול. ואמרו מאחד אחיה, פרוש לא תחשב בראותו אביון שהוא פחות, דע שהוא מהמקיימים שבאחיה, ואין הוכחה מהעני היותו שפל אחים, וטעם שסדר הדרגות אלו מאחד אחיה בארצה, הגם שרבותינו ז"ל אמרו שפא לומר עניי עירך וגו':

דברי הימים

בא' אלול תמ"ח, עלה משה רבנו להר סיני לקבל את הלוחות השניות, והעבירו שופר במזנה שלא יטעו אחר עבודה זרה כמו במעשה העגל. ביום זה מתחילים ארבעים ימי רחמים, ולכן נוהגים להשכים קום ולומר סליחות מא' באלול, ובני אשכנז מתחילים מהשבע שלפני ראש השנה.

ביום זה, בחודש השישי ביום אחד לחודש בשנת ג'ת"ח, היה דבר ה' ביד חגי השולחן אל זרובבל בן-שאלתיאל פתח יהודה, ויחוש בן-יהוצבק הכהן הגדול, על אשר לא התחילו בבניין בית המקדש השני והוא עומד עדיין בחורבנו. דבריו התקבלו מיד, ובכ"ד באלול החלו בבניינו, וסיימוהו לאחר 4 שנה בשנת ג'ת"י, ועמד 420 שנה עד שנת ג'תתכ"ח.

ביום ב' באלול שנת אלקים 'חש"ה' לטובה - שט"ו, טיים מרה ה'בית יוסף', את ה'שולחן ערוך' חלק אורח חיים, אותו כתב בכפר ביריה הסמוך לצפת. בכפר זה ישב התנא רבי אליעזר בן-יעקב, וכמה מגדולי האמוראים, ושם קבורים אבא שאול ורבי אליעזר המודעי. סמוך לשם היה יישוב בשם גבוריה, בו התגוררו יהודים בזמן בני המקדש ובזמן האמוראים, ובהם רבי יעקב איש כתי גבוריה שזכרו מוזהה במקום. בחפירות שביצעו במקום התגלו שרידי בית כנסת עתיק מאוד, שהינו אחד הקדומים בגליל, ומתוארך לשלהי בית המקדש השני. עקב רעידת אדמה ננטש המקום, ובנה מחדש בשנת ד'שצ"ב, כפי המופיע על-גבי כתובת שהיתה חרותה על משקוף הפתח והשתמרה עד היום: 'למספר ארבע מאות ותשעים וארבע שנה לחורבן הבית, נבנה בסדר חנינא בן ליוז ולוליאנא הבר ויוז'. 'בסדר' היא לשון שררה, בסמ"ך המתחלפת בשי"ן שמאלית, ואף במקרא ובלשון חכמים בא חילוף זה.

עתיקה היא העיר יפו שבארץ ישראל, ונחשבת כאחת מערי הנמל העתיקות בעולם. היא מזכרת כבר בספר יהושע בנחלת שבט דן, דרפה הגיעו עצי הארזים שהובאו מלבנון לבנות בית המקדש הראשון, ואליה ירד הנביא יונה כשבקש לברח תרשישה מלפני ה'. בהיותה עיר נמל, הפכה יפו להיות שער הכניסה לארץ ישראל, ואליה ירדו פלי-העולים שהגיעו ארצה ועשו בה את ימיהם הראשונים. בעיר התפתחה קהלה קטנה של יהודים שהתפרסמו בעקר מארוח העולים וממסכה, ובמשך הזמן הלכה הקהלה והתפתחה. אחד מהושביה של יפו, היה יהודי עשיר שהגיע אליה מארצות המזרח. הוא שלח ידו במסכה, רכש סחורות שונות שיובאו ארצה באניות שהגיעו מארצות רחוקות, ומכר אותן בערי הארץ במחיר מופלפל. בנוסף, הקים בית מלון רחב ידיים, בו התאכסנו אורחים רבים שהגיעו ארצה כדי לפקד את אדמת הקדש, ולטלל באתריה ועריה.

תקופה ארפה ראה העשיר ברכה בעמלו, אין פרוץ ואין יוצאת ואין צנחה. אולם הצלחתו היתרה היתה לצנינים בעיניו של אחד הסוחרים הערביים שביפו, איש רע מעללים וצר עין. הלה ראה בעיניו כלות ביצד היהודי שזה מקרוב בא, עושה חיל בעסקיו, בעוד הוא יושב בחנותו באפס מעט ומרויח פרוטות מעטות במסכה, ומוחו חפש בקדחתנות דרך ביצד להגות את הסוחר היהודי מן-המסלה. יגע הערבי ומצא, ובמשך תקופה ארפה עלה בידו לטוות מסכת שלמה של שקרים וכזבים, והעליל על היהודי כי הוא מעלים את עסקיו מעיני השלטון העותמני ששלט אז בארץ ללא מצרים, ואינו משלם את-המסים בנדרש. העלילה נארגה בעמל רב, וכשזו הוטלה על-ראשו של הסוחר היהודי, הבין מיד כי פלטה אליו הרעה. עד מהרה הוצא נגדו צו מעצר, והוא מצא את עצמו משלך אל מאחורי סוגר ובריח, ורוחו נפלה בקרבו. בני משפחתו הרעישו עולמות ונספו לשחד את-כל-הנוגעים בדרך, אולם העלילה היתה פה בכזה ונוקבת, עד שהפרקליטים שנספרו להגנתו של האנשים, פמעט הרימו את ידיהם ביאוש. במשך תקופה ארפים נמק היהודי בין פתלי בית הסהר, בעוד סנגוריו מנסים להשיב מלחמה שיערה במהלך המשפט הארץ שהתנהל אודותיו.

באחד הימים, עגנה ספינת מפרשים בחופה שלי-יפו, וממנה ירד יהודי נשוא פנים ובעל מראה אצילי ונכבד. היה זה רבי יעקב שמשון משפירטובקה, אחד מחשובי תלמידיהם של המגיד מקזריטש ורבי פינחס מקוריץ, אשר היה אחד מראשוני צדיקי החסידות שעלו לארץ הקדש בשנת תקנ"ג ותקעו בה יתד איתן. עם ירידתו, התקבל הצדיק במאור פנים על-ידי יהודי יפו המעטים שעמדו מהר על טיבו של האורח הדגול, והם הכניסוהו אחר כבוד אל בית האכסניה כדי לנוח מעט מהנסיעה הארפה ורבת התלאות. בעינו החדה הבחין האורח, כי פניהם של בני הבית עגומות, ועגנה קודרת פרושה במקום. בעדינות ובאצילות תהה רבי יעקב שמשון על-הדבר, ולפתע פרצו בני המשפחה בבכי מר, ותנו לפניו את צרתם הגדולה ואת העלילה השפלה שהוטלה על אביהם. "איש פשר הוא אבינו ואין ידו במעל. אין זו אלא עלילה שפלה שהוטלה עליו בידי ערבי רשע שעינו צרה בהצלחתו, אולם איננו מוצאים מוצא מן-הספר ואיננו יודעים ביצד לחלץ את אבינו מבור השבי". לשמע צרתו של הסוחר היהודי, התעצבו פניו של רבי יעקב שמשון, והוא התעמק במחשבותיו ובשרעפיו. לפתע ננער ואמר במאור פנים: "חושו נא והעבירו בקשה לאביכם המוטל בבית הכלא, לאשר לכם לתת סכום גדול לצדקה, ואם יפתח את-ידו ולבו לשם פך, מבטח לו שיצא חפשי חנם ויצא נקי וזך מפל העלילה השפלה". על-אתר שגרו בני המשפחה שליח אל אביהם שהשיב פמובן בחיוב, והבנים מהרו להרים סכום נכבד וחלקוהו ללא דחוי לעניי הקהלה.

והנה הגיע יום המשפט הגדול, היום בו יכריעו השופטים את-דינו שלי-הנאשם. הקהלה היהודית הקטנה שביפו היתה שרויה במתח גדול, פניהם משתתפים בצערו של חברם ומעתיירים בתפלה בעדו. באותם ימים, היה בית המשפט מקום על שפת ימה שלי-יפו, באשר החלונות פונים אל-הים, והגלים מלחכים את פתלי הבית, ואף המדרגות שהובילו אל אולם המשפט, היו ממקומות מעל מיי-הים. השופטים כבר ישבו על מקומותיהם, הסוחר היהודי ישב קשור בשלשלאות של ברזל על ספסל הנאשמים, והנה עולה הסוחר הערבי התובע על מדרגות בית המשפט, כשבידו תיק המשמכים כולו עם הראיות נגד הנאשם. לפתע פתאום, החלו המדרגות להתנונע ולהשבר תחת רגליו של הלה, ובטרם הספיק להאחז במעקה שלצדי המדרגות, הסתחרר ראשו ונפל מלוא קומתו הישר אל תוך גלי הים הקוצפים, וחד עם כל תיק המשמכים. בהלה גדולה קמה במקום וכמה מהנוכחים נסו לקפץ אל הים ולהציל את-התובע, אך הם אחרו את-המועד והלה טבע ומת במקום. בהעדר תיק התביעה, אנו מבטלים את כתב האשום, ומורים על שחרורו ללא תנאי של הסוחר היהודי, קרא ראש השופטים להפתעת הנאשמים. בתרועות שמחה, לוו יהודי יפו את חברם המשחרר, ואת ראשית דרכם עשו אל הצדיק משפירטובקה, כדי לכושר לו על ההצלה הפלאית. מה לכם תמהים? פנה אליהם רבי יעקב שמשון ואמר, "הרי הדבר כבר נרמז בתורה בפירשת ראה, שהרי שם נאמר כי-פתח תפתח את-ידך לו, והתבות פתח תפתח מטעמות בטעמי דרנא תביר, כדי לרמוז שאם פותחים את היד לצדקה, אזי הדרגה שתחת רגלי הרשע, נשברת..."

משבח

דורשי ושומות היו דורשים את הפסוק "נתון נתן לו", והיו אומרים כי שתי נתינות אלו ללמד באו על הפרשת מעשר כספים. ראשית, "נתון" - יש להפריש את המעות ולהניחם במקום מיוחד, ולאחר מכן "תתן" משם מעות לצדקה, וזו "לא ירע לבבך בתתך לו", שכן קל יותר לאדם לתת צדקה לעניים מהמעות שפכר הקצה לצדקה, יותר מאשר צריך להעניק להם מכיסו. על-פי זה היה נוהג רבי צבי הירש הלברשטם מרודניק שלא להשתמש במעותיו, טרם הפריש מהם מעות מעשר. לשם כך היתה לו שקית בד מיוחדת, בה היה מניח את מעות המעשר שלו, והיה מכנה אותה "מעשר זעקל". וידעו כל בני המשפחה, כי אם עדון לא עשו את הכסף ולא הניחו את מעשר הכספים באותו צדור, הריהם כפרות טבל ממש שאין ליהנות מהם.

בעל צדקה גדול היה רבי יחזקאל שרגא משינובה, וכל-ימיו היה עושה ומעשה אחרים למצות צדקה ביד רחבה. אולם בשונה מאביו ה"דברי חיים" מצנו, הקפיד שלא לתת יותר מאשר חמש מנסיין בדין מעשר כספים שלמדוהו ה"ז"ל מהפסוק בפרשתנו "עשר תעשר" - "עשר בשביל שתתעשר", ובהתאם להלכה הפסוקה "אל יבזבו אדם יותר מחמש". פעם נסע אחד מתושבי סטרופקוב, בה כהן רבי יחזקאל שרגא ברבנות באותה עת, לעיר צנו. כשכנס אל הצדיק רבי חיים וספר לו כי הוא אחד מתושבי העיר סטרופקוב, התעניין אצלו הרבי לשלום בנו, וחקרו ביצד הוא מדריך את בני קהלתו בעבודת ה'. ספר האיש על הנהגתו המפלאה של רבי יחזקאל שרגא בתורה ועבודה, וכשהרבי שאלו ביצד הוא נוהג במצות צדקה, השיב הלה וספר כי רבו מקפיד שלא לתת יותר מחמש מנסיין. תמה ה"דברי חיים" ושאל: "ואם יש לו חמשה רבליים, הוא נתון רק רבל אחד לצדקה? ומה יעשה אם העני שפא לפניו זקוק לכל חמשת הרבליים?" שתק האיש, וכשחזר ספר את הדבר לרבי יחזקאל שרגא, שמע הרב את הדברים, וכדי להסביר את דרכו ספר לאיש כך: "הבה ואספרה מדוע מקפיד אני על-כך ואיני נתון יותר מחמש ממעותי. בצעירותי, ובשתי עם חברי הטוב רבי פינקס ממרינל בחצרו של רבנו רבי אשר ישעיה מרופשיץ. אני הייתי פוץ גדול בצדקה כדרך אבי, ונתתי לעניים את כל מה שהיה בידי, ואלו חברי היה מתענה ומשכבות ומספג את גופו בסגופים. יום אחד, כנס הרבי לבית המדרש, פנה אלי ואמר "שמעתי שאתה מפזז את-כף רכושך לצדקה. דע לך שאין רצוני בכך ואין דעתי נוהה להתנהגו זו. מורה אני לך שתתן חמש בלבד, ורק אביך רשאי לנהג כן אולם אתה אל תלך בעקבותיו. לאחר מכן פנה לחברי ואמר לו "אין דעתי נוהה מתעניין צדקה הרבות". סים רבי יחזקאל שרגא ואמר: "אני שמעתי לעצתו של רבי ואיני מתחרט על-כך, אולם חברי לא עשה כן, ועתה הוא מצטער מאד".

רבי שלום הכהן שבדרון, אבי המשפחה המעטירה וזקנו של המהרש"ם מברדן, היה מתלמידיו של רבי אהרן הגדול מפרמישלאן, וצדיקים העידו עליו שהיה צדיק נסתר. לפרנסתו עסק במלאכת צורפות זהב, ובשעה שהיה עוסק במלאכתו היה מיוחד יחידים וחזרו על תלמודו בעל-פה. כל-ימיו נהג להפריש מעשר כספים מהכנסותיו, והיה מחלק את-כספו לעניים ואביונים. פעם ארע לו הקסד גדול במלאכת הזהב, אולם הוא הפריש מעשר גם מסכום ההזק בלו, ולבני משפחתו הסביר, כי הרי אמרו חז"ל שחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על-הטובה, וכמו שפון הרווח הוא נוהג לתת מעשר, כך צריך לתת גם מן-ההפסד.

שבת טיש

לקוואים הנכדים!
הכרך השלישי של "שבת טיש" נמצא בעורת ה' יחברך בשלבי עריכה סופיים.

מי שיש לו הכרת הטוב על הגיליונות של "שבת טיש" מדי שבוע בשבוע, יום וילה לא ישבותו, יש בידו האפשרות ליטול חלק בהוצאות הגדולות של ההדפסה והעריכה, ולהרים את נדבת לבו לזכות בני משפחתו שיחי, או בהנצחה לעילוי נשמת יקיריו עליהם השלום.

ניתן לבחור הנצחה על פרשה בתאריך האזכרה או יום השמחה, ימי הולדת וכדומה.

זכותם גדולה מאוד והנכם נוטלים בכך חלק בהפצת תורה ברחבי תבל, באלפי בתים בישראל!

והי"ר שנוהג בקרוב ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים".

ספר רבי דוד צבי זילברשטין מרובני תל-אביב, שפעם התלזה ליהודי אחד שהיה חשוף בגינם, ועלו יחד אל החזון אי"ש כדי להתברך מפיו. פנה החזון אי"ש אליו ואמר: "עצתי היא שתפריש מעשר כספים לאחזקת תורה, ואין חשיבות לאיזו ישיבה שתצצה או תלמוד-תורה, ואם קשה לך להפריש את מלא הסכום בבת-אחת בסוף החודש, מוטב שתפריש בכל-יום סכום קטן". יצאו השנים מביתו של החזון אי"ש, ורבי דוד צבי יעץ לאותו אדם: "חזור והקנס, וכבד את-הרוב בסנדקאות". עשה האיש כן, וכנס אל החזון אי"ש ואמר: "עשיתי כדבריו, רבי. קימתי את עצתו וקבלתי עלי להפריש מעשר מכל-הכנסותי. ומכיון שבטוח אני שיעזר לי ה' ויחן לי בן, לכן באתי כבר עכשיו כדי לכבד את-הרוב בסנדקאות". נענה לו החזון אי"ש בראשו כמקבל את-הדברים, ואמנם, לתקופת השנה שמש החזון אי"ש כסנדק בביתו של הבר, שנוהל לאותו אדם בדרך נס.

מטעים

ראה אנכי (א, כו)

בטעמי רביעי ותבירי שעליהם נאמר בתקוני זהר, רביעי סלקא לעלא ותבירי נחתא לתמא. רמז יש כאן ליראת ה', כי ראה לשון יראה, וצריך האדם להגיע ליראת ה' גם על-ידי יראת הרוממות שעולה למעלה כרביעי, וגם על-ידי שפלות עצמו כתבירי שלבו שבור, והיא יורדת מטה. (ישא ברבך)

ואכלת לפני ה' אלקיך (יז, כב)

ואכלת בטעם גרשים שצורתו כפולה, לרמז לדברי חז"ל במסכת ראש השנה שבשני מעשרות הכתוב מדבר, מעשר בהמה ומעשר דגן. (תפוחי חיים)

אפס כי לא יהיה בך אביון (טו, ד)

בטעמי זקה גדול, תבירי, מאריך טרחה אתנהתא, לרמז לדברי רש"י שבזמן שעושים רצונו של מקום לא יהיה בך אביון, כי זקה גדול קרמו לנאווה שהאדם הולך בזקופות קומה, ואם יהפך את הנאווה לתבירי ורוח נשברה, ואף כי יאריך טרחה בימות השבוע ינוח בשבת קדש באתנהתא, אז יזכה להבטחה של כל לא יהיה בך אביון. (סוק יעקב)

פתח תפתח את-ידיך (טו, טו)

בטעמי קדמא ואולא, כי יש להקדים וללכת אל העני ולתמוך בו בדרך כבוד, טרם יצטרך לבוא אליו לקבל צדקה ויתביש חלילה מפניו. (מי באר)

מדגש

נאמר בפרשתנו "לא תתגדודו ולא-תשימו קרחה בין עיניכם למת", ורבים תמחים מדוע נכתב למת בקמץ ומ"ם רפוייה, ולא בפתח ובמ"ם דגושה של ה"א הידיעה. בשם האר"ז ל מובא, שהתבת למת בקמץ נקראת לאמת, מפני שלפי האמת אין האדם מת, אלא רק מסתלק מן העולם הזה ועולה לאור באור החיים, וזוהי פונת התבות בין עיניכם, לרמז שרק בין עיניכם נראה הדבר שהאדם מת, בעוד נשמתו היה בעולם הבא. בנותו היא פנראה לתבת לא בארמית שנקראת בקמץ, ולא בחולם כפי השגור בטעות בפי רבים, אולם יש המסבירים בפשטות, שאם היה מקנה למת היתה נראית הכונה שאין לקרר קרחה בין עיניו של המת עצמו, בעוד הכונה היא שהמתאבל לא ישים קרחה בעצמו מפני צערו על-המת, ולכן נאמר למת להורות שהכונה בגלל המת, ולא על המת עצמו.

ממלח

שוטה אחד הגיע פעם אל רבי יוסף דב מבריסק, ואמר לו: "רבנו, חלום חלמתי כי התמנית ונעשיתי למנהיג עדה בישראל, ודומה לי כי נבואה נזרקה בי". חזר רבי יוסף דב ואמר לו: "עליך נאמר בפרשת ראה, 'כי-יקום בקרבך נביא או חלם חלום וגו', לא תשמע אל-דברי הנביא ההוא או אל-חלום החלום ההוא, שכן אינו תועלת יש לך מתחלומך? אלו חלמו בני הקהלה עליך, היו הללו ממינים אותך באמת לרבים, אולם עכשיו שאתה חלמת עליהם ולא הם עליך, אין אלו אלא דברים בטלים, והרי כבר למדונו חז"ל שאין מראים לו האדם בחלומו אלא מהרהורי לבו..."

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" - למה פתח הכתוב בלשון יחיד וסיים בלשון רבים? מפני שכל-אדם צריך להשגב באלו הוא יחיד בעולם, ואם עשה מצוה אחת הכריע את-עצמו ואת-העולם בלו לכף-זכות, ולכן פתח בלשון יחיד שכל-אחד יש-לו ברוח לשנות את-העולם בלו. (רבי יחיאל בדיחי)

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: אמונת חכמים

פרשת ראה

מבית שבת טיש

תדפיס מתוך הספר "מדות טיש" שיצא לאור בעזרת השם על פרשות השבוע עם המדורים הקבועים והאהובים

משבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

מצות עשה מן התורה, להיות דבוקים בחכמים ובתלמידיהם, לשתות בצמא את דברייהם, לכבדם ולהנחותם, ולשמע בקולם אפלו אומר לה על ימין - ימין, ועל שמאל - שמאל. ולמדו זאת חכמים מהנאמר בתורה בארבעה מקומות שיש להדבק בקב"ה, שנאמר: "ובו תדבק", פעמים "ולדבקה בו", וכן "ובו תדבקון", וכלם לשון דבוק בה'. ושאלו חכמינו זכרונם לברכה: וכי אפשר לו לאדם לדבק בשכינה? אלא כליהמשיא בתו לתלמידי חכם, והעושה פרקמטיא לתלמיד חכם, והמנהיג תלמיד חכם מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאלו דבק בשכינה. השלמות האמתית של האדם, היא על ידי הדבקות בה' יתברך ובחכמיו, כמו שכתב הרמב"ל ב'מסלת ישרים': "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה, הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישם מבטו ומגפנתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהננות מזיו שכינתו". ולדבקות זו, כול האדם להגיע על ידי אמונתו האיתנה בחכמי הדור, ובזכות התקשרותו ודבקותו יציל מן החטא, כמו שכתב ב'ספר החנוכה', 'כי החכמים הם קיים התורה ויסוד חזק לתועלת הנפשות, שכל הרגיל עמיהם לא במהרה הוא חוטא". על מהות הדבקות בחכמים, כתב המהרש"א שהיא מחלקת לשלשה חלקים: דבוק בגוף, כגון משיא בתו לתלמיד חכם; דבוק במקומו, שהוא תומך בתלמיד חכם במקומו, ודבוק רוחני ושכלי על ידי שהולך בדרכיו ולומד מפעשי החכם ומדותיו.

על הפסוק שבפרשתנו: "אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקון", דרשו חז"ל במסכת כתובות: "וכי אפשר לדבוקי בשכינה? והכתיב 'כי ה' אלקיך אש אכלה הוא"? אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמנהיג תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה". ומפסוק זה למד רבנו משה מקוצי, בספרו סמ"ג - ספר מצות גדול, את מצות עשה להתדבק בחכמים כדי ללמוד ממועשיהם, שנאמר "ובו תדבקון". הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל, פי שאמרו חז"ל, ואמונת הצדיקים צריכה להיות באפן מלא, אפלו מחליף ימין בשמאל, וכפי שכתב הרמב"ן "כי רוח ה' על משרתי מקדשו, ולא יעוב את חסידיו, לעולם נשמרו מן הטעות ומן המכשול". ואף שלפעמים רואה האדם שנטל עצה מן החכם, ובלבסוף לא עלתה בידו, כבר כתב הנצי"ב מוולוז'ין ב"העמק דבר", שלעתים גם גדולי תורה יהיו נסכלים כמו שנאמר "משיב חכמים אחר ודעתם ישכל", וזהו רצון ה' שהנהיגה תעבור דרכם, וכך נגזר על אותו אדם. דרשי רשומות היו מבארים את לשון חז"ל: "אפלו אומר לה על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין", ולמה השתמשו דוקא בימין ושמאל, ולא למשל ביום שהוא לילה ולילה שהוא יום? אלא שברעיון זה של ימין ושמאל, הטמינו חז"ל את כל ההגדרה מהי אמונת חכמים. שהרי אם אדם עומד ופניו מכונות כלפי צד מזרח, נמצא צד דרום מימין וצד צפון לשמאלו. ואולם אם יעמוד בסמוך לו אדם בכיוון הפוך, כשפניו לכיוון מערב, ימצא את צד דרום לשמאלו וצד צפון לימיו. והרי לפנינו שני בני אדם עומדים סמוכים, אצל זה הדרום לימיו והצפון לשמאלו, ואצל חברו הדברים הפוכים. ואין הדבר נסתר כלל, אלא שונים הם השנים מכיוון מביט, שזה מביט למזרח וזה למערב. והוא היסוד של אמונת חכמים, שהאדם הפשוט מביט על הדברים במבט שלו, ואלו החכם שהשקפתו היא השקפת התורה, וראיתו זכה וטהורה, הוא רואה את הדברים נכחה, ואף שלעתים נראים דבריו תמוהים והפך דעת בעלי בתיים, הרי שבסופו של דבר מתברר פמה צדק החכם בדבריו וכמה חזק בעיני רוחו למרחוק.

צא נא וראה, את דבריו הקדושים, החוצצים להבות אש, של רבנו ה"אור החיים" הקדוש, אשר כתב בפרושו לפרשת בשלח בענין נס קריעת הים למשה רבנו: "אכן תנאי זה (שהים נקרע למשה רבנו, וכן לרבי פינחס בן יאיר), הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית, להיות כפופים לתורה ולעמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבוהן ברוך הוא. ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש ובירח, שלטו עליהם הצדיקים יחידים, ואין צריך לומר מרבים, כאשר חקק ה' להם בעת הבראיה. והוא סוד אומרו "בראך יעקב", ואמרו ז"ל שאמר הקב"ה לעולמו מי בראך מי יצרך ישראל, והכל בכח התורה, ומסים: "ולזה כל צדיק וצדיק שיעמד אחרי קבלת התורה, יביא בידו שטר חוב אחד לכופו לחלק לפניו, ותמצא כשלא רצה לחלק לרבי פינחס בן יאיר ולמתלמידיה עמו, רצה לקונסו ופחד הים קמונו".

את הפסוק ביחזקאל: "בן אדם צפה נתיב לבית ישראל ושמעתי מפי דבר והזהרת אותם מפני", מבאר המלבי"ם וכותב, שהנביאים ומנהיגי ישראל בכל דור, נקראים 'צופים'. כי דומים הם לשומר העיר העומד על המגדל ומשקיף למרחוק, וכאשר הוא מבחין בסכנה הקרבה ונבאה, הוא מזהיר מייד את בני העיר. וכמה סכל הוא האיש אשר מזלזל בדברי הצופה, מפני שבעיניו אינו רואה את הסכנה, הלא לפתי ושוטף גמור יחשב. וכך הם חכמי ישראל המשמשים לנו כצופים החוזים למרחוק, וכל השומע להם פשוט מפי השכינה, שכל דבריהם פגחלי אש.

אמונת ה' מזככת את הנשמה,

אמונת חכמים -

מזככת את הגוף.

(רבי מנחם מענדל מוויטעפסק)

נמשל

למה הדבר דומה

מתנועעים ברוח הנושבת. נהנה המלך מההערה הנבונה של האפר, ומיד צוה למשרתיו להעניק לאותו אפר את הפרס המבטח למי שיגלה טעות באחד הציירים. נקל לשער איזו שמחה היתה לאותו אפר, באשר עבדי המלך שקלו בידיו סכום נכבד, עליו היה עליו לעמל קשות במשך זמן רב כדי להרויח סכום דומה, והוא המשיך את מסעו בתערוכה, ברגלים קלות ומקפצות. המלך המשיך לעקב אתרי חרישית, והנה שוב נעמד האפר אל מול צייר נפלא, שהדהים את כל רואיו. בצייר, נפרש שדה רחב ידים, המלא פלו בשבלים זהובים מלא האפק, משפיעים בגרעיני חטה בשלים ועומדים מוכנים לקצירה. על אחד השבלים, עמדה צפור שיר אחת, שצבעיה היו כה עזים וטבעיים, עד שהיה נראה שעוד רגע תפרש הצפור את כנפיה ותפרץ החוצה מתוך הצייר. והנה שוב שומע המלך את האפר אומר, והפעם בקול גבוה יותר: "גם צייר זה אינו נכון, שכן אם הצפור עומדת על השבלת, היתה זו אמורה להיות כפופה מעט מפני כבד משקלה של הצפור, ואלו השבלת בצייר שלפנינו עומדת זקופה וישרה". שוב נהנה המלך מבקרתו של האפר, והעניק לו בשנית את הפרס המבטח.

הפתגם השגור "עם האכל - פא התאבון" התקיים בו באותו אפר, והלה כבר החל לחוש בטוח בעצמו להמשיך ולתור אחר לקויים נוספים בציירים הבאים. "גם כאן יש טעות!" הכריז האפר, והפעם בצעקה, וכך נפנו אליו מיד. הלה עמד והצביע על צייר, בו נראה המלך בכבודו ובעצמו, כשעל ראשו פתר המלכות, ואבני החן הקבועות בו מונצצות באור עז ומבהיק. "הפתר אינו עשוי בצבע הנכון, ואף אינו ממקם באית הנכונה", טען האפר, "ואף צבען של אבני החן הקבועות בפתר, דהוי מעט ואינו דומה לצבע האמיתי של פתר המלכות". בטוח היה האפר כי גם הפעם יעלה בידו לגרף פרס נוסף, אולם הפעם הביט בו המלך בזעם, וצוה להלקותו מאה מלקות על חצפתו הגדולה. "כאשר העברת בקרת על הציירים הקודמים, העוסקים באילנות ושדות, קבלתי את דבריך, שכן אפר בן אפרים אתה, ויודע אתה כיצד הם נראים בטבע. אולם כיצד מלאך לבד להעביר בקרת על פתר המלכות? וכי יש לאפר הדיט הבנה בענינים כה רמים כפתרו של המלך?" לאחר שהלקה פראוי, סלק האפר משם בבשת פנים ויהי למשל ולשנינה.

הנמשל

במשל נפלא זה, השתמש רבי יחזקאל מקוזמיר, באשר הגיע אליו פעם אדם אחד מהעיר נשלוסק, והיה מלא שאלות וחקירות על דרכי הצדיקים ומנהגיהם. ובמשל זה, בקש הצדיק להסביר לאותו אדם, שדומה הוא לאותו אפר נבער מדעת שבקש לחוות דעה בעניני פתר המלכות, הנשגבים מבינתו וגבוהים משכלו. וכך הוא כל אדם שמעביר את בקרתו על תהלוכות הצדיקים וגאוני התורה, ולא משיג בדתו להבין, כי עמקה מני ים היא דרכם, ואין לאיש פשוט אלא להאמין בהם באמונת צדיקים תמימה, בלי חקירות ותמיהות יתרות, ולקבל את דבריהם כאורים ותמים.

ההתרגשות היתה גדולה, והיתה נחלתם של כל בני עיר המלוכה. כלם המתונו בצפייה דרוכה לפתיחת תערוכת הציירים הגדולה שהמלך יזם, וככל שהתקרב היום, הלה המתח וגבר. המלך, שהיה חובב אמנות וצייר, הכריז על תחרות ציירים שונים שייצגו בפני כל אזרחי המדינה. אולם לא רק הציירים עצמם משכו את ההמון, שכן רבים לא השפילו דיו לעמוד על חשיבותם של הציירים המרהיבים ולעמוד על העבודה הרבה הטמונה בהן, אלא דוקא הפרס הפספי הגדול שהמלך הכריז עליו, הוא שגרם לכלם להמתין בקצב רוח לפתיחת התערוכה. הפרס הפספי הבטח ביד המלך, לכל מי שימצא טעויות וחסר התאמה ביצירות הפאר שתצגנה בתערוכה הגדולה, ולפרס זה היו נשואות עיניהם של רבים מהמון העם. ברחבה הגדולה שבסמוך לארמון המלוכה, עמלו עבדי המלך וטרחו במשך ימים ארוכים, כדי להכין את האהל הגדול בו התקיים התערוכה הגדולה. במקביל, נהרו ציירים ואמנים רבים מכל רחבי המדינה, שהגיעו אל עיר הבירה, איש איש ויצירותיו בידיו, מתוך רצון שלא לאבד הזדמנות נפלאה זו ולהציג את יצירותיהם לעין כל. האמנים היו אף מלאי מתח וחרדה, והששו שפא יפסלו המבקרים את יצירותיהם וישמו לאל את כל יגיעם, ומשום כך בדקו שוב ושוב את ציוריהם, וטרחו לתקן כל עווית וכל חריגה מכללי האמנות. והנה הגיע היום המיוחל, ואל אהל התצוגה רחב הידים, החלו לנהור רבים מתושבי המדינה. עקב העמס הרב והבקוש הגדול של אלפי האנשים שבקשו להפנס ולהזין את עיניהם ביצירות הפאר, העמדו שומרים גברתנים בפתח האהל, והללו וסחו את זרם המבקרים, וקבעו לכל מבקר זמן קצוב וקצר, בטורם פנה את מקומו לבאים אחריו. אף המלך בעצמו הגיע לבקר בתערוכה, והסתובב בחיחות דעת אל מול הצלחתו הכפירה לכנס תחת קורת גג אחת, יצירות אמנות כה רבות ונפלאות. סקרן היה המלך לשמע את חנות דעתם של המון העם על היצירות, והוא האזין בהתבא לתגובותיהם של המבקרים השונים, שהזינו את עיניהם שוב ושוב בציירים הנפלאים.

והנה רואה המלך איש כפרי פשוט מסתובב בין הציירים, ומביט בהם בסקרנות ובענין רב. המלך בחן את האפר מאית עינו, והתפלא לראות אדם כה גס, שידי מניבלות מאחיזה בפעדה, פניו שחומות מהשמש הקופחת בעת עבודתו בשדה, ורגליו נתונות בתוך מגפים גבוהים, עומד ומביט בציירי האמנות כאחד שפובין ענין. המלך, שנתן בפקחות וחקמה יתרה, הבין מיד כי אותו אפר אינו כה נבער מדעת כמו שחזותו מוכיחה עליו, אלא יש בו כמיהה לדברים שברוח וליצירות פאר. והנה רואה המלך כיצד האפר עומד ובוהן מקרוב צייר מרהיב עין, של פרדס רחב ידים, בו צומחים אילנות עמוסי פרות, שהיו כה נראים אמתיים, עד שהעומד מול הצייר, היה מדמה בנפשו כי האילנות אמתיים הם וכמעט שהיה מושיט את ידו לתלש תפוח אדם ועסיסי מן העץ. והנה שומע המלך את האפר אומר, ספק לעצמו ספק לאחרים העומדים בסמוך לו: "הצייר הזה לא נכון ולא אמתי, שכן הענפים כאן עומדים כאן ישרים וזקופים, ואלו בפרדס - הענפים תמיד

מִדְבָר

הַלְכוּת וְהַלְיוֹת

- ראוי לקבל את דברי החכם שבדור שאומר כעצה - כהלכה פסיקה. (אמונת חכמים)
- הצדיקים יבחינו בקול אם לצדק אם להפך, והשגה זו היא השגה אלקית אשר הנחיל ה' לגדולי עולם. (אור החיים)
- סוד כחו של עם ישראל בכל שנות הגלות, היא על ידי התורה והחכמה, כי התורה היא הערבה היחידה והבטוחה ביותר לסוד קיימנו. וכן אמרו חז"ל במדרש ויקרא רבה: אמר רבי עקיבא, נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הוא אינו פורח בלא כנפים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ לקננים. (אמונת חכמים)
- המקבד תלמידי חכמים, זוכה לבנים תלמידי חכמים. (ספר חסידים)
- המנהיג תלמידי חכמים וצדיקים מנוכסיו, ההנאה הזאת תביאהו שלא במהרה הוא חוטא להיות רשע גמור, כי על ידי הנתינה לצדיק נשברים כח הקלפות ונתקשר בקשר של קיימא עם הצדיק, שלא ישיאהו היצר לחטא בחטא גדול, ואדרבה יתקדש על ידי הצדיק. וכן אם כבר חטא חסיושלום ורוצה לשוב בתשובה, תגרום להם הנתינה הזאת שתהיה תשובתם שלמה. (נועם אלימלך)
- תכלית פלימפוזות שיזכה למדרגת 'ובו תדבק'. רק שזה אי אפשר לכל אדם, לכן אמרו הדבק בתלמיד חכם שהוא דבוק בה' יתברך ואז על ידי יוכל לדבק בה' יתברך. ולפי שאז מעלה נפלאה תכלית הכל, לכן היצר הרע מקטרג שלא יזכה לדבק בתלמיד חכם הדבוק בה' יתברך, על ידי קשיות וספקות שהקשה לו. לכן צויתה התורה "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", אפלו אומר על ימין שמאל, וכו', כדי לסלק הספק. וזה בחינת עשה לך רב והסתלק מן הספק. (תולדות יעקב יוסף)
- הדרך לאמונת חכמים, תלויה באמונת החכמה בכלל, כי אין חכמה בעולמנו בלתי אם עברה אלינו דרך נשמת חכם חי. (החזון אי"ש)
- מיסודי האמונה בתורה הקדושה היא אמונת חכמים, והיא אחת מ"ח דרכים שהתורה נקנית בהן. וכמו בהוראת אסור והתר ודיני ממונות, לא כל אדם מסוגל להורות ולהחליט על ספקותיו, ועליו לסמוך על גדולי הדורות, כמו כן בכל עניני האמונה והדת עלינו להשען על רבותינו הקדושים. (הקהילות יעקב)

- צנונו להתחבר עם החכמים ולהתיחד עמם, ולהתמיד בשיבתם ולהשתתף עמם בכל אופן מאופני החברה, במאכל ובמשתה ובבגד, כדי שיגיע לנו להדמות למעשיהם ולהאמין הדעות האמתיות מדבריהם, והוא אומרו יתעלה 'ובו תדבק'. וכבר נכפל זה הצווי גם כן ואמר 'ולדבקה בו', ובא הפרוש ולדבקה בו - הדבק בחכמים ותלמידיהם. וכי אפשר לו לאדם לדבק בשיכנה? והא כתיב כי ה' אלקינו אש אכלה הוא?! אלא פליהנושא פת תלמיד חכם, והמשיא פתו לתלמיד חכם, והמתנהו מנוכסיו, מעלה עליו הכתוב פאלו נדבק בשיכנה. (ספר מצוות לרמב"ם)
- מצוה לדבק בה', דכתיב 'ובו תדבקו', להדבק בתלמידי חכמים, בדבוק ובחבור, ולהנאותם מנוכסיו ולהאבק בעפר רגליהם, ויהיה זנב לאריות ואל יהא ראש לשועלים, דכתיב 'הולך את חכמים יחכם'. (ס"ק)
- טעם מצוה זו, היא כדי שעל ידי דבק ביוצר כל יתברך, וכמה פעמים הזהירה התורה על זה. (רבי מנחם רקאנטי)
- מצוה להחזיק בלומדי תורה, ומי שאינו מחזיק בהם אינו רואה ספן ברכה, כי התורה נותנת חיים וברכה ללומדיה ולמחזיקים בה, שנאמר: 'עין חיים היא למחזיקים בה', 'לעוסקים בה' לא נאמר, אלא 'למחזיקים בה'. (מהרש"א)
- המשילו חכמי המוסר את מדת הכבוד שצריך לחוש כלפי חכמי ישראל, כמו אחד שאמר לבנו שהיה מעבדי המלך: "שים עבודת האיש אשר אתה נצב לפניו, כמדת אש. אל תתרחק יותר מדי פן ימצאך נזמי הקור, ואל תתקרב יותר מדי פן תקד בה האש, ואל יפתה לבבך בהשתעשעו עמו כי היותך חברו עמו, אלא הנהר שלא תקל בכבודו פלל". וכך מזוהר כל אדם בהתחברו עם החכם. (חיבור התשובה לרבנו המאיר)
- לעולם יהא אדם זהיר בכבוד החכמים והחסידים, ויהא מתפלל בשלומם, שהכל עומדים בזכותם. (בית הבחירה)
- שים אל לבו בברכת 'על הצדיקים' להתפלל בטובת הצדיקים, כי בטובם אנו חיים, וכל זמן שהצדיקים בעולם - ברכה וטובה בעולם. (יערות דבש)
- יאמין שכל מה שאמרו חז"ל נתנו מהר סיני למשה, ואם לא יאמין אף בדבר אחד, לא יתגלו לו רזי תורה, וסופו שיעשה צדוקי, כי עברה גוררת עברה. (מדרש שמואל)

גליון רי"ט
שנה ה' תשע"ו

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למספרת קליטן על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

תתן אמת ליעקב

כותי אחד שאל את ר' מאיר אין אתם אומרים יעקב אמיתי דכתיב "תתן אמת ליעקב", אמר לו הן, אמר לו ולא כך אמר "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך". אמר לו הן, אמר לו, הפריש שבטו של לוי אחד מעשרה, למה לא הפריש אחד מעשרה לב' השבטים הנוספים אפרים ומנשה? אמר לו וכי י"ב הן והלא י"ד הן, "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי", אמר לו כל שכן הוספת מים הוספת קמח, אמר לו אין אתה מודה לי שהן ד' אמהות, אמר לו הן, אמר לו צא מהם ד' בכורות לד' אמהות, אמר לו אשריך ואשרי אומתך שאתה שרוי בתוכה.

(ב"ר ע' - ז')

פרשת השבוע

פעם לביקור אצל רבו הגה"ק הנצי"ב זיע"א, שאלו הרב "נו וואס מאכסט דו?" (מה שלומך - מה אתה עושה) השיב הלה, ב"ה הכל אצלי בסדר, הבריאות כשורה ואף על הפרנסה אין מה להתלונן. המשיכו בשיחה ושוב שאל הנצי"ב "נו וואס מאכסט דו?" אמר האורח הרי כבר אמרתי לרבנו שהבריאות כשורה ב"ה וגם הפרנסה בסדר. אמר לו הנצי"ב כן, אבל כל זה עושה הקב"ה ואילו אני שואל מה אתה עושה? האם קובע אתה עיתים לתורה, האם עוסק אתה בגמילות חסדים?

ועצר את השמים (י"א - י"ז)

פעם בעת עצירת גשמים הכריזו בבית מדרשו של הבעש"ט הקדוש זיע"א על הצורך להרבות בתפילה ובתחנונים על הגשם, שמע הבעש"ט יהודי אחד שכאשר הגיע לוועצר את השמים ולא יהיה מטר" הרים את קולו ואמר את המילים בכוונה גדולה, שאלו הבעש"ט אחר התפילה מה כיוונת ב"ועצר את השמים" השיב הלה כיוונתי שה' יתברך יסחוט את השמים (כמו עוצר זיתים) ולא תישאר בהם אף טיפת מטר אחת, אמר לו הבעש"ט יפה כיוונת.

ויאכילך את המן (ח' - ג')
שאלו את הגה"ק רבי אייזל חריף זיע"א, הואיל ובמדבר אכלו כל ישראל את המן, "העשיר לא הרבה והדל לא המעיט" איך איפוא קיימו מצות צדקה? השיב להם, העשירים קיימו מצות צדקה בכך, שאמרו לעניים איזה טעם לבקש לטעום במן, שכן העניים אינם יודעים כלל טעמו של מאכל טוב.

ואכלת ושבעת וברכת (ח' - י')

אחד מחסידי הרה"ק רבי יצחק מווארקי זיע"א, היה עשיר גדול אך היה חוסך אוכל מפיו, והיה מסתפק בלחם שחור וחתיכת דג מלוח. פעם הוכיחו הרבי ואמר לו: יהודי שה' חננו בעושר צריך לאכול בכל יום בשר ולשתות כוס יין. תמזהו החסידים מה ראה הרבי להוכיחו על כך? אמר להם, באמת לא איכפת לי שיאכל רק לחם שחור ודג מלוח, אבל אם הוא עצמו נוהג כך מה יתן לעניים הבאים אליו, אבנים?.

מה ה' שואל מעמך (י' - י"ב)

מסופר על יהודי אחד שלמד בצעירותו בישיבת וואלוזין, שבא

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:38 ת"א: 7:40 ר"ת: 8:17

פרשת ראה

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:26 ת"א: 6:41

הטוחן שנרדם בליל שבת

בכל ליל שבת במשך כל השנים היה יושב היהודי שהיה מנהל טחנת קמח במקצועו, יחד עם בני הבית ושרו יחדיו את הפזמונים שמזמרים לפני אמירת הקידוש, "שלום עליכם" ו"אשת חיל" וכו'. גם בליל שבת זה נהגו כן, ולאחר שמוזג לעצמו את הגביע ביין משובח, וכולם השתתקו והתקרבו אל שולחן השבת כדי לשמוע את הקידוש. האב לקח נשימה ארוכה ולפתע התיישב ונרדם בכסאו!

"טאטע! טאטע! אבא! אבא!" קראו כל בני המשפחה. אין תגובה. מישהו ניסה לעורר אותו באמצעות טלטלה בכתפו אך ללא הועיל. "תתעורר, תתעורר!" הילדים צעקו כאחוזי תזוית. המבוגרים החליטו שהוא כנראה התעלף והחלו לדאוג, ומישהו רץ לקרוא לרופא. הלה הגיע אך גם הוא לא הצליח לעורר אותו משנתו העמוקה או להבין מה קרה לו. לאחר עוד בדיקה הציע הרופא להניח לו לישון עד שיתעורר מעצמו. ומישהו אחר יצטרך לעשות קידוש. ראש המשפחה, לא התעורר עד הבוקר. הוא היה נדהם ונבוך לשמוע מה אירע, ולא ידע מה לעשות עם עצמו. בליל שבת הבא זה קרה שוב. ולפני שהתחיל את הקידוש נרדם שוב, מבלי יכול להעיר אותו.

"כשהתעורר בבוקר והבין ששוב קרה לו כמו שבת שעברה, קרא ברוב תסכול: אוי, לא! לא שוב!". הוא קם מן הכיסא שבו הוא נרדם על שולחן השבת ומתח את איבריו. "מה קורה כאן? שום דבר לא עוזר! אני לא יכול להמשיך ככה. מחר אני הולך לרבי!".

למחרת השבת הוא הלך לזיכרון, אל הרבי שלו הרה"ק רבי שמואל אבא מזיכרון זיע"א, וסיפר לו את הסיפור כולו. בדמעות הוא התחנן בפניו לרפאו מן הצרה המוזרה הזאת. "נראה לי", כך אמר לו הרבי, "שבאופן כלשהו חיללת את השבת, והשבת תובעת את עלבונה, ולכן מן השמיים מונעים ממך לקדם את פניה ולקדש אותה." החסיד עמד מופתע ונבוך כאחד. ואחרי כמה דקות של שתיקה אמר: "אני לא מבין. אני כל כך נזהר בהלכות השבת. אני? חיללתי את השבת? אני אפילו לא יכול לדמיין לעצמי איך זה היה יכול לקרות." השיב לו הצדיק: סע לביתך ובוודאי במשך הזמן יוודע לך שיש דברים בגוי. נפרד היהודי מרבו ויצא לדרכו.

שבור לב שב היהודי לביתו. כאשר הוא סיפר למשפחתו את כל מה שהרבי אמר הם נדהמו. כולם ידעו היטב כמה הוא מקפיד על שמירת השבת. אבל אז אמר אחד מבניו הבוגרים: "אבא, אני חייב לומר לך שדבריו של הרבי צודקים. באחד מלילות השבת, כשנשארתי ער עד לשעה מאוחרת, ראיתי אותך קם באמצע הלילה. היה ברור שאתה עדיין חצי ישן. ראיתי אותך מדליק נר כדי להאיר את הדרך משום שרצית לקחת לעצמך כוס מים, וכיבית את הנר כשסיימת. בבוקר המחרת כשראיתי שאתה לא זוכר דבר ממאורעות הלילה החולף, החלטתי שלא לבייש אותך ולספר על הנעשה. אך כעת, כשהרבי עצמו אמר זאת, אני רואה חובה לספר לך".

האיש מיד שם פעמיו בשנית לעיר וזיכרון. הוא סיפר לרבי את מה שסיפר לו בנו והרבי הגיב, "אכן כך: זה מקור הבעיה. כיצד יכול יהודי להרשות לעצמו לשכוח את קדושת השבת, ותהיינה הנסיבות אשר תהיינה? ישנן שתי חובות עיקריות כלפי השבת - לזכור אותה ולשמור אותה, הקדוש ברוך הוא אמר את שתייהן בנשימה אחת, כך אומרים לנו חז"ל. "זכור" היא חובה שמתבצעת דרך דיבור, על ידי הבעת קדושת השבת במלות הקידוש, ו"שמור" היא בעבור השכל והלב, על מנת שיהיו מודעים בכל עת לקדושת השבת במהלך היום כולו, כדי שלא לחללה. אבל אתה נכשלת בשוגג "לשמור" את השבת, ולכן קשה לך "לזכור" אותה".

אנא רבי", התייפח האיש, "כיצד אוכל לכפר על חטאי? שהרבי יתן לי תרופה, יצילני מצרה בלתי נסבלת זו!" אין שום דבר שביכולתי לעשות בשבילך. ה"תרופה" היחידה בעבורך היא, אם תעבור ניסיון בשמירת השבת ותעמוד בו בהצלחה. רק אז תתפייס השבת ותסלח על העלבון שעלבת בה. מלים אחרונות אלו גרמו לחסיד להרגיש קצת טוב יותר. הוא האמין בדבריו הקדושים של רבו, והחליט לעמוד במבחן ויהי מה.

זמן קצר לאחר מכן קרא לו הפריץ שממנו חקר את טחנתו בתמורה לשכר שנתי ולאחוז מסוים מהכנסתו. הלה אמר לו שהוא מתכנן להגדיל בהרבה את יכולת הייצור של טחנת הקמח, וכדי להחזיר לעצמו את סכומי הכסף הגדולים שייאלץ להשקיע, הוא יהיה מוכרח להפעיל את הטחנה גם בשבת החל מעכשיו. "לא אוכל לעשות זאת", אמר הטוחן בנימה החלטית. "אני עובד שישה ימים בלבד, אף פעם לא אעבוד בשבת."

צניעות ונמשל

ושבת עד ה' אלקיך

משל למלך אחד שרכב בדרך בראש פמליה גדולה, בדרכם הגיעו אל גבול שדה שהיתה מגודרת, כיון ששעתם היתה דחוקה ציוה המלך להרוס את הגדר כדי שיוכלו לעבור. בעל השדה היה כפרי פשוט ועם הארץ, שלא הכיר כלל את המלך ולא הבין בגינוני המלכות, ולתומו חשב כי חבורת ציידים שוברת את גדר שדהו, על כן בערה בו חמתו להשחית ובחון אפו החל להשליך אבנים על המהרסים, אבן אחת אף פגעה במלך. מיד תפסוהו עבדי המלך והעמידוהו למשפט מהיר וגזר דינו נחרץ למוות, כדן מורד במלכות. ריחם המלך על הכפרי כיון שראה שהלה אינו מבין ויודע כלל מה חומרת מעשהו, על כן ביטל את גזר הדין אולם ציוה כי הכפרי ייענש על מעשיו וינקה את רחובות עיר הבירה. תחילה הפקידוהו לנקות את הרחובות הרחוקים מארמון המלך, ולאחר מכן הטילו עליו לנקות את סביבות הארמון ולבסוף את חצר המלך. ככל שעלה בדרגה כך הבין את עוצם המלוכה ואת תקפו וגדולתו של המלך, ומתוך הבנתו זו הבין גם עד כמה חטא נגד המלך ומה רב פשעו. לבסוף פנה הכפרי אל השר הממונה וביקש שיביאו אותו לפני המלך כדי שיוכל להתחנן לפניו ולבקש ממנו סליחה ומחילה.

כן הוא הנמשל: האדם החוטא אינו מבין כלל את גדלותו של הקב"ה, ומתוך כך פעמים שנכשל בחטא, לו היה מבין את עוצם גדלותו של מלך מלכי המלכים, היה מתחנן ומבקש על נפשו סליחה ומחילה.

(בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א)

"נו, באמת", אמר הפריץ, "אני מכיר אתכם היהודים. אתם יודעים לשנות ממנהגכם אם אתם רוצים. שמעתי שרב יכול לכתוב לך איזה היתר שבזכותו אתה לא תצטרך לעבוד בשבת, אבל הטחנה תישאר פתוחה וכך הכנסותי יגדלו." "מעודי לא הקלתי בשמירת השבת וגם הפעם לא אעשה כך", הכריז הטוחן בתוקף.

הפריץ הרים את קולו. "כסיל עיקש! חודשיים ימים יארכו השיפוצים, ועד אז עליך לשנות את דעתך העיקשת. אם לא תתחיל להפעיל את התחנה מיד בתום השיפוצים, אשליך אותה מן התחנה." הפריץ מימש את איומו וגירש את הטוחן מן הטחנה. מאחר שאיבד את הכנסתו, הגיעו זמנים קשים לטוחן ולמשפחתו. היה להם קשה לספק לילדיהם אפילו מזון בסיסי. כמו כן, הוא טרם נרפא מ"שינת השבת", אבל החסיד היה נחוש בדעתו שלא להיכשל שוב בשמירת השבת.

בינתיים, האציל השלים את השיפוצים ומינה מנהל חדש לתחנה, כזה שהיה מוכן לעבוד במשך כל ימי השבוע. אך אז תקלות מוזרות התרחשו. תאונות מפתיעות גרמו לתחנה לצבור הפסדים גדולים. הפריץ נאלץ להודות בפני עצמו שמן הסתם בעיותיו קשורות בעובדה שהוא הרס את פרנסתו של הטוחן היהודי. הוא שלח לקרוא ליהודי, סיפר לו על מצבה הנושא של התחנה והציע לו לשוב ולחכור אותה. "ומה בקשר לשבת?" שאל החסיד. "תראה", הוא ענה. "אחרי כל הבעיות המוזרות וההפסדים הגדולים, אני מבין שאלוהים נמצא לצדך. עשה כפי שאתה רואה לנכון." וכך שב היהודי לטחנה ועד מהרה בורך בהצלחה אף גדולה מזו שהייתה לו אי פעם. הוא גם נרפא ממחלת ליל השבת שלו בדיוק כפי שאמר לו הרבי. אבל למרות שהפך לעשיר גדול, אמירת "קידוש" בשבת הייתה ונשארה הנאתו הגדולה ביותר.

צ'ין אדם לחברו

רצון הבורא להימנע מכעס

מסופר על ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א שביקש פעם מהרבנית להכין את סעודת הערב בשעה מוקדמת, כדי שיהא פנוי לעסוק בדבר מצוה, מסיבה כל שהיא התאחרה הרבנית בהכנת הסעודה יותר מהזמן הרגיל. אמר הצדיק: בדין הוא שאכעס על הרבנית, אלא שמאחר שכל כוונתי לסעוד בשעה מוקדמת היתה לעשות רצון הבורא, איך איפוא אעבור על רצונו יתברך במה שאכעס.

מייטיב עם מעליבו

פעם הובא לפני הגה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א דין תורה, בו פסק כי אחד חייב להחזיר כסף לזה אשר לטובתו פסק הדין ניתן, אבל החייב סירב למסור את הכסף, כאשר שאלו רבי משה לסיבת הסירוב, ענה האיש לא אמסור את הכסף כי הפסק חסר תוקף, נעלמה ממר הלכה ברורה הקובעת שדיני ממונות אינם נידונים בלילה. בשקט ונחת, הסביר לו רבי משה כי אין טעות בפסיקתו וכי עליו להחזיר את הכסף. חמישה חדשים לאחר מכן שב אותו אדם אל רבי משה וביקש תעודה שהוא שוחט מוסמך. רבי משה אשר הכיר את האיש נטל מיד את עטו והחל לכתוב, הנוכחים בחדר זכרו היטב את התפרצויותיו המעליבות של

האיש בעבר, וסברו כי אין הוא ראוי להיעזר ע"י רבי משה, התחילו לומר, ראש הישיבה בוודאי זוכר את התנהגותו המעליבה של האיש, השיב רבי משה בנחישות תקיפה, מה הקשר? יום כיפור כבר חלף ואז התפללתי "תפילה זכה" ואמרתי שאני מוחל לכל מי שחטא כלפי, ובודאי ידוע לכם שאין אמירה זו משחק ילדים גרידא, נוסף לכך האיש לבטח חזר בתשובה מאו, והמשיך לכתוב את האישור המבוקש.

מסירות נפש עבור יהודים

הרה"ק מסקולען זיע"א התמסר כל כולו להיטיב לאחרים. בתום מלחמת העולם השניה אימץ כארבע מאות יתומים ויתומות, וגידלן כילדיו, דאג למחסוריהן ואף חיתן אותם. הרבי סבל קשות כשהושלך לכלא למשך שנים, אך עבודתו נמשכה תחת תנאים הכי קשים להציל נפשות ישראל ולדאוג למענם ככל שיוכל. מסופר שכאשר הוענק לו ויזת יציאה מרומניה, מסר את הוויזה למשפחה בת אחד עשר ילדים. המפקח הראשי שנודע לו מעסק ההחלפה, כעס עליו על עברו על תנאי ההסכם שביניהם. אך הצדיק השיבו אחד עשר נפשות חשובות יותר מנפש אחת.

הילולא דצדיקא

שבת קודש ל' מנ"א

הרה"ק רבי ישראל מבאיאן-לייפציק ב"ר יצחק (פחד יצחק) (תשי"א)

יום ראשון א' אלול

הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק ב"ר שמואל (תרמ"ד)

יום שני ב' אלול

הרה"ק רבי אליעזר ("דמשק אליעזר") ב"ר ישראל מוויזניץ (תש"ז)

יום שלישי ג' אלול

הרה"ק ישכר בער מנדבורנא ב"ר יצחק מקאליש (תר"ח)

הרה"ק רבי משולם זושא מוינקוב ב"ר יצחק מאיר (תרכ"ד)

הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחוב הי"ד ב"ר חיים מצאנא (תש"ב)

יום רביעי ד' אלול

הרה"ק רבי ישעי' מפשעדרו ב"ר מאיר (תק"צ)

יום חמישי ה' אלול

הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר מנחם מענדל (תרע"ח)

יום שישי ו' אלול

רבי יו"ט ליפמן העליר ב"ר נתן (תוי"ט - תי"ד)

הרה"ק רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן (ייטב לב - תרמ"ג)

הגה"צ רבי יחזקאל סרנא ב"ר יעקב חיים (תשכ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

סיפר הרה"ק רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א, שזקיני הרה"ק רבי בערצי מנדבורנא זיע"א (יומא דהילולא ג' אלול) עמד פעם לפני תפילת שמו"ע בעזרת אבותינו, ברוב דביקותו עד כלות הנפש. הבחין בזה דודו הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א והגיש לו כוס קפה ואמר: נו, מצוה, נו מצוה, מצוה לשמוע דברי חכמים.

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל האמונים

פרשת ראה

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

בתפלת 'ברוך שצמר': 'ברוך מרחם על הארץ, ברוך מרחם על הבריות, אמה, ידדי העשירי, זכות להיות מתחיל במצוה' כבוד שרומת על הארץ' - על רצפות ביתך הבהקות. אם כן, ראי שתגמר במצות 'ברוך מרחם על הבריות'...

שמע זאת העשירי ופניו חפז. הוא מהר לתת ביד העני נדבה הגונה ורק לאחר מכן שלחו מביתו כבוד.

על דרך זו נוכל לדרש את הפסוק שלפנינו: "כי יהיה בך אביון..." - כשיבא אביון לביתך לבקש את עזרתך, זכר את השקמתך הרבה "בארץ אשר ה' אלקינו נתן לד" - בדידתך הנאה ובנכסיה המניבים, ומתוך כך: "לא תאמץ את לבבך" מאחזיק, שהרי אף הוא נבוא בצלם כמוך.

עוד יוסף חיי

פתיחת היד ופתיחת הלב

"כי פתח תפתח את דוד" (טו ח)

כתב הפלי יקר' (לעיל יד כו):

בכפל הלשון: "פתח תפתח", באה התורה ללמדנו כי מלבד שצריך הנותן לפתח את ידו, עליו לפתח גם את לבבו ולתת את הצדקה בחפז לב ובסבר פנים יפות.

רמז לדברים נוכח ללמד ממאמר חז"ל (ברכות ח א): "לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הפנסת" - על האדם לקיים בבואו לבית הפנסת את שני הענינים שרמזו בפסוק "פתח תפתח", לפתח ידו לעני כפי שהובא בשלחן ערוך' (י"ד רמט יד): "טוב לתן פרוטה לעני קדם כל תפלה", ומלבד זאת לפתח לו את לבו ולתת לו את הצדקה בטוב לב ובסבר פנים יפות.

תפלות העני מתקבלת ללא עכובים

"וקרא עליך אל ה' והיה בך חסא" (טו ט)

על פי באורו של רש"י על הפסוק כאן: "ממהר אני לפרע על ידי הקורא יותר ממי שאינו קורא", פרש החיד"א את אשר אומרים אנו בתפלת 'נשמות': "צעקת הדל קשוב ותושיע", כלומר: מייד כששומע הקדוש ברוך הוא את צעקת הדל, ממהר הוא להושיעו ואף להפרע מן המרעים לו.

פני דוד'

לא יחדל אביון - בעם אחר

"כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (טו יא)

בתפלת 'יהי רצון' שאחר אמירת תהלים מבקשים אנו: "ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר", ולכאורה אם הבטחנו כי: "כי לא יחדל אביון" כיצד מבקשים אנו "ולא יצטרכו עמך בית ישראל..." האין זו תפלת שווא?

בדרך דרש בור רבי שמואל שמעלקא מסעליש: נראה כי התשובה לכך טמונה בתוך הבקשה בעצמה וכונתנו היא: "ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה" לעולם, ואף שכבר הבטחנו: "כי לא יחדל אביון", מוסיפים אנו ומבקשים שהבטחת ה"לא יחדל אביון" תתקם "בעם אחר" - בגויי הארץ ולא ב'ישראל'.

'לקושי מהרם שיק'

שפיכת לב כנגד שפיכת דם

"בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדדו" (יד א)

שוח רבי זלמן סורוצקין מלוצק:

בספר מלכים (א' יח כח) מספר על נביאי הבעל שבקשו להראות את כחו של אלים על הר הכרמל. התגודדו הללו בחרבותיהם "עד שפך דם עליהם" - כי כך היה מנהגם של עובדי עבודה זרה.

אף להבדיל אף אלפי הבדלות, הקדוש ברוך הוא אומר לנו: "בנים אתם... לא תתגדדו" - בני, איני מבקש שתשפכו לפני את דמכם, אלא שפכו לבבכם אלי בתפלה כבו המתחטא לפני אביו.

אזנים לתורה'

ברוך מרחם על הארץ ברוך מרחם על הבריות

"כי יהיה בך אביון... בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך לא תאמץ את לבבך"

(טו ז)

רבים תמהו: מדוע צינה התורה בפסוק המדבר על מצות צדקה "בארץ אשר ה' אלקינו..." וכי מצוה זו היא מהמצוות התלויות בארץ?

בדרך מוסר באר זאת ה'בו איש ח' על פי מעשה שהיה בעני אחד שתוף כדי חזרו על הפתחים נקש על דלת ארמונו של

אמן - סגולה לעשירות

"אפס כי לא יהיה בך אביון" (טו ו)

"כי לא יהיה" - בגימטריה 'אמן', וכן 'בך אביון' - בגימטריה 'אמן'. מכאן רמז לדברי האחר (נלך רפה ב) שבזכות ענית אמן וזכה האדם לשפע ברכות ממרומים ובזכותה מרחיק מעצמו את העניות.

באופן נוסף יש לפרש, כי רמזה לנו התורה בכך שהמקפיד על ענית אמן לא יבא לעולם הבא כ'אביון' ממצוות ומעשים טובים, שהרי אמרו חכמים על רשעי ישראל (אגדת בראשית עט): "אפילו אין בידם אלא שכר אמן - דים".

ספר הגימטריות עמ' קפח

עשיר מפלג. הדלת נפתחה בפניו והוא מהר להכנס אל הבית בעליו המטלאות ספוגות הטיט והרפש, תוך שהוא מותיר סימנים מכערים על רצפת השיש הבהקת. משראה זאת העשיר התמלא זעם ובקש להשליכו מביתו על אהר, אלא שהעני, שמתחריף שכן בקדקודו, עצר ובקש לומר בפניו דבר תורה קצר.

לזאת הספיק העשיר והעני פתח ואמר: "בכל בקר אנו אומרים

אמירת הברכות בקול

"את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם" (יא כז)

פעם הבחין הרב הקדוש הדברי חיים' מצאנו באדם המברך ברכות השחר לעצמו מבלי שיענו אמן אחר ברכותיו. פנה אליו הרבי ואמר לו ברוכה מוסתרת:

"נאמר: את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם, ויש שפרשו פסוק זה בדרך דרש: את הברכה' יש לברך באופן של 'אשר תשמעו' - שישמעו הסובבים ויענו אמן, ואין לזלזל בהלכה זו חלילה, כיון שהיא נחשבת בכלל 'מצות ה' אלקיכם'..."

שערת חיים' עמ' קג

תפלה ב'מקום אשר יבחר ה'

"השמר לך פן תעלה עלתך. בכל מקום אשר תראה; כי אם במקום אשר יבחר ה'" (יב יג-יד)

"השמר לך פן תעלה" - ראשי תבות 'תפלה'; רמז לנו הפתוב, כי כפי שאת "עלתך" - הקרבנות, לא נתן להקריב בכל מקום כי אם ב'מקום אשר יבחר ה'". כך גם את התפלה אי אפשר לשאת בכל מקום, אלא במקום שבו בחר ה' להשפין שכינתו ב'מינו הוא הם בתי הכנסיות ובתי המדרשות.

'תולדות יצחק' לב פהור; ד'חמי האב' ליום כו

תפלה על הצדקה

"השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימיו על אדמתך" (יב ט)

דרש רבי יהודה גרינוולד רבה של סאטמאר:

ראשי התבות של: "השמר לך פן תעזב" הם 'תפלה', ושני 'סודות נוכח ללמד מכאן:

א. כיון ששבע האדם לשמר את מעותיו לעצמו, מחובתו ליחד בלבו בכל יום תפלה שיזכה להמנות עם רופי הצדקה והחסד, כי כמה וקנה אנשים לא זכו למעלה זו רק משום שלא התפללו עליה.

ב. על האדם להוסיף ולהתפלל שיזכה לתת את צדקותיו לעניים מהגנים ולא להעניקו לאנשים שאינם הגונים.

שבת מיהודה'

פיצד זוכים להדבק בה'?

"אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו" (יג ה)

רבי שלמה אבן חנה, מגורי האר", דרש פסוק זה כרמז לסדר עבודת הבקר של היהודי:

"אחרי ה' אלקיכם תלכו" - השכימו בבקר ללכת לבית הפנסת, ואתו תיראו" - הקפידו על כבוד בית הפנסת ומוראו כפי שהצטיינו בניקרא (ט ל): "ומקדשי תיראו", ו"את מצותיו תשמרו" - הניחו טלית ותפילין, ובקלו תשמעו" - שאו קולכם בתפלה כ'סדור' שתקנו אנשי כנסת הגדולה (ראה ספרי פסקא פה), ו"אתו תעבדו" - הקפידו על תפלת שמונה עשרה, הנקראת 'עבודה שבלב' בתקונה, ואם תעשו כל זאת אזי תזכו להגיע לדרגת 'יובו תדבקו'.

'בעלי ברית אבנים'

אמרו חז"ל: "כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן" (שבת קיט ב).

פרש הרב הקדוש רבי שלמה מארליו: שערי גן עדן הם 'שערי התשובה'. הבטיחונו חז"ל כי למתחזק בכל כחו בעניית אמן, פתחו שערי מרומים לקבל תשובתו באהבה. (בית אהרן' הוש"פ)

בפתח חדש אלול הבא עלינו לטובה, הבה נתחזק ונקפיד מידי יום על עניית אמן בכונה פראוי, ובזאת נזכה שייפתחו לפנינו שערי תשובה, ונזכה לטובה וימברכת. לברכה ולא לקללה אמן.

יהי כבוד ה' לעולם

לאחר אמירת 'מזמור לתודה' ממשיכים אנו ואומרים את פסוק 'יהי כבוד'...

כתב ה'בית יוסף' (א"ח טו) בשם האר"ח חיים, כי בפסוקי 'יהי כבוד' יש עשרים ואחת אזכרות...

וכאן המקום להביא את דברי ה'סוד ושרש העבודה' (ש"ג פ"ד) כי מי שיעין בכתבי האר"י...

כך העידו על הגאון רבי יוסף צבי דיני זצ"ל, רבה של לונדון, שהיה עומד בשעת אמירת 'יהי כבוד'...

ה' שמח במעשיו

דבר פלא הובא בגמרא (הל"א טו) בנוגע לפסוק הפותח את הפרק (תהלים קד לא): 'יהי כבוד ה' לעולם'...

"דרש רבי חנינא בר פפא... פסוק זה, שר העולם אמרו. בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא 'למינהו'...

ואכן, שירת הדשאים המזכרת ב'פרק שירה' היא: 'יהי כבוד ה' לעולם' ישמח ה' במעשיו'...

שבחם המיוחד של הדשאים שבגינם התגדל כבוד ה', כפי שאמר שרו של עולם, מתבטא בכך שהם היו הראשונים שעשו לפנים משירות הדין'...

מפך יכול כל אדם לקחת מוסר לעצמו. הלוא דוע מאמר חז"ל שעקר שוכר המצוות אינו נתן בעולם הזה...

כמו הדשאים יכול כל אדם לקחת מוסר לעצמו ולהחמיר לכבוד את ה' אף יתר על מה שהצטיה, כדגמתו מה שדרשו חכמים (שבת יגל ב) מן הפסוק: 'זה א-ל ונאוהו'...

השמחה הגדולה לעתיד לבוא

הרד"ק (תהלים קד לא) באר שפסוק 'יהי כבוד ה' לעולם' ישמח ה' במעשיו' מתייחס לימות המשיח, אחר שכל הברואים ישתעבדו כולם לעשות רצונו...

ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' לעולם ועד

בהמשך הפרק אומרים אנו את הפסוק הנודע: 'ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' לעולם ועד'. פסוק זה הנו שלוב של שלושה פסוקים היזכרים יחדו מארג נפלא שכלו אומר אמונה עמוקה ושרשית ברבון העולמים.

רבים תמהו מפני מה לא סדרו חכמים פסוק זה בסדר הזמנים המקביל: תחלה 'מלך ה' בלשון עבר, בהמשך 'מלך ה' בלשון הווה ולאחר מכן 'מלך ה' בלשון עתיד?

לפי פשוטו של דברים באר רבנו בחיי, משום שכלפי הקדוש ברוך הוא לא שרף לשון עבר ועתיד, כפי שאמר דוד המלך (תהלים קב כח): 'וישנותיך לא יתמו', לפיכך פותחים אנו תחלה בלשון הווה.

באופן נפלא באר זאת הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל: בהיותנו נתונים בחשכת הגלות, איננו יכולים לראות 'עין בעין', בכל רגע בהתגלות כבוד ה' לעיני כל בשר. לעתים הנהגתו בהווה נסתרת מאתנו כביכול היה רק מלך בעבר ומלך בעתיד. על כן תקנו חז"ל את הפסוק: 'ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' לעולם ועד', למדוד כי ה' מלך בהווה גם כשהנהגתו נסתרת מעינינו.

ברכת המזון כבתה את האש

שמי הלילה הבהירים כסו את העיר אייוריה. דממה שלחה שרתה על הבתים המטוים לנפל, שבתוכם ישנו על מטותיהם בני העיר, צורכים כח ליום נוסף של עמל כפיים.

פתאום פלחה זעקה מחרדה את השקט: "אש!". השמים השחורים והארו באחת בלהבות אש עצומות, ובן רגע התמלאו הרחובות הריקים בהמון אדם. אנשים, נשים וטף התרוצצו ברחובות מבהלים ומבלבלים מבלי לדעת לאן והיכן.

כמה מהם התעשתו והחלו נושאים בידיהם דליי מים לעבר מקור האש, אולם דומה כי מאמציהם היו לחנם. האש האימתנית הלכה והתפשטה כשהיא מזלגת במהירות בין גדות הקטש שכסו את הבתים העליונים, ולתושביהם לא נותר אלא לגוס לשדות כשבידם מעט הרכוש שהספיקו להציל ולצפות מרחוק בעמל כפם ההולך אל התהו.

לא היתה זו השרפה הראשונה שהכתה באייוריה העיר, שטמא ומעולם נודעה בעיניה ובעליביותה. פעם אחר פעם נאלצו תושביה לבנות את ביתם מחדש, מאותם חמרים זולים וזמניים - עץ וקש, עבדה שגורמה למעגל חוזר ונשנה של שרפות קשות שלא פעם גבו קרובות בנפשו.

אף כי קטנה ודלה היתה אייוריה ועניים היו תושביה, עשירה היתה באוצרות רוח. כמאמר חז"ל: "הגהרו בבני עניים שמהם תצא תורה", הוציאה אייוריה מתוכה דורות רבים של תלמידי חכמים ויוצאי ספר.

במיוחד התפרסמה עירה זו באחד מגדולי תלמידי הגאון רבי אליהו מוילנא, הלוא הוא הגאון הנודע רבי משה מאייוריה אשר שמש משך שנים רבות פרב העירה. אף יוצאי חלציו נודעו כתלמידי חכמים מבהקים, מהם שמשו אחריו במשורה זו, ומהם האירו את שמי עולם התורה, כמו הגאון הנודע רבי חיים עוזר גרודז'ניטקי, שבצעירותו אף כנה 'העלוי מאייוריה'.

משך שנים רבות כהן רבי משה פרב העירה, כשהוא מרביץ בבני עדתו ומתורבת ומתורבת רבו הגדול, ומחנכם למוסר וליראת שמים. אף בני העירה השיבו לו אהבה תחת אהבתו והיו דבוקים בו בכל לבם ונפשם.

נוכל רק לשער עד כמה עמוק היה צערו של רבי משה בראותו פעם אחר פעם את בני עדתו בונים את בתיהם מחדש לאחר שכלו בשרפה, ונאלצים לבנותם מעץ מחמת ענני, אולם ככל שהתאסף לא עלה בידו לסייע בידם.

היה זה בערב ימיו של רבי משה. מוטל היה הרב במשתו, תשוש, כואב ודואב אחר מחלה קשה שתקפה אותו וזרזרה את מצבו בריאותו לשפל. יומם ולילה העתירו בני עדתו לרפואתו, אולם מצבו הלך והחמיר, עד כי באחד הימים עברה השמועה בקרב תושבי העירה כי רבם הנערץ מבקש לשאת בכנייהם דברי פרדה ממשת חלי.

כהרף עין נקבצו ובאו אל הבית המוני יהודי העירה. איש לא רצה להחמיץ רגעים נעלים שפאלו. הבית הקטן כמעט והתפסע מההמון שגדש אותו, והמאחרים נאלצו להקשיב במאמץ מבעד לחלונות.

קול חלול החל לרבות לשאות את דברי האחרונים, כשאי מי מן הנוכחים התנדב לחזר אחריו בקול רועם לטובת הרחוקים. למרות מצבו האריך הרב לפרט ענינים שונים ביניו אדם לחברו ובינו אדם למקום שדרשו תהון ושפור, ולבסוף התחזק ואמר:

"בני היקרים, אלו רגעי חיי האחרונים. דעו דעתם כי יקרים הייתם ללבי ותמיד הפצתי בטובתכם. במיוחד דאבתי לראות באסונות שתכפו עליכם פעם אחר פעם, כאשר בתיכם הפכו בזמן קצר למאכלת אש. היות שהסכנה טרם חלפה מעליכם, מבקש אני ברגעים אלו להבטיחכם, כי כל אחד מהנכחים כאן יקבל על עצמו להקפיד לברך את 'ברכת המזון' אף ורק מתוך הכתב - לעולם לא יפגע ביתו משרפה!"

במילים אלו סים הרב את דרשתו. ראשו נשמת על הכר וקול זעקות 'שמע ישראל' עלתה נשמתו בסערה השמימה.

גם כשחלפו ימי האבל על פטירת רבם הגדול, לא מש רשמו של המעמד הנורא מקרב בני הקהלה. רבם המחלט קימו את עצת רבם והקפידו לברך את ברכת המזון אף ורק מתוך הכתב, אלא שהיו בניניהם מעטים שמתוך זלזול או עצלות לא הקפידו על דבריו.

על מעשים אלו נמנה אליעזר הנפח.

אליעזר זה, אף שזכה להשתתף בפעמד הפרטיט בבלי פטירתו של הצדיק, לא קים משום מה את דברי רבו. וכן, בעוד רב שכניו וידידיו בוכו את ברכת המזון מתוך הכתב בכונת הלב, הוא מהר ו'חטף' את המלים בעל פה. לא פעם נשמתו מפיו מלים ואף קטעים, ונודאי שכמעט אף פעם לא זכה לכון בברכתו כדבעי.

שנים ספורות לאחר מכן עמדה ברכתו של הרב למבחן. טוב התעוררו תושבי אייוריה לקול זעקות מחריות: "אש!" שוב נאלצו הללו לברות בערום ובחוסר כל מבתיהם ולצפות באין-אונים בעמלם היורד לשמיים. גם אליעזר מיידענו מהר לברות מביתו בתרדה, תוך שהוא מבחין בזוית עינו באש המתפשטת במהירות בין בתי שכונת הגויים ומאיימת להתקרב לביתו ששוכן בקצה האזור היהודי.

כבאב לב הוא נזכר באותו לילה נורא הוד, עת הפציר והבטיח רבם הקדוש לכל מי שקבל על עצמו להקפיד על ברכת המזון מתוך הכתב, כי ביתו יהיה מוגן משרפה. 'אחרתי את המועד', הרהר לעצמו בעצמו בעודו ממחר לרוץ לכון בית הקברות שפפאתי העיר.

ולפתע חלפה מחשבה במחו: 'אולי עדין לא מאחר לתקון?! הן בהיותי נוכח באותו מעמד הפצתי לקבל על עצמי למיין את דברי הרב, ורק עצלות שפפלה עלי לאחר מכן מנעה בעדי מלקיים'.

כהרף עין רץ אליעזר לבית הקברות הסמוך. שם השתטח על מצבתו הדוממת של הגאון בדמעות שליש כשהוא מבקש ומתחנן בעד נפשו: 'מקבל אני על עצמי בכל לבי כי מיום זה ואילך נקפיד בכל תקוי, אני ובני ביתי, שלא לברך ברכת המזון בעל פה ובחוסר, כי אם מתוך הסודר ובכונה. אגא, רבי, הגעור בעדי בשמי מומוים כי לא יתפלה כל רכוש באש הנוצרה...'

דקות ארוכות השתוללה האש במלוא עזה תוך שהיא שורפת את כל הנקרה בדרךה, וכל אותה העת השתטח אליעזר בדמעות על קברו של הצדיק. טרם פלה לדבר, והנה שקעה האש בפתע פתאום על מפתן דלתו ונלמטה כלא היתה. ויהי לפלא.

מסוף תורני פסח תש"ע

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ל מנחם אב תשע"ו: הדלקת נרות: ירושלים 6:26 תל-אביב: 6:41 חיפה: 6:32 מוצאי שבת: ירושלים: 7:37 תל-אביב: 7:39 חיפה: 7:40 ר"ת: 8:17

פרשת ראה

מדת הרחמים

להיות חומל ומרחם על הבריות !

נלמד מהפסוק: "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך" (פרק יג-יח)

ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה הישראלית, רחמים, ביישנים וגומלי חסדים. רחמים דכתיב: "ונתן לך רחמים ורחמך" (יבמות ע"ט). כיצא בזה אמרו: כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו. וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו (ביצה לב). עוד למדו חז"ל מהפסוק: "ונתן לך רחמים"... כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שבת קנא). והיינו מדה כנגד מדה, כמו שאמרו חז"ל: במדה שאדם מודד מודדים לו (סוטה ט).

על הפסוק: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" כתב רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה שער ג-לו): הוזהרנו להסיר מנפשנו מדת האכזריות, ולנטוע בה נטעי נעמנים, הם הרחמים והחסדים הנאמנים, כמו שכתוב "והלכך בדרכיו". ובעבור כי מן האפשר שלא יקפוץ את ידו ויחון את העני ולא מדרד הרחמנות, כענין שנאמר (משלי יב-ג) "ורחמי רשעים אכזרי", על כן כתוב: "לא תאמץ את לבבך" ועונש האכזריות רע ומר.

הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל מבאר את פשר המילים "לא תאמץ את לבבך" שלכאורה מה שייך כאן לשון של "התאמצות": אלא מכיון שכך אופיים וטבעם של בני ישראל, להיות רחמנים על הבריות (כפי שהקדמנו מדברי חז"ל), ממילא מובן מאליו שכאשר יש מאן דהוא מזרע ישראל אשר חפץ הוא לנהוג במדת האכזריות חלילה, עליו "להתאמץ" לשם כך, שכן הדבר נוגד את יסודי טבעו. ולכן אמר הכתוב בדקדוק לא "תאמץ" את לבבך כדי למנוע את הצדקה מהעני.

את פשר הברכה "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך". מפרשים בכמה אופנים ונביא שנים מהם: א) האור החיים הק' מפרש שמכיון שמעשה הריגת עיר הנידחת עלול להוליד טבע של אכזריות בלב האדם, לכן הובטח "ונתן לך רחמים" שיבטל כח האכזריות שנולד מן המעשה.

ב) המלבי"ם מפרש שבאמת אין במעשה זה כדי להוליד אכזריות שהרי גם הוא מעשה של רחמים שכן "האכזריות על הרעים - חמלה היא על הטובים" וע"י הריגת אנשי עיר הנדחת מביא הקב"ה רחמים על עמו, וזוהי פשר ההבטחה שנאמרה בפסוק.

בדרכי מדותיו של הקב"ה...

סיפר רבי אהרן בקשט זצ"ל מתלמידי הגה"צ רבי יצחק בלזר זצ"ל על רבו: "יום אחד הזמין אותי רבי יצחק לסעוד על שולחנו את ארוחת הצהרים. היה זה בעת אשר שכבה הרבנית חולה על מטתה, כשבמקומה משמשת מבשלת עניה מבנות קובנא.

בשעה שהיתה המבשלת אמורה להגיש את האוכל לשולחן. נשמע לפתע קולה של הרבנית מחדר משכבה: "האם כבר הגשת את הדגים? האם כבר נתת את המרק? את בשר העוף? אחר כל שאלה ושאלה נענתה המבשלת בחיוב... כשבאמת לא הגישה לפניהם אלא רק לחם ומרק, בעוד את הדגים והבשר נטלה לעצמה ולמשפחתה..."

נדהמתי לראות את רבי יצחק, ששמע את כל הדו-שיח בין הרבנית למבשלת, אשר לא זו בלבד שישב כמחריש ולא הגיב מאומה, כדי שלא לבייש את המבשלת העניה. אלא עוד ראיתי את השמחה והעונג שפשטו על פניו, על ההזדמנות שנתגלגלה לפתחו להדבק במדותיו של מקום, לרחם ולהטיב לעניה אומללה זו ולבני משפחתה אשר ודאי ישושו על התבשילים וישביעו את נפשם הרעבה...

ר' איצ'לה

"ורחמיו על כל מעשיו"...

מסופר על הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שאת שיירי מאכלו היה משליך לחתולים שהסתובבו בחצרו. פעם בשעה ששוחח רבי שמואל עם תלמידיו במורד הרחוב היוצא מהישיבה, ראו שני חתולים שהתקוטטו, והנה רבי שמואל ניגש להפריד ביניהם...

כשחזר וראה שהבחורים תמהים, אמר להם: "כתוב במדרש (שמות רבה ב-ב): 'ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן...' אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך חייך אתה תרעה צאני ישראל"... והפטיר רבי שמואל: "תארו לכם, כל מה שמשה רבינו עליו השלום זכה להנהיג את כלל ישראל, הכל בזכות שריחם על בעלי חיים!"

ראש הישיבה

"איש לרעהו" פרשת ראה הוקדש לעילוי נשמת

הרב שמחה נתן בן ר' עבי יהודה זצ"ל
שיום היאהרצייט חל ביום א' אלול
ת. נ. צ. ב. ה.

"איש לרעהו" פרשת ראה הוקדש לעילוי נשמת

ר' דב בן ר' יעקב הוכשטיין ז"ל
שיום היאהרצייט חל ביום ה' אלול
ת. נ. צ. ב. ה.

מצוה להפריש מעשר [או חומש] מממונו לצדקה!

נלמד מהפסוק: "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (פרק יד-כד)

ודרשו חז"ל: "עשר תעשר" – "עשר בשביל שתתעשר" (תענית ט.) והביאו בעלי התוס' את דברי חז"ל בספרי לרבות מפסוק זה גם שאר רווחים שיש לעשר מהם

נפתח במשל נאה שאמר רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל: מעשה בשני חברים שבמשך הזמן נהיו עשירים, ונפגשו יחדיו. שאל אחד את חברו: אמור לי כיצד נתעשרת ומה מקור ההצלחה שלך? השיב לו: פעם הלכתי לשמוע את דרשת הרב שדרש בשבת קודש, ושמעתי שמביא את מה שלומדים חז"ל מהפסוק: "עשר תעשר" – עשר בשביל שתתעשר שבזכות מעשר כספים שנותנים מכל מה שמרויחים, זוכים לעשירות! ואכן כך עשיתי, הפרשתי מעשר כספים וזכיתי לעשירות.

עתה שאל החבר השני את הראשון: אמור לי אף אתה כיצד נתעשרת? השיב לו חברו: גם אני הלכתי לשמוע את דרשת הרב ושמעתי שהביא את אמרת רבא לבני מחוזא (בגמרא ב"מ נט): "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו" [=תנו כבוד לנשותיכם כדי שתתעשרו]. שמעתי זאת ומיד הלכתי לקנות תכשיטים לאשתי כדי לכבדה, ופתאום זרחה עלי שמש ההצלחה ונתעשרתי.

כאשר שמע זאת החבר שנתעשר מחמת שהפריש מעשר כספים מממונו, הלך מיד אל הרב שממנו שמע את הדרשה ובה אליו בטענה: מאחר שישנה עוד סגולה להתעשר עם קניית תכשיטים ונתינת כבוד לאשתו, א"כ כאשר דרש הרב את הסגולה של נתינת מעשר, מדוע לא הזכיר גם את הסגולה השניה של כיבוד האשה, כי אם הייתי שומע את ב' הסגולות לבטח הייתי בוחר בסגולה השניה שהיא יותר קלה ומשתלמת מהסגולה הראשונה. כי את הכסף הזה שפיזרתי לצדקה לעניים, חברי השקיע בתכשיטי כסף וזהב שנשאר במשפחה ולא החסיר מאומה מממונו.

השיב לו הרב: אל ירע בעיניך, כי אמנם ישנם ב' סגולות לעשירות, אך בכל זאת יש הבדל גדול ביניהם, שכן הכסף שהשקיע חברך בתכשיטי כסף וזהב, אף כי אמנם הביא לו עשירות בעולם הזה, אבל לא יקח ממנו מאומה לעולם הבא. משא"כ הכסף שפיזרת אתה לצדקה במה שנתת מעשר כספים. כל הזכויות הללו אתה מוליך איתך לבית עולמך.

במשל זה פירש יפה את הפסוק (תהלים מט-יז) "אל תירא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו". כלומר: אל תירא ממה שפלוגי התעשר מהסגולה הזו ש"הרבה כבוד ביתו" – שהוקיר את אשתו וקנה לה תכשיטין, אל ירע זה בעיניך מדוע הוצרכת אתה לפזר ממוןך לצדקה כדי להתעשר. "כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו". כי אמנם חברך ירבה כבוד ביתו אבל במותו לא ישאר מכל זה מאומה. משא"כ הממון שנתת אתה לצדקה ילוח אותך לעתיד לבוא. ודפח"ח.

על דרשה זו של חז"ל "עשר בשביל שתתעשר" שאל החפץ חיים: מדוע אין אנו רואים שכל מי שמעשר הריהו מתעשר? והשיב: משום שאין מעשרין כראוי לפי הברכה אשר ברכם ה' וכפי שאמרו בגמרא על נקדימון בן גוריון (ראה כתובות סז):

ואולם הצדיק רבי חיים משה מנדל זצ"ל תירץ בהסבר מקורי משלו: כוונת חז"ל היא שמזלו מתעשר. אין הכוונה דוקא לעשירות חומרית-כספית, אלא שזכות מצות הפרשת מעשר כספים, גם אם מזלו לא שפר עליו עד כה, הרי מכאן ואילך, מזלו מתעשר ומתרום. אפשר שזה יבוא לידי בריאות איתנה, אפשר שיזכה לרוב נחת מצאצאיו וכל כיו"ב. (ביאור זה אפשר לכאורה לאומרו גם לענין סנדקאות, שכתב הרמ"א שזו סגולה לעשירות).

הסבר זה – מוסיף הרב מנדל – מרומז בפסוק "עשר תעשר": שמשמעותו, עשר, מתוך המלה "תעשר" (ועשר את ה"תעשר") עשירית מ"תיו" שזה למספר ארבעים שהיא אות מ'. עשירית מהאות ע' – שזה למנין האות ז' שבע. האות השלישית היא ש'. שעשירית ממנה שלושים השווה לאות ל'. ואילו עשירית האות ר' ששוה בערכה מאתיים, הוא אות כ' ששוה לעשרים. הרי לנו המלה "מזלך" השווה בערכה לעשירית מהמלה "תעשר". המלה "מזלך" מוצפנת היטב בתוך המלה "תעשר", אך אם תקפיד לעשר תגלה אותה.

כופין על המעשר...

בגטו וורשה, הורה הגאון רבי מנחם זמבא הי"ד לקיים למעשה את הדין "כופין על הצדקה" וציווה לקחת בכח ממון מהעשירים עבור הנצרכים מזי הרעב.

לפליאת האנשים מה ראה על ככה? הסביר רבי מנחם: ישנו דין "כופין על מדת סדום" במקרה של "זה נהנה וזה לא חסר". ומכיון שהבטיחו חז"ל "עשר בשביל שתתעשר", נמצא שהתורם לצדקה הוא רק נהנה ומרויח, ואז וודאי רשאים לכפות על מדת סדום.

"אל יבזבז יותר מחומש"...

מעשה באברך מחסידי קוצק רבי שמחה בונם מפשיסחא זצ"ל שהיה מגלה מדה יתירה של נדיבות ופיזור ממון לנצרכים. ומכיון שאותו אברך היה מטופל באשה ובבנים, היו אלה מתרעמים באזני השכנים ומכרים, שהם סובלים ממש חרפת רעב ואין להם מושיע.

הגיעו הדברים לאזני רבי בונם מפשיסחא, ומיד ציווה לזמן אליו את אותו אברך וכה אמר לו: החוזה מלובלין זצ"ל אמר על הפסוק "יעקב איש תם" שיעקב אבינו היה "איש" וגם "תם". מצד אחד ידע מתי לנהוג בתמימות להיות "תם". אך מצד שני ידע גם מתי צריכים להיות "איש". ובשעת הצורך השכיל לעמוד על שלו במאבקו עם עשיו ועם לבן.

והוא הדין בכל המדות הטובות שאנו מצויין לדבוק בהן. ודאי, שמתן צדקה לנצרכים הוא מעשה טוב, וגדול כח מתנות עניים שמהפכות מדת הרוגז למדת הרחמים. אבל צריכים לדעת למי לתת, מתי לתת, וכמה לתת.

וכבר הורו לנו חז"ל הלכה פסוקה בענין זה: המבזבז [ממונו לצדקה] אל יבזבז יותר מחומש" (כתובות סז). ומה עוד כאשר עניי ביתך קודמים. ופסוק מפורש הוא "ומבשרך לא תתעלם".

פרפראות לתורה

"בהנוני נא בזאת"...

מעשה באחת מתושבות סלוצק שהתפרנסו היא ובני משפחתם ממכירת דברי מאפה שהיו אופים, אולם ההצלחה לא האירה להם פנים וחיו בדוחק גדול.

בצר להם פנתה האשה לגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לבקש ברכתו ולשאול בעצתו. הוא יעץ לה לנהל רישום מדוייק של כל סכום שהם מרוויחים ולתת ממנו מעשר לצדקה והבטיח לה שאם ינהגו כך תהא הברכה שורה במעשה ידיהם.

נהגה האשה כן. והביאה בשבוע הראשון את המעשר לרבי איסר זלמן על מנת שיתנו לצדקה אף שהיה זה סכום פשוט ביותר. והנה בשבוע השני הביאה סכום גדול יותר, וכך מדי שבוע גדלו כספי המעשר עד שהגיעו לסכומים נכבדים. ברבות הימים נמנתה משפחה זו עם המשפחות העשירות שבסלוצק.

דרך עץ החיים

מצוה ליתן צדקה לעניים כפי מחסורם!

נלמד מהפסוק: "לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון כי פתח תפתח את ירך לו... די מחסורו... נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'" (פרק טו-ז, י)

וכתב הרמב"ם: מצות עשה ליתן צדקה לעניים, כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת, שנאמר "פתח תפתח את ירך לו" (פ"ז ממתנות עניים הל"א). לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו, אם אין לו כסות מכסים אותו, אם אין לו כלי בית קונים לו וכו' ומצווה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מצווה לעשרו (שם - הלכה ג)

את הפסוק "השמר לך... ורעה עיניך באחריך האביון" (טו-ט) ביאר המגיד מדובנא במשל נוקב: מעשה בעשיר שהפליג בספינה מלאה סחורות, והנה פרצה סערה בים וחישבה האניה להשבר. צעק רב החובל לעשיר שישליך מסחורותיו לים כדי להקל ממשא הספינה. מיד נטל העשיר את... טליתו ותפיליו והשליכם המימה. דוקא בהם ראה משום מה את מלא הכובד...

צעק אליו משרתו הנאמן: אנה אדוני, הלא הם חיינו ואורך ימינו. דוקא כעת נחוץ שניצמד אליהם. מדוע השלכתם המימה, מוטב היה לך לפרוק תחתם מן הסחורות שאינם אלא קנין נפסד וחולף...

והנמשל: מרובים הוצאותיו של אדם. רק חלק זעום מממונו, נודב לצדקה. ואולם ברגע שרווחיו מתמעטין, מזדרז האדם לקצץ בראש ובראשונה במתנות עניים... המה הקורבנות הראשונים...

הוא שאמר הכתוב: "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע" - היא השנה שלא תתן ארצך יבולה ותתמעט פרנסתך, ובגלל זה תיכף "ורעה עיניך באחריך האביון" - תתלה מיד ח"ו את מחסורך בו, כאיל הוא הגורם לכך...

בפסוק: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיד באחד שעריך בארצך..." דורשים חז"ל בספרי: "באחד שעריך" - יושבי עירך קודמים ליושבי עיר אחרת. "בארצך" - יושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוץ לארץ.

ויש לשאול: "האם עניי עירך בחו"ל קודמין לעניי ארץ ישראל? בשאלה זו דן החיד"א זצ"ל (בספר פני דוד) ומביא את דעת הב"ח שעניי עירך בחו"ל פשיטא שקודמין לעניי עיר אחרת אפילו הם מארץ ישראל. ומה שאמרו עניי ארץ ישראל קודמין, היינו שהם קודמים לפני עניי חו"ל מעיר אחרת. ושולחים צדקה לעניי ארץ ישראל קודם שנותנים לעניי חו"ל. ומביא ראיה לכך מדעת רב יוסף (ב"מ ע"א). ואולם החיד"א דוחה ראייתו ונוטה לומר שאם באים שליחים מארץ ישראל כדי לסייע בישוב הארץ [שהחמירו בזה חז"ל להתיר אף לכתוב בשבת לענין קניין בית בא"י ע"י גוין] בזה יתכן שאף הב"ח יסכים שהם קודמין ובמיוחד שיש בכך פדיון שבויים, דיושבי הארץ נתונים המה בידי עכו"ם קשים. ודברי הב"ח שעניי עירו קודמים זה רק מצד מצות צדקה ולא מצד פדיון שבויים שהוא קודם.

ידועה אמרת חז"ל (ב"ב ט): כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו באחת עשרה. ותמה הגר"י גלינסקי בדרשותיו: מה פשר הבטוי "המפייסו בדברים"? וכי פגעתי בו שאני צריך לפייסו? הרי לא כתוב ה"מעודדו" ה"משמחו" אלא ה"מפייסו" מדוע צריך פיוס?

ותירץ עפ"י פירושו של האור החיים הק' בפסוק "אם כסף תלוה את עמי, את העני עמך" (שמות כב-כב) וכך פירושו: "אם כסף" - אם רואה אדם שה' חננו בכסף, יותר מכפי מזונותיו ל"לחם לאכול ובגד ללבוש", יידע שנתנו לו כדי ש"תלוה את עמי" ולא כמעניק צדקה ונדבה אלא "את העני עמך" - חלקו של העני מופקד אצלך כפקדון, ומשלו אתה נותן לו. ולכן "לא תהיה לו כנושה" וגו'.

לפני? יוצא שלעני יש טענה: הרי הכסף שנמצא אצל העשיר שלי הוא! א"כ, למה אני צריך לבוא אליך בכפיפות קומה ולהושיט יד לנדבה ואתה עוד מביט עלי בהתנשאות?! על טענה והרגשה צודקת זו יש לפייסו...

לעשות הטובה בשלימות...

זרכו בקודש של הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל (רבה של קובנה), כשהיה צריך לבקש מאת עשיר מעשרי קובנה תרומה בשביל העניים, היה טורח והולך בעצמו לביתו.

פעם שאל אותו אחד מן העשירים הללו: למה יטרח רבינו לבוא אלי, הרי ברצון הייתי בא אליו, אילו היה קורא לי ומזמינו לבוא לביתו?

השיב לו רבי יצחק אלחנן: "כשאני בא אליך לבקש טובה בשביל אחד העניים, רוצה אני שתעשה את הטובה בשלימות!" אבל אם הייתי מזמין אותך לביתי, היית בוודאי חושב כי בעצם בואך, כבר עשית לי חצי טובה..."

בדידי הוי עובדא

זכות גדולה לנער הבר-מצוה...

סיפר כ"ק האדמו"ר מקאפיטישניץ זצ"ל: בשנת תשט"ו הלך זקני להזמין את כ"ק האדמו"ר מבעלז זצ"ל לשמחת הבר-מצוה שלי. כאשר נכנס האדמו"ר מבעלז לשמחת הבר-מצוה אמר לזקני: יש לי קבלה מאבותי שכאשר עורכים שמחה, ובפרט בר-מצוה, צריך לעשות שולחן מיוחד בעבור העניים. ושאתם בעצמכם תתמסרו לענין זה. ומלבד המצוה הגדולה, יש בזה תועלת וזכות גדולה לבחור.

ואכן קיים זקני את דברו, ובעת סעודת הבר-מצוה ערכו שולחן מיוחד לעניים, והוא בעצמו עבר ביניהם והאכילם והשקם בכל מחסורם.

עפ"י "בקדושתו של אהרן"

משכיל אל דל...

ענינו ולבו של הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל היו על יהודי ירושלים שהיו ברובם אביונים ודלים. הוא חיפש בכל דרך היאך לסייע ולהקל מהם את סבלם.

פעם המחיש רבי שמואל את גודל העניות ששררה בירושלים במשפט הבא: "קל לאסוף לצרכי צדקה עשרת אלפים דולר בארה"ב מאשר לחלק עשרה דולר לעניי ירושלים..."

פעם סייר תייר עשיר מגרמניה ברחובות ירושלים והתעניין אצל רבי שמואל האם כל תושבי ירושלים עניים. והשיב לו: מסופקני אם מחצית מהתושבים הם עניים. שאלו התייר: ומה עם יתר התושבים? והשיב לו: יתר התושבים הם אביונים...

פעם חלה אחד מעניי ירושלים במחלת הריאות והיה זקוק להבראתו בשתיה מרובה של חלב. הוצאה כזו היתה למעלה מיכולתו. פנה האיש לבקש את עזרת רבי שמואל שענה לו: יכול אני לרפאותך ע"י סגולה בדוקה אבל זה רק אם תתן לי "פדיון", ונקב בסכום גדול. אמר לו האיש שאין לו אפילו פרוטה ומנין יקח פדיון כזה. אך רבי שמואל נשאר בדרישתו.

פנה העני לגבאי "ועד הכללי" ושח בפניהם את דרישתו של רבי שמואל. הם ניסו להשפיע על רבי שמואל שיוותר על התשלום אך לשוא. בלית ברירה הקציבו הגבאים את הסכום הדרוש. מיד נטל רבי שמואל את הכסף וציווה על אחד מחלבני העיר לספק חלב לחולה למשך שנה שלימה על חשבונו.

כשנודע הדבר לגבאים, שאלו את רבי שמואל: מדוע לא ביקש שנקציב כסף בעד החלב ומדוע תלה בקשתו ב"פדיון" כמו הרביים החסידיים? השיב רבי שמואל: "ידעתי כי להספקת חלב תעמדו על המקח ותקצצו מהנדרש, משא"כ בבקשה של "סגולה" שאינכם מבינים בה, תהיו מוכרחים להענות בשלימות".

ימי שמואל

זמי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

בורא נפשות רבות

את התקשורת הבסיסית שלה ניהלה החירשת בעזרת תנועות ידיים ושפתיים. לפני ההפלגה הזהירה אותה האחות שמעתה אסור להן לשוחח בנוכחות זרים, עד לתום המבצע...

בתום מסע שארך שבועות עגנה האנייה באי המהגרים הנודע 'אליס איילנד'. המתח הלך וגבר, שכן אוטוטו עליהן להתייצב מול פקידי ההגירה, שאמנם לא הכבידו בשאלות אך התעניינו: "מה שמך?" "מאיפה אתה מגיע?" בכל זאת, שני אחוזים מכלל המהגרים לא אושרו רפואית ונשלחו חזרה למדינת המוצא שלהם!

עודן ממתנות בתור הארוך, הבריק בראשה של האחות הגדולה רעיון. הן מגיעות מכפר נידח ופרימיטיבי. היא עצמה הצליחה ללמוד, אך אחותה לא למדה בבית ספר ולכן תשיב במקומה על השאלות.

אך האם גם את השם שלה לא למדה האחות?!... את זה אפשר לפתור! את השם שלה דווקא הייתה מסוגלת החירשת לומר, כי זה עוד נותר בזיכרונה מגיל שנתיים. סיכמו השתיים שכאשר ישאל הפקיד לשמה, היא תדרוך לה על כף הרגל ואז תפקידה לומר: 'מלכה'.

וכך הווה. הרעיון עבד. צלחו את התשאול, ונכנסו לארה"ב, שם חברו למשפחה. לימים נישאה מלכה לבחור יקר בשם גדלי' מאריץ. נולדו להם שישה ילדים אותם גידלו בבית של שומרי שבת בתוככי אמריקה החופשית!

* * *

גם גענעשע נישאה לשידוך שאחיה הציע, ויחדיו הקימו עץ רב ענפים: משפחת 'שיין' שכיום כבר מסתעפת לאלפי אלפי צאצאים שומרי תורה ומצוות בארה"ב ובעולם. בודדים בלבד - אם בכלל - מתוך אלו שהיגרו לארה"ב בתקופה ההיא זכו לכך!

בכל הזדמנות ציינה מרת גענעשע ע"ה שהיא תולה את הצלחתה בגידול דורות ישרים בארץ לא זרועה, בכך שהגעתה למקום לוותה במסירות של עזרה לאחותה הצעירה. הרבה הגיעו לאמריקה והתקלקלו רח"ל, אך עליה ועל צאצאיה שמר תמיד מעשה החסד שנעשה במסירות נפש!

מסרת את הנפש פעם אחת? קיבלת בחזרה נפשות רבות!...

(מתורגם מ"ערשטע פלאמען אויף די אמעריקאנער אייז")

גם לאחר שבתם של משפחת 'גענעלעס' בליטא עלה באש, הם לא חשבו לעזוב את ביילורוסיה. אך התגברות הדחק הכלכלי לצד רדיפות היהודים, הביאו אותם למסקנה שמקומם באמריקה. בימים ההם ייחלה ארצות הברית למהגרים - כל שהיה צריך זה לרכוש כרטיס הפלגה באנייה, ללא צורך בוויזה או סרטיפיקט.

שנת תרס"ו - 110 שנה לאחור. שלושת הבנים נשלחו לארה"ב. את הבת הגדולה, גענעשע, לא רצו לשלוח - מי יודע אם באמריקה ימצא עבורה בחור למדן וירא שמים!?

הבן השני, שמואל דוב בער, פגש בארה"ב את ידיד נעוריו הבחור המופלג שמעון שיין. מיד שיגר מכתב הביתה שהאחות יכולה להגר לארה"ב, שכן מזומן לה כאן שידוך נפלא. נשמה טהורה. כליל המעלות.

"הכלה", החליטה שהיא לא מפליגה לבד. היא תיקח עמה לאמריקה את אחותה הצעירה ממנה - מלכה.

זו הייתה החלטה לא פשוטה! בגיל שנתיים נפלה מלכה - המכונה 'מאלע' - ממשכבה שהיה קבוע מעל תנור הלבנים. מרוב בהלה וחרדה הסתירה ה"בייביסיטר" את המקרה מההורים, שלא הבינו מדוע היא איננה רגועה ואף מרבה לבכות.

כאשר פנו לרופא נחרדו לשמוע שהילדה הפכה לחירשת. "אם הייתם מגיעים קודם עוד היה ניתן להציל משהו". אבל הם לא ידעו קודם שמהו בכלל קרה!

היא נותרה חירשת לשארית ימי חייה, עם "אוצר מילים" של ילדה בת שנתיים. בליטא לא היה לה כל תקווה, אבל - הררה גענעשע - אולי באמריקה ימצא עבורה מזור? אמרה ועשתה.

אך דא עקא: אם יגלו פקידי ההגירה שמדובר בחירשת, הם יחזירו אותה לאירופה עם אותה אנייה בה הגיעה - ויחד עם המלווה שלה. אמריקה זקוקה לידיים בריאות ועובדות לא לנכים שיכבידו על תקציב ה'סוישל סקויריטי' (ביטוח לאומי).

האחות הגדולה הייתה בסך הכל בת שמונה עשרה, ונטלה על עצמה במסירות הימור משמעותי, בעוד אין לה שום רעיון איך לעבוד על פקידי ההגירה. היא סמכה על הקב"ה שינחה אותה בעצה טובה.

* * *

גיליון מס' 190 | פרשת ראה
תשע"ו שנה ד'

גליון זה יוצא לזכות
הגאון רבי יצחק בן נחמה הקר שליט"א
ראש ישיבת 'גורדנא' באר יעקב
לרפואה שלמה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"כי פתוח תפתח את ידך לו" (טו, ה)

בגמ' ר"ה ד' א' ובב"ב י' ב' תניא האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני ובשביל שאזכה בה לחיי העוה"ב ה"ז צדיק גמור, ואמרין שם דרק בישראל מעלותא היא והוי צדקה גמורה דלבו לשמים וגם אם מרעין לו אינו קורא תגר ואינו מהרהר אחר מידת הדין אבל גוי אינו נותן אלא על מנת כן ואם אין מטיבין לו מתחרט וקורא תגר כדמפרש"י שם. ונראה דלישראל גם מותר לומר שיתן צדקה לכשיבריאו בנו ואי"ז נחשב צדקה על תנאי שאין זה אלא קביעות זמן שרק לאחר שיבריאו יתן צדקה ולפני כן לא הגיע הזמן.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ה

"היארציית"

בשבת קודש אשתקד (כ"ג אב) מסר מרן שליט"א את השיעור הקבוע ביום היא"צ של אביו מרן זללה"ה, בהשתתפות של מאות מתפללי בית המדרש ואורחים שבאו ממקומות רבים, זכות מיוחדת היתה לנו להפיץ את תוכן השיעור בכתב, למתפללי בית הכנסת, כדי שיהיה קל להבין ולשמעו אחרי ההכנה המוקדמת (תודהנו על כך לבן רבנו, הגאון ר' יצחק שאול שליט"א וכן לתלמיד רבינו הגאון ר' בצלאל כהן שליט"א שזיכנו). היות ובבית הכנסת 'דרמנ' אין בשבת אור חשמל אלא רק לוקסים, ובנוסף הציבור הגדול שהגיע, וגם שמרן דיבר בקול נמוך, גם בשפת האידיש, כל זה גרם לכך שהלק גדול מהאנשים לא יכלו כלל לשמוע את השיעור, והתקיים בהם דברי הגמרא בכרכות (י"ב ב) שראו יקרא דאורייתא, אשריהם ואשרי חלקם.

ורבינו התבטא אח"כ לבני ביתו שהוא שמח שזכה לעשות לעילוי נשמת אביו זי"ע, ואמר דבר תורה לנשמתו. וביום ראשון עלה על קברו, ומכיון שהיה הלש באותו יום עמד מרחוק יותר, ולא הגיע עד הציון ממש, ושם אמר פרק תהלים וקדיש.

"לישא אלמנה"

בספרו החדש של ידידנו הרה"ג רבי הלל קופרמן שליט"א, 'הללי נפשי על מגילת רות, הוא מביא בהרחבה אודות אם יש חסרון שאלמנה תינשא שוב ואם יש לבעל החדש איזה נזק מכך או לא, ולפני שנרחיב מעט מדבריו, נדגיש כי למעשה מורה ובא מרן שליט"א הלכה למעשה כי 'מקובל שאפשר לינשא שוב, אבל יש לדאוג שמישהו יעשה 'תיקון אלמנה' המובא באיזה סידורים, ואי"ה לא יאונה להם כל רע".

והנה בספר שם (עמוד רמ"ה) הוא מביא את משמעות התרגום של מגילת רות (א' ה) הכותב במפורש שהפסוק שם משבח את הנשים שלא נישאו לאנשים אחרים אחרי מותם, ובספר שרש ישי מרחיב על פי זה מדברי הוזהר שיש סכנה גדולה למי שנושא אלמנה, וגם סכנה לאלמנה עצמה, והחיד"א (יוסף אומין סימן מ"ט) מביא שתוך י"ב חודש יש סכנה עצומה ולאחר י"ב חודש הוא גם כן סכנה מסוימת, "במלאות שנה תמימה הולך ויושב בפתח גן עדן ולפעמים פוקד את האשה עד אשר תגיע זמנה ובצאת נפשה כי מתה או מתלבש הוא הרוח שלה" וכו' (פשוט השרש ישי). מאידך, החיד"א כותב כי הוא סבור שאין לפרסם נושא זה היות ושכיחי אלמנות רבות ועלול להיות תקלה ח"ו, והרב הלל שליט"א הנ"ל שאל את רבנו לדעתו, אם יש לחוש בפרסום נושא זה, ומשיב לו שם - כי יכול לכתוב על זה כרצונו. ועיי"ש עוד שמביא כתב יד אחר של השרש ישי שכנראה לא היה לפני הגאון החיד"א, והוא כותב מפורש שאחרי י"ב חודש אין שום בעיה. וכאמור למעשה, מרן שליט"א סבור שאפשר לינשא וכו"ל לעשות תיקון אלמנה.

דבר העורך

מתי בכה מרן הרב אלישיב זצ"ל

במהלך הלימוד השבוע של מרן שליט"א עם גיסו הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שאל בתוך הדברים את רבינו שליט"א, כי כידוע שבטבעו היה חמיהם מרן הגר"ש מאוד מאוד שולט על רגשותיו, וכידוע שיכל בחייו את רעייתו הרבנית ע"ה וכן ארבע מבנותיו, ובשום אחד מהם לא ראו אותו מוזיל דמעות, למרות כל הצער והכאב שבדבר, כי היה לו כוח שליטה גדול מאוד על עצמו, עם כל זה, אני זוכר פעם אחת שמו"ח הוריד דמעות מעיניו, ומעשה שהיה כך היה:

היה בחור צעיר לפני שנים רבות שהתאמץ ללמוד, אך לא ראה טעם בלימודו ולא עזרו כל הנסיונות שניסו לשכנעו שינסה עוד ועוד והבחור היה ממש על סף שבירה מוחלטת ורח"ל כפסע היה בינו לבין עולם השקר של עולם הזה. עד שבני משפחתו החליטו להביאו בפני מרן הגר"ש שיברכו ויעודדו בעיצה טובה, ואכן הבחור בא לפני מרן הגר"ש, וכשסיפרו למרן הרב אלישיב מה עובר על הבחור, החל מרן זללה"ה להוזיל דמעות מעיניו מצער ויגון על מה שעובר בחור שכל רצונו זה ללמוד תורת השם והיצר הרע לא מניח לו. הבחור שהבחין מקרוב בצער הגדול של מרן זללה"ה, אמר אחר כך שכעת הוא כבר לא צריך שום עידוד... באותם רגעים גמלה החלטה בליבו שהוא חוזר לישיבה ללמוד וב"ה המשיך ועלה בלימוד וביראת שמים ע"כ המעשה.

כי ככל שהיה מרן הגר"ש מרומם ומונח כל כולו בתורה הקדושה, הוא הרגיש יותר ויותר את צערו העמוק של אותו בחור שקשה לו לשקוע בלימוד ואין התורה מתוקה אצלו.

ורבינו שליט"א התפעל מאוד מהמעשה והתרגש מאוד, ואמר שמעולם לא שמע מזה.

יהיו דברים אלו חיזוק לתחילת הזמן אלול' הקרוב, שיתחזקו רבבות עמלי התורה בכל מקומות מושבותיהם אמן.

בכרכת שבת שמוס
וחודש ט"ו
יצחק אברהם (ב"ב)

שיעורו של רבינו שליט"א

שמסר בבית הכנסת "לדרמן" בליל שבת פרשת עקב כ"ג מנחם אב ה'תשע"ז במלאת ל"א שנים להסתלקותו של אביו הגדול מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע

בענין: "ידיעה בחייבי הטאות"

תנן בהוריות דף י' א' חטאו עד שלא נתמנו (להיות נשיא או משוח) ונודע להם משנתמנו ר"ש פוטר, וביאר הרמב"ן דר"ש ס"ל דהידיעה ג"כ משתתפת בגרם החיוב, וכיון דכאן הידיעה היתה בזמן הנשיאות (שזהו קרבן אחר) נשתנה הקרבן וא"א לחייבו כהדיוט, והקשה אאמ"ר זצ"ל בקה"י (שבת ס' ל"ג) דהא תנן בכריתות (דף כ"ג) שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה ר"ש אומר שניהם מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת אחת.

וקשה בדעת ר"ש אמאי מביאין חטאת והא חסר כאן ידיעה דהא לא ידוע מי אכל את החלב, ואע"ג דודאי נאכל כאן החלב מ"מ אין כאן ידיעה, וע"ש בקה"י שכתב ששאל ד"ז למרן החזו"א זצ"ל והשיב לו דלאו קושיא היא דודאי גם ר"ש ס"ל דידיעה מעכבת, אלא דסובר ר"ש דבשניים שחטאו ונודע להם שבין שניהם היה ודאי חטא זה ג"כ חשיב כידיעה, דהא ודאי בין שניהם נעשה כאן חטא. אח"כ מצאתי שכל"כ להדיא השטמ"ק בכריתות משמיה דתוס' הרא"ש ועוד ראשונים (בהשמטות לדף כ"ב ע"ב אות כ"ג) שר"ש נמי מודה דצריך ידיעה אלא דס"ל דידיעה כזאת שהחטא ודאי נעשה בין שניהם חשיב ידיעה ע"ש. וביאר אאמ"ר זצ"ל (בקה"י שבועות ס' ד') דגם ר' יוסי וגם ר' שמעון מודו דהידיעה הוא חלק מגרם חיוב להקרבן אלא דר"י ס"ל דהידיעה הוא דין על הגברא המביא את הקרבן שיידע בבירור שהוא חייב חטאת ואם לא ברור לו בודאי שהוא החוטא אינו יכול להביא חטאת, ור"ש ס"ל דהידיעה הוא דין מדיני הקרבן שאין הקרבן יכול להקרב לשם חטאת אא"כ ברור שיש כאן חטא. והכא בענינינו שודאי נאכל חלב אף שאין ברור מי אכל שפיר אפשר להביא חטאת.

אבל קשה לי טובא על תירוץ החזו"א משבועות דף י"ט גבי שני שבילין הלך בראשון ונכנס למקדש והזהר וטבל והלך בשני ונכנס למקדש דר"ש פוטר משום שא"ז ידיעה ע"ש, והרי התם נמי איכא ידיעה שבין שני המעשים היה חטא באתו אדם, ואפ"ה ס"ל לר"ש דלא חשיב ידיעה, וא"כ כ"ש בענינינו שהחטא נעשה בין שני אנשים דלא הוי ליה להחשב ידיעה, והיה אפשר לומר דידיעת מטמא מקדש וקדשיו שאני. אבל א"א לומר כן דהתם לקמן בשבועות מדמינן להו אהדדי לענין ספק ידיעה ע"ש וצ"ע.

שו"ת בעיניני הדרכה לבחורי ישיבה

ש. בחור בישיבה שרוצה להתקרב לרבותיו, ומרגיש שחבריו לועגים לו וכדומה, במה אפשר לחזקו ולעודדו שלא יבוש.

ת. עי' בריש אורח חיים.

ש. מהו סדר ההלכה שראוי לבן ישיבה לקבוע לעצמו כשנכנס ללמוד בישיבה ורוצה לדעת הלכות.

ת. משנה ברורה כסדר.

ש. מצינו בחז"ל "עלת לקרתא הלך בנימוסה" ולכן משה רבינו כשעה לשמים לא אכל ולא שתה כי כך המנהג בשמים, וכן המלאכים שירדו אצל אברהם אכלו כי כך המנהג כאן. האם מהלכות דרך ארץ זה מחייב גם בני ישיבה לשמור ולהקפיד על זמני סדרי הישיבה מצד עלת לקרתא הלך בנימוסה.

ת. כן.

ש. כשלא שומרים על סדר הישיבה ומזלזלים בזה, האם חסר מהלכות דרך ארץ מצד עלת לקרתא הלך בנימוסה.

ת. כן.

ש. מצינו שמשנה רבינו מסר נפשו כשעלה לשמים שלא אכל ולא שתה מצד דרך ארץ של חז"ל עלת לקרתא הלך בנימוסה. עד כמה חייב בחור להשתדל לפי"ז לשמור על סדרי הישיבה שבה הוא לומד שזה כולל תפלות וסדרים ושיעורים.

ת. כמה שיכול.

ש. למאחרים לבוא לסדרי הישיבה בזמן באופן קבוע, כי אם באיחור, מה אפשר לומר להם לזרזם שיבואו בתחילת הסדר.

ת. זריזין מקדימין.

ש. האם בחור בישיבה צריך לקום לפני רבותיו בכל סדר או די פעם אחת ביום.

ת. אם זקן, כל פעם.

ש. בחור שאינו כשרוני וקשה לו הלימוד ומנסה ונשבר ברוחו, מה הדרך לחזקו ולעודדו.

ת. יקח חברותא.

(קונטרס עזרת אליעזר)

ש. בחור שגומר ללמוד בס"ד בישיבה קטנה ועומד להיכנס לישיבה גדולה, מה עליו לעשות כשנכנס לישיבה כדי לגדול.

ת. התמדה.

ש. ילמדנו רבינו שליט"א אורחות חיים להצלחה לגדול בתורה ויראת שמים.

ת. ילמד בהתמדה.

ש. מהו אורחות חיים שרבינו שליט"א יכול ללמדנו כהצלחה לבן ישיבה שנכנס לישיבה גדולה.

ת. התמדה.

ש. בחודש אלו מגיעים לישיבות בחורים חדשים צעירים, מה תפקידם של הבחורים הטובים הותיקים לעשות כדי לקבלם, האם צריכים לבטל מזמן לימודם עבור זה.

ת. הכל כפי הענין והצורך.

ש. בתחילת שנה מצוי שחברים באים מוקדם לבית מדרש בישיבה או בתלמוד תורה, ורוצים לתפוס מקומות טובים עבור חבריהם הטובים שעדיין לא הגיעו, האם יש בזה תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, כי מפסידים בזה עבור ילדים או בחורים שהגיעו וגם רוצים לתפוס מקום.

ת. פחמע"ד (פוק חזי מאי עמא דבר) ואי אפשר למחות.

ש. האם יש היתר לתפוס כי כך זה מצוי ומנהג המקום בהרבה מקומות.

ת. כנ"ל.

ש. איזה בקשה טובה מציע הרב שליט"א לבחור לבקש באלוקי נצור בתפלה.

ת. שיבין את התורה.

ש. מקובלים אנו שאי אפשר לזכות לתורה בלי תפילה, לפי"ז צריך עיון האם מרומז תפילה בקניני התורה, או שתפילה זה לפני הכל ולכן לא מוזכר בקניני התורה.

ת. באימה ביראה.

ש. מהו הדרך של בן עליה לקנות לעצמו חבר טוב.

ת. ללמוד אתו.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

באיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

גליון 165.
שנה ג'
פרשת ראה
שנת תשע"ו

להערות, הארות והוספות על הענינים הנכתבים בעלון, לתרומות והנצחות, נא לפנות ל: 0527680034@okmail.co.il או ל: 0527680034 בין הסדרים. או בתד. 5397 ירושלים, או בפקס 0722164414 ולציון עבור מערכת עלון כאיל תערוג

פניני הפרשה

למיתב פרוטה לעני. ואי נימא דיוצאים ידי חובת צדקה בפחות מפרוטה, הרי הוכיח הש"ך חו"מ ר"ס ש"ג שאין נעשה שומר שכר פחות מפרוטה. ובעל קהילות יעקב סבר, שזה על ידי צירוף כמה חצאי פרוטות.

ועוד י"ל, כיון שהרגילות שלא לתת פחות מפרוטה, זה מספיק ליחשב כנהנה משמירת אבידה שיש בה ריוח של שוה פרוטה.

אין אדם מעני מהצדקה

טו, ז. והנה בעצם הדבר דשומר אבידה נחשב לשומר שכר בגלל ההנאה שנפטר מלתת צדקה לעני בעת שעוסק באבידה.

צ"ב, למה זה נחשב לרווח, הרי בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ז סעי' ב') כתוב שאין אדם מעני מצדקה, ולא דבר רע ולא היזק מתגלגל על ידה והצדקה דוחה גזירות קשות ותציל ממוות. הרי שלא מפסידים על ידי נתינת צדקה? ועל כרחק צ"ל דרווח והפסד נמדד לפי הסתכלות אנשים באופן גשמי, והם רואים דנחסרים בממון.

"כבוד" במצות צדקה

טו, ח אשר יחסר לו. אפילו סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו. והנה זהו ענין של "כבוד", ולא של מחסור בממון. ומשמע שנכלל במצות הצדקה, גם נתינת כבוד. מספרים על החזו"א צ"ל שליווה אחד שהגיע אליו עד חוץ לביתו על אף שלא היה ראוי לכך. ואמר: שזה חסר לו.

ומה שכתוב: לו, פרש"י, זו אשה. ולכאורה מה צריך לזה פסוק מיוחד, למה לא מובן שצריך לסייע לזה, וכי זה לא גרוע מסוס לרכב עליו?

צרות-עין בצדקה

טו, ט פן יהיה דבר עם לבבך בליעל. משמע שעל המחשבה הוא כבר עובר בלאו.

ורעה עינך באחיק האביון. קצת קשה, הרי מצות-הלואה שייכת גם בעשיר ולא רק באחיק האביון?

באילת השחר (גיטין לו): תמהנו, למה הוצרכו לתקן פרזבול משום שנמנעו מלהלוות, הרי אם זמן הפרעון לאחר שביעית, אין שימוט. ואם קודם שביעית, הרי ישלם לו קודם. ואם חושש שלא יהא לו כסף לשלם בזמן שקבע ויגיע שנת השביעית, יש לו עצה: שביום האחרון יאריך לו את זמן ההלוואה לאחר השביעית, ואז לא ישמט (ועיין מש"כ שם).

זהירות מעבירת אימוץ הלב

מי שיש לו כסף ומבקשים מאיתו הלוואה, חייב להלוות. אבל לא לסחורה.

רבי חיים מוולאז'ין הרבה להלוות כספים. ובנערותו עשה סחורה, כי לא רצה שיהיה לו כסף מזומן, שאי אפשר לצאת ידי חובת הפסוק: פן יהיה עם לבבך בליעל. בתחילת יסוד ישיבתו החזיק את הישיבה מכספו.

צדקה בניצנא

טו, י נתון תתן לו. משמע שהכוונה למצות צדקה. וכן נראה בב"מ. ומה שפירש רש"י: תתן לו - בינו ובינך, זה שייך לצדקה דעדיף לתת בצנעא, אבל להלוות הרי אסור בלא עדים (ב"מ עה:).

***

האם מצות צדקה מצוה זמנית?

טו, יא כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. אפילו אם בעתיד לא יהיו אביונים, אבל עכשיו יש. ולמה התורה הוסיפה: כי לא יחדל אביון מקרב הארץ?

אלא שיש להסתפק, במה שכתוב: כי לא יחדל אביון, האם כי כך תהא המציאות, או אומרת התורה שלא יהא גזירה שיחדל אביון.

ואם נימא כן, נמצא שמצות-צדקה איננה מצוה-לעולם. אם מצות צדקה בגלל העניים, והעניות איננה לעולם, אז זהו מצוה זמנית, ויש בה דינים אחרים. אלא לכן אמר הכתוב: כי לא יחדל אביון, שממילא זהו מצוה ככל המצוות. (ועי' לעיל ד"ה גדר)

הנהגת ה' עניים-ועשירים בעולם

אפס כי לא יהיה בך אביון (ראה טו, ד).

פרש"י, ולהלן הוא אומר (פסוק יא) כי לא יחדל אביון. אלא, בזמן שאתם עושים רצונו של מקום, אביונים באחרים ולא בכם. וכשאין אתם עושים רצונו של מקום, אביונים בכם (במשך שנות הגלות, כשגויים עניים וישראל עשירים, ישראל סובלים. כי בגלות, העבירות מסובבות את הצרות הללו).

בגמ' ב"ב י. תניא היה רבי מאיר אומר ... אם ה' אוהב עניים, למה אינו מפרנסם? א"ל, כדי שניצול אנו בהן מדינה-של-גיהינום.

ומכל מקום, בודאי הכל בהשגחה מי יאה עני. דאל"כ, למה דוקא אלו סובלים בשביל שיזכו אחרים.

לרש"י משמע, שאביונים בא בתוצאה מ'אין עושין רצונו של מקום. ובגמ' כתוב, שה' אוהב עניים. גם כתוב (תהילים קט, לא): כי יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו. משמע "אותו" יותר משאר אחרים על אף שהוא חוטא. ואולי, כיון שלקה בעוונו, ה' אוהב אותו יותר.

גדר 'אביון' וגדר 'עני'

שם טו, ד. פרש"י, אביון דל מעני. ולשון אביון, שהוא תאב לכל דבר. והנה בכתוב נאמר: כי לא יחדל אביון. ומשמע שלא יהיו עניים.

וכן נראה במושג-זקנים מבעלי התוספות דמקשה למי יתנו מעשר-עני בזמן שעושים רצונו של מקום? ומתריך, דלא יהיו אביונים, אבל יהיו עניים.

קדימות במצות צדקה

שם טו, ז באחד שעריך. פרש"י, עניי עריך קודמין לעניי עיר אחרת (על אף שבגמ' מכות ז. בשעריך, היינו אר"י) ומדכתיב: בארץ, ילפינן בספרי שיושבי אר"י קודמין ליושבי חו"ל.

והדין שצריך להקדים עניי אר"י, זה כשאין עני מחו"ל בן-עירו. אבל כשהוא בן-עירו הוא קודם לעניי אר"י. והנה בסדר הקדימויות במשנה (הוריות יג.) לא נזכר קדימות זו כלל? ועי' דרך אמונה פ"ז ממתנות ענים סק"ב מש"כ.

ספק קדימות

שם יד, כט והגר והיתום והאלמנה. יל"ע, אם יש דין-קדימה לפי הסדר הכתוב כאן. ולמבואר במשנה (הוריות יג.) איש קודם לאשה להחיות, א"כ בלא"ה צריך להקדים יתום לאלמנה.

אמנם יש לעיין, האם במצות צדקה, יתומה תהא לפני אלמנה?

והעירו, דברמב"ם (סנהדרין כא, ו) מבואר דמקדימין דין-יתום לדין-אלמנה שנאמר: שפטו יתום ריבו אלמנה. וא"כ גם לגבי דין זה אפשר לדייק כנ"ל. אמנם שם הפריד הכתוב גם עניניהם, שכתב: "ריבו אלמנה".

אימוץ הלב בצדקה

טו, ז לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ. משמע שבכדי - לא לתת - צריך אימוץ הלב, כיון שבני ישראל רחמנים בטבעם (יבמות עט).

ב' ספיקות בלאו דלא תאמץ

טו, ז והנה המרחם על העני ורוצה לתת, אלא שהוא קמצן, יל"ע אם עובר בלאו, דהא אינו מאמץ את לבו?

יל"ע, אם עוברים על הלאו רק כשהעני מבקש ולא נותנים, או אפילו כשיודע שצריך ולא נותן. ונפקא מינה, אם עוברים בלאו כשלא נותנים לעני המתבייש לבקש?

בשיעור פרוטה למצות צדקה

טו, ז מעיקר הדין מספיק לתת פרוטה לצדקה לעני, על אף שבזמנינו אין מה לקנות בפרוטה. ועיין דרך-אמונה פ"א ממתנו"ע בביאור ההלכה ה"א בשם מהר"ל דיסקין שיוצאים גם בפחות משו"פ. ומקשה מהאמור בב"ק נ: שומר אבידה כשומר שכר בההיא הנאה דלא בעי

ענין בפרשה - אמירת תהלים

בבוא ימי חודש אלול שבו נהגו ישראל לומר פרקי תהלים נביא כאן דברים מרבנו שליט"א ענינים אלו.

טוב מעט בכונה...

נשאל רבינו מנשים צדקניות שרוצות לארגן קבוצת נשים שיאמרו כל יום את "כל ספר תהלים", שכוחו גדול מאד, כמבואר הענין בספר פלא יועץ. (ערך תהלים) וכדי לחזק את הדבר רוצים לתת על זה סכום כסף, ויהי בזה ג"כ היכי תימצי להחזיק לומדי תורה.

ועצם הדבר שיבחר רבינו שזה דבר טוב [וכמוכן באופן שאינו בא על חשבון הבית והילדים] אך התפלא למה צריך לתת על זה כסף? וכי כל דבר צריך כסף? וכשטענו שדבר שעושים בלי כסף, לא מרגישים מחויבות כל כך, ולפעמים אומרים ולפעמים לא וכו', ועל ידי הכסף ישנה מחויבות לשמור על הקביעות בשלימות.

השיב רבינו "טוב מעט בכונה מהרבות בלא כונה." והיינו שטוב שיאמרו פחות ובלוי כסף, מאשר יאמרו הרבה עם כסף.

ועל עצם הרעיון תמה רבינו, מי ישלם על אמירת התהלים, וכי למי שיש לו ח"ו צרות, יש לו כסף, והרי אחד מהצרות שיש לאנשים, הוא מה שאין להם כסף..

ולפני כמה שנים באו לרבנו זוג כאוב ומדוכדך מאחת המדינות הרחוקות, ובכו שכבר הרבה שנים הם מחכים, ולא זכו עדיין בפרי בטן, ויעץ להם רבינו עצה זו שיאמרו שניהם כל הספר תהלים בכל יום, וכששאלו שזה לוקח להם בערך ארבע שעות, ולא יוכלו לומר הכל בבת אחת, אמר רבינו שיכולים לחלקו לחלקים ובכל פעם שיש להם זמן יאמרו מעט, והעיקר שיסיימו את הספר כל יום. ולאחר כשנה ביקשו לבשר לרבנו שנולדה להם בת, ושמח עמהם. (פרי חיים)

מועיל לצרות

לאחד שהתאונן בפני רבינו שיש לו הרבה צרות בכמה דברים, אמר רבינו שיש בתהלים אצלו ב' כרכים (מקראות גדולות נ"ך אורים גדולים) בסוף קונטרס שמוש תהילים, מרב האי גאון כל מזמור על מה מועיל, שיראה זה ויבדוק לדברים שצריך ויאמר המזמורים המועילים לצרות שיש לו. [א"ה ומזכר שימוש תהילים כבר בראשונים ראה ש"ת הרשב"א ח"א סימן ת"ג ועוד] (צדיק כמתר יפוח)

הבנות יאמרו תהלים

שאלו לרבינו שהילדים חלמו שהאבא שנפטר צריך עזרה, אמר רבינו שהבנים ילמדו משניות והבנות יאמרו תהלים. (שם)

אם יאמר תהלים בלי לתקן מידותיו

אמר לי רבינו בא אלי אחד מקהילה שלטענתו אירעו שם כמה צרות, ועכשיו בנו חלה ל"ע, אמרתי לו שיש אומרים שאם בבית אחד התגרשו הדיירים שם כמה פעמים זה בעיה בבית, ואני אומר וכי הבית חטא?, אנשים חוטאים!!! [נכון שיש גם ענין בבית] אבל העיקר הוא איש בעונו ישא.

ואמרתי לו שיאמר כל יום את כל ספר התהלים, וכן אשתו, ובדמעות דהא שערי דמעות לא ננעלו.

אף שאמרתי לו לומר תהלים, שכחתי לומר לו שאם יש ענין של בין אדם לחברו לא יועיל התהלים, כגון שרוצה שכנו לבנות, והשני לא נותן רשות מאיזה סיבה רחוקה וכדו', ובזה מצער את חברו, [ואחרי שבאים עליו צרות כבר מוכן שיבנה אף אלף חדרים]. (שם)

מזמור קיט

שח רבנו: בלילה כשאני מתעורר קשה לי לראות, לכך הרבה פעמים אני אומר פרק קי"ט בתהלים שיש בזה מעלה מיוחדת של א' ב' כפול שמונה (עי' ברכות ד' ב') (שם)

סגולה ליפקד

אחד בא לפני רבינו להתברך להפקד ביזרע של קיימא: אמר רבינו ג' דברים: א. לבדוק מזוזות. ב. לבדוק אם לא פגע במי שהוא. ג. לומר הוא ואשתו כ"א כל יום את כל התהלים [והתבטא וכי ניתוחים יותר קל לעבור] והוסיף שאין צריך דוקא ברציפות.

שאלתי לרבינו בדבר הסגולה שאמר לזוג שלא נפקד לומר כל יום את כל התהלים, אם גם לאברך כולל זה מתאים, רבינו לא חילק, והסביר לי שענין "לשמה" זה ענין מאד גדול, ומאד קשה לקבל ע"ע להתחזק באיזה דבר רק לשמה, אבל באמירת תהלים שלא נהנים מכך וזה רק

בכוונה בשביל להתפלל, בזה יש מעלה גדולה [א"ה וראה ה שהבאנו בגליון חג השבועות על ענין לימוד המקרא לשמה]. (שם)

איזה פרק לקחת

עוד שאלה: מחלקים תהלים בין הנשים יש ענין איזה פרק לבחור, אמר רבינו שאין הבדל אבל אם רוצה תיקח פרק קי"ט שיש שם את כל האותיות. (שם)

לתקן חטא

אחד שאל לרבינו היות והיום זה ימי השובבי"ם מה יכול לעשות לתקן את החטא, והוסיף ואמר להתענות אינו יכול מסיבות בריאות, וכן לא זכה לכרתה של תורה.

השיב רבינו שידבר פחות, ויאמר הרבה תהלים [והוסיף אם הוא הי' בר הכי הייתי אומר לו גם ללמוד הרבה גמ']. (שם)

להציל בגיוס תרומות

באחד הפעמים שהרב אלחנן ו. הוצרך לסכום גדול של כסף עבור החזקת הכוללים, רבינו הציע לו לומר את כל התהלים בכותל, והיה פעם שאמר לו לומר כל יום שהי' בחו"ל כל התהלים [והי' מצב שראו עוזריו שלא בא כיון שהי' באמצע התהלים ולא רצה לדבר באמצע, אספו הכסף בלעדו] וכן חשבו הגבירים שמשוה לא כשורה אצלו שניסו ליצור קשר עמו וענה להם בטלפון באמצע התהלים בקול נו נו, חשבו שאירע לו משהו, וריחמו עליו ודאגו לו לכסף שהיה צריך עבור הכוללים. (שם)

חמשים פרקים

שח אחד מגדולי רה"י שליט"א, שדרכו לפני שנוסע לחו"ל לגיוס כספים לשיבתו, לבקש רשות וברכה מרבנו שליט"א.

ובאחד הפעמים אמר לו רבנו שלפני שיתחיל באסיפת הכספים יאמר חמשים פרקי תהלים.

והוא נסע ושכח מכך, בשדה התעופה באצרה"ב חקרו אותו על סיבת בואו והוא לא ידע טוב אנגלית וכנראה אמר משהו לא טוב, ואמרו לו שישאר כאן ויצטרך לחזור בחזרה במטוס לארץ ישראל, ואין לו רשות ליכנס, והוא ניסה בכמה דרכים ולא הצליח ואז נזכר במה שרבנו אמר לו לומר חמשים פרקים, ואמר בהתעוררות חמשים פרקים.

ומיד בסוף התפילה נכנס לשם בן אדם שדיבר עמו בעברית ושאל אותו מה קרה לו, וסיפר לו מה קרה, והלה יצא לכמה דקות ודיבר עם האחראים ואמר לו שזה סודר והוא יכול להיכנס לארצות הברית, הוא הסביר להם את מה שהתכוין.

ואז אותו ראש ישיבה שאל את אותו אדם מהיכן הגיע וכיצד יודע כ"כ טוב עברית, שהיה נראה שהוא אחד מהעובדים במקום, ענה לו הלה 'אל תשאל שאלות מיותרות'.

השתדלות לס"ד

מרון שליט"א רגיל לומר: אמירת ספר תהלים כל יום הוא עיצה והשתדלות לסיעתא דשמיא לחיזוק הרוח והגוף ולשמירת בריאות האדם ומשפחתו יותר מכל מיני בדיקות רפואיות. (דפי עיון 264 ועיי"ש)

התרת נדרים

במוצש"ק ויצא תשנ"ו ביקש רבנו שיעשו לו התרת נדרים מה שנהג לומר כל יום סכום מזמורי תהלים ועכשיו מרוב הטרדות הפונים אליו אינו מספיק ויוצא שאומר בלי כונה, והוא מתחרט על שלא אמר הנני עושה בלא נדר ואם הי' יודע שלא יוכל לאומרו בכונה לא הי' נודר כלל והותר לו, ושאלו אותו סו"ס הרי צריך את אמירת תהלים, ואמר שבלי כונה אינו מועיל.

מכתב רבנו לספר תהלים המפורש

כבוד הרה"ג ר' יעקב וינגרטן שליט"א
אחרי שכתר"ה זכה לעשות ביאורים להמחזורים של החגים שיהי מובנים לכל המתפללים בהם, נפשו אותה לבאר ספר התהלים, אשר כל ישראל בכל הדורות משבחים בזה ומתפללים להקב"ה, וכל התפלות שאנו מתפללים לו יתברך רובם מתהלים אשר זיכנו צורינו מתנה טובה, ובודאי יש הרבה שצריך לבאר פירושים. ויזכה כתר"ה לעשות אזנים לספר התהלים, ובודאי יהא נחת רוח להקב"ה כשמבינים מה שאומרים, ויתווספו זכויות לכלל ישראל. ונזכה להושע בקרוב לגאולה האמתית בב"א.

קצת ביאורים בתהלים מרבנו שליט"א

שערי דמעה לא ננעלו

שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי (תהלים ל"ט י"ג)

ואיתא בגמ' ב"מ (נט, א) א"ר אלעזר, מיום שנחרב בית המקדש, ננעלו שערי תפלה, שנאמר גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי, ואע"פ ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעות לא ננעלו, שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

ולכאורה, מאי ראייה דגם אחרי החורבן מועיל תפילה בדמעות, דאולי זה מיירי רק לפני החורבן?

ויש לפרש הראייה דשערי דמעות לא ננעלו, אפילו שחרב בית המקדש הוא, משום דמפסוק דאל דמעתי אל תחרש, יש ראייה דכח תפילה שהיא בדמעות מועילה יותר, וכיון שכן, בפסוק דכתיב שתם תפלתי מגלה רק דתפילה לא מועלת, אבל לגבי דמעה לא גילה הכתוב דנסתם השער, וממילא כדקאי קאי. (אילת השחר בבא מציעא דף נ"ט ע"א ד"ה אל דמעתי אל תחרש)

יפול מצדך אלף ורובה מימין

יפול מצדך אלף ורובה מימין אליך לא יגש (תהלים צ"א ז) פירש רש"י: יפול מצדך, לשון חנייה, כמו (בראשית כ"ה) על פני כל אחיו נפל.

ביבמות דף כ"ד ע"ב פירש רש"י על הפסוק מי גר אתך עליך יפול, יפול ינוח לעולם הבא, כמו על פני כל אחיו נפל, יפול מצדך אלף. ומבואר ברש"י, דיפול מצדך אלף היינו שינוחו בצידו, אבל שאר מפרשים פירשו כפשוטו, דיפלו לפניו האויבים. (אילת השחר ביבמות דף כ"ד ע"ב רש"י ד"ה עליך יפול)

קללת חנם

בספר תהלים של רבנו עה"פ (קל"ו, ו) "תדבק לשוני לחיכי אם לא אזכרכי ציין רבנו: עיי' מכות יא, א

דהנה איתא שם בגמ' במכות (י"א) אמר רב יהודה אמר רב קללת חנם אפי' על חנם היא באה, וא"כ צריכה לשונו להדבק אפי' שזוכר את ירושלים?

ובשיעורים אמר רבנו תשובה: יש תנאי קיום, ויש תנאי ביטול, תנאי ביטול הפשט שהמעשה חל רק שיש אפשרות לבטלו ע"י התנאי, ומשא"כ בתנאי קיום כל זמן שלא חל התנאי המעשה לא חל, וי"ל דכאשר החכם מקלל בתנאי ביטול אז חלה הקללה, אמנם אם עושה החכם תנאי קיום כל זמן שלא חל התנאי מעשה הקללה לא חל, ודוד המלך עשה "תנאי קיום" שכל זמן שיזכור את ירושלים לא תחול הקללה כלל, ורק כאשר לא יזכור יחול התנאי. (אפיקי איל)

לפי משא הבריות...

רש"י בתהלים קמ"ז י"ז עה"פ משליך קרחו כפתים, מביא מדרש הכל לפי משא הבריות, העני לפי חוסר מלבושיו מיקל עליו. והיינו שהעני שאין לו במה להתכסות עושה הקב"ה שלא יהי' לו קר.

ואמר רבינו שיש לדון בעשיר שנכנס לביתו של עני, האם גם לעשיר לא יהי' קר מחמת שהיקל הקב"ה את הקור בשביל העני, או שלעני לא יהי' קר ולעשיר כן.

לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני.

הנה הספר מסילת ישרים ידוע שהוא בנוי ומסודר על פי המאמר של רבי פנחס בן יאיר במס' עבודה זרה (דף י"ט א') שאומר האיך מגיעים לדרגה הכי גדולה. ומתחיל בתחילה בזהירות ואח"כ זריזות, וכן כל המדרגות עד שמגיע לדרגה של רוח הקדש. ואחת מהמדרגות הכי גדולות היא ה"חסידות", והיא לא דרגה פשוטה וכמו שמאריך המסילת ישרים לבאר מה היא המדרגה של חסידות.

אך מצד שני מצינו בגמ' בברכות (דף ד' א') על מה שאמר דוד המלך בתהלים "לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני". נחלקו לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני חצות לילה אקום להודות לך, והשני אומר שאמר דוד לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב יושבים בכבודם ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה.

ויש להתבונן בזה כמה דברים, קודם כל האיך זה שלא נזכר כאן בגמ' אפי' אחד מהדברים שאומר המסילת ישרים מה זה חסידות, שהרי דוד

המלך אומר לא "חסיד" אני, א"כ הי' צריך לומר איזה שהיא הנהגה של חסידות מה שמביא המסילת ישרים. והגמ' לא מזכירה דברים אלו, רק דבר זה שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד ג' שעות והוא חצות לילה אקום, וממנ"פ אם כזה דבר כבר נקרא חסידות, למה המסילת ישרים לא מזכיר את זה. וכן הדבר השני שאומר, הוא לא מהדברים שנזכר במסילת ישרים.

ועוד צריך להבין מנין לקחו האמוראים לפרש את הכונה לדברים אלו, היכן זה נרמז בדברי דוד המלך, וכן למה כל אחד לא מסכים עם הפירוש של האמורא השני. ובכלל צריך לדעת מהו הלשון "לא חסיד אני" וכו', בלשון תימה! למה אומר בכזה לשון, ולא אומר חסיד אני, בלשון נוחותא.

וכנראה הביאור הוא כך: שזה הבינו חז"ל שדוד המלך לא ילך להתפאר שהוא חסיד, וכמו שבאמת הגמ' שואלת אח"כ דוד מי קרי לנפשי חסיד? ולכן הי' קשה לאלה האמוראים האיך זה שבא דוד ואומר שהוא חסיד וצריך לשמור אותו בגלל זה, הי' חסיד זוהי מדרגה כ"כ גדולה? לכן פירשו שאין כונתו למדרגה הגדולה של חסידות, אלא שאפי' במדרגה הקטנה שלי, לפי המצב שלי, גם דרגה כזו יכולה להיחשב לחסידות.

כי כל אדם נקבע לפי המצב שלו, ומלך היות והוא רגיל בתענוגים ותפנוקים ובכל הדברים הללו, קשה לו מאד להתגבר ולעשות כזה דבר שבאמצע הלילה יקום להודות לקב"ה, והרי על מי הוא מדבר, מה שאומר שכל כל מלכי מזרח ומערב וכו' הרי זה גויים ומה הוא מתחשב בגויים, אלא שאומר כי המצב של מלכות הוא כזה, שיש לו כל טובו וממילא אדם כזה קשה לו להתגבר, כי לא חסר לו כלום. ואדרבה מה שבן אדם יותר מפונק ושקוע יותר בעונג וכל טוב, למה שיקום באמצע הלילה, להודות.

ומשמע שאפי' שיש עוד יהודים שקמים בחצות לילה להודות, אבל הם עדיין לא יכולים לומר שבזה הם נשלמים בדרגה של חסידות, ורק מלך היות ובמצב שלו קשה לו מאד להיות כמו אדם פשוט, היות והוא מרגיש את עצמו שלא חסר לו כלום. ולמה שיפריע באמצע הלילה את השינה שלו, בשביל להודות לך על משפטי צדקיך. וביחס למצב כזה, אפי' אם הוא לא עושה דברים גדולים כ"כ שהם בדרגה של חסידות, נחשב ג"כ חסידות. היות שיש לו התגברות מיוחדת על היצר, שבא היצר ומסית אותו - מה פתאום אתה צריך להיות ככה? וכשמתגבר על זה, זה נחשב כבר חסידות!

והמאן דאמר השני אומר שבזה עדיין לא נחשב לחסיד. אלא רק בזה שידי מלוכלכות בדם ושפיר ושליא. מלך! עושה כאלה דברים! הרי כל מלכי מזרח ומערב יושבים בכבודם, ולא עושים כלום. ופתאום כאן יהי' מלך שעושה כזה דבר שלא מתאים לפי הכבוד של מלך, מי שעושה ככה, במצב כזה גם זה כבר נחשב לחסידות.

וזה מה שאומר דוד המלך, כי אמנם אצל אדם פשוט, להגיע למדרגה של חסידות צריך הרבה עבודה, נורא ואיום! אבל אצלו גם דבר כזה, נחשב כבר ג"כ ענין של חסידות.

ולפי"ז נוכל ללמוד גם בנוגע אלינו, הרי יודעים כולם שלגבי הצדיקים והחסידים שהיו בדורות הקודמים, הדור שלנו האנשים הם מאד עניים. וחז"ל אומרים (בסוף סוטה) משמת אדם גדול זה בטלה חסידות, ומשמת אדם גדול אחר בטלה ענוה, וכל מיני דרגות שנחסר בדורות האחרונים. ובדורינו! אין מה לדבר, איזה חסידות! איזה דרגות! ובכל זאת הרי חז"ל תקנו תפילת שמונה עשרה בנוסח שנוגע לכל כלל ישראל בכל הדורות. ושם יש ברכה על הצדיקים ועל "החסידים", ואיפה יש היום חסידים? בדורות שלנו היכן יש חסידים, היכן יש צדיקים, בקושי בקושי...

אלא גילו לנו חז"ל שגם בדורות אלו יכול להיות חסידים, כי לפי הדרגה של הדור, לפי העניות של הדור, אם בן אדם עושה אפי' דברים כאלו שבדורות הקודמים לא הי' נחשב לכלום, היום בן אדם כזה הוא ג"כ חשוב, ועל זה תקנו חז"ל על הצדיקים ועל החסידים, לפי הדור! ואם זה דור כזה שפל, כזה ירוד, אם אחד עושה קצת לכבוד שמים, עושה "לשם שמים" אפי' בדברים לא כ"כ גדולים מה שדרשו מהדורות הקודמים, היום גם זה נחשב קצת לחסידות. ולכן תקנו לומר בכל הדורות על הצדיקים ועל החסידים. (קובץ עטרה שעטרה)

יום היארצייט של מרן הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין הנצי"ב זצ"ל - נלב"ע כ"ח אב תרנ"ג

אודות הנצי"ב כבר הבאנו כמה ענינים בגליון פר' ראה תשע"ה מה שקיבל רבנו מש"ב הגרש"ז ריגר זצ"ל שלמד בוואלוזין ונביא כאן עוד כמה דברים

הנצי"ב היה צם להבין רשב"ם קשה

מספרים העולם שפעם נשאל הנצי"ב על רשב"ם קשה בגמ' ב"ב ע"י רבי שמעון שקאפ זצ"ל, (כאשר היה בחור) ואמר לו שצם כמה ימים בשביל להבין זאת. ואמר הגרש"ש שאם הוא צם בשביל זה, צריך להיכנס לשעורים שלו.

איזה איבר חולה

מספרים על הנצי"ב מוואלוזין זצ"ל שפעם הלך לרופא ושאלו מה יש לו? ונתן לו הרופא תרופה, ולא לקחה ואמר שכל מה שהלך לרופא משום שרצה לדעת באיזה איבר הוא חולה וממילא ידע על איזה עבירה עליו לעשות תשובה.

הנפש החיים (פרק כ"ט) כתב וז"ל: וכן ידוע בזוהר שהתרי"ג מצוות הם מכוונים כנגד התרי"ג איברים וגידיים שבאדם ובעשות האדם אחת ממצוות ד' כראוי מתקדש ע"י אותו האבר המכוון נגדה ומחיה אותה, עכ"ל, והסביר: שאדם לפי"ז יכול לדעת שאם עשה עבירה "בכתף" אז הכתף הוא יהיה הראשון לבעיה וכו'. ידוע המעשה (עי' קב הישר פ' פ"ז) עם האריז"ל שכאב להמהר"ו הכתף ואמר לו האריז"ל "כתף" אותיות "תכף" כיון שדיברת בין מים אחרונים לברכת המזון, לכך נענש בכתף. (אפיקי איל)

התמדה עצומה

שמעתי מרבי ישראל גרשון זצ"ל בנו של מרן הגר"ח הלוי זצ"ל: דהנצי"ב מיד אחרי החתונה שלו עלה לעליית הגג וישב למד בהתמדה עצומה יומם ולילה במשך עשרים וחמש שנה! ולא ירד מן העליה לצורך שום דבר חוץ מתפילות וצרכי הגוף. ולמד עד כלות הכוחות, וכך למד בהתמדה רבה ורכש לעצמו בקיאות נפלאה וגדולה בכל חדרי תורה.

[ולפני כן היו מזלזלים בו שפ"א ראו אותו לומד קצות, אמרו לו זה לא בשבילך תלמד גמרא רש"י טוב, וזה מספיק לך].

וד"ז הבאנו שנה שעברה בגליון, והוסיף על כך מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א [בעת שעבר על הדברים], שזקנתו שהיתה גרה בוואלוזין סיפרה לו, שהשידוך עם הנצי"ב היה כך, שבתו של ר' איצליה התבגרה ולא מצאו שידוך מתאים, [היא היתה כבת י"ד שבזמנם היה נחשב כבר לבוגרת] ואז אמר ר' איצליה לאשתו שהבחור הראשון שיבוא לבית מהישיבה הוא יהיה החתן, והנצי"ב הגיע בדיוק לשם, ומאוד הצטער ר' איצליה כי חשב שהוא בחור חלש, ולמעשה עשו את השידוך, והנצי"ב למד בהתמדה עצומה עד שנהפך לאחד המיוחד מגדולי ישראל.

השירה בסעודה שלשית

סיפר רבנו שסיפר לו רבי שמחה זליג על סבו שלמד בשיבת וולוז'ין [אביה של אמו של רבנו] שנפטר צעיר ושמו היה רבי משה אליהו זצ"ל. וסיפר לו רבי שמחה זליג על אותם ימים ואמר לו שזוכר הוא את השירה ששרו בסעודה שלישית שישבו ושרו בדבקות את השיר ליבי ובשרי וכן שהיה בעל כשרון גדול מאוד ולמד עם ר' יצחק יעקב מפונביז' [ר' איצליה] שם בשיבה. [א"ה ואת השיר הזה לבי ובשרי שר רבנו בעידנא דחזוונא להתעוררות לעבודת ה']

ביזוי ת"ח

סיפר לי הגאון ר' שמחה זליג זצ"ל דכשהגר"ח ברלין זצ"ל בא להתחיל לומר שיעור בוואלוזין היו בחורים שרצו למנוע ממנו והניחו שולחן בפתח שלא יכנס וכאשר ניסה להיזדוץ שוב דחפו את השולחן ובסוף אותם הבחורים לא היה להם יום אחד טוב במשך כל ימי חייהם כיון שביזו תלמיד חכם.

ויש לדעת דבר נורא כי אם נענש כאן בעולם הזה זה יותר טוב כי זה רק זמני אבל אם יענש בעולם הבא שם זה יהיה נצח וזה נורא.

[א"ה ונביא כאן לתועלת מכתב של ח"א זצ"ל ששלח לר' חיים ברלין לבקש מחילה על מה שעשה. (נדפס בס' בדרך עץ חיים ח"א עמ' 69)

יום א' לפרשת ויצא יעקב תרס"ט אל כבוד האדמו"ר הגאון הגדול חריף ובקי סיני ועוקר הרים נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק שלשלת היוחסין וכו' וכו' כקש"ת רבי חיים ברלין שליט"א כיאות לכת"ר אדמו"ר יבושר כי קודם השבת הזה נתקבלתי לרב פה ואבקש מכת"ר לטרוח ולכתוב לי מכתב ולברך אותי אשר אצליח כאן ברוחניות ובגשמיות הנה באתי לבקש את בתי"ר הגאון להשתטח תחת רגליו ולבקש מחילה מכבוד הג' אשר בעת היה הניצוח בהישיבה בוואלוזין ואף שכמדומה לי שבמעשה לא עשיתי שום דבר לצער את כת"ר אך בדברים בודאי דברתי וסייעתי את המצעים אותו ואף במעשה אינני זוכר בודאי כי לא עשיתי, ופן גם במעשה עשיתי איזה דבר וצערתי את כבוד הגאון.

ואני רואה הרבה כי נענשתי ואני תולה במדה כנגד מדה כי בודאי מחמת שגם אני הייתי בהכת המצעים את כת"ר הגאון ואני בצער גדול מה שלא בקשתי מחילה מכת"ר הגאון עד כה אך עתה שמתתי אל לבי למה לי לחשות לטוב את אשר בכוחי לעשות ולבקש מחילה מובטחני בטוב לב של כת"ר הגאון כי בודאי יראה בשברון לבי ונמוכת רוחי וימחול לי בלב שלם ויתפלל עלי שלא אענש כלל עבורו ואבקש מאדמו"ר כת"ר הגאון לכתוב לי לכל הפחות איזה תיבות אשר כת"ר הגאון מוחל לי בלב שלם על האדרסה הנקוב למטה .... ולמצוה רבה יחשב לכת"ר הגאון ובזכות הזה יזכה לראות נחת ועונג מכל יוצאי חלציו ממני תלמידו החפץ בהצלחתו ומברך אותו ואת כל הנלווים.

למכתב זה של בקשת המחילה מיהר רבי חיים ברלין להשיב: עזרי מעם ה' א' לסדר גם קמה אלמתי לפ"ק ירושלים לרב ....

אנכי עפר ואפר ואין אני כדאי לפני המקום יתברך שמו כי יענש חס ושלוש שום אדם בסיבתי ובר מן דין כבר באותם הימים שצערוני אמרתי בכל לילה כמר זוטרא מגילה כ"ח א' שרי ליה לכל דצערן לי ואין לו לחוש כלל לדרוש ממני מחילה כי מצדי כבר מחלתי, אמנם מאי דשקליה למטרפסי ונענש מן השמים זה בשביל שני דברים

א] בשביל חילול ה' הגדול שגרם וכבר שנה לנו רבי יוחנן בן ברוקא במשנתו אבות פרק ד' משנה ה' אחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה' ועל זה היה רבי ישמעאל דורש יומא פ"ו א' שמי שיש חילול ה' בידו אין כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורים

ב] בשביל צערו של רבו המובהק מר אבא הגאון מאור הגולה זצוק"ה שגרם לו אז במובן והרי צדיק יסוד עולם בזה כדאי הוא להיות קודשא בריך הוא תבע ביקרו ברכות י"ט א ובפרט שיכול להיות שמהצער הגדול הזה שגרם לו היה התחלה למחלתו האחרונה שנפטר על ידה מן העולם, ולצערו הגדול של אבא הרי אין בידי למחול וברצותו לבקש תרופה לזה הרי דינו אמור במגן אברהם סימן תר"ו ס"ק ר בשם ים של שלמה.

הגאון ר' רפאל שפירא חתן הנצי"ב

סיפר רבנו על הגאון רבי רפאל שפירא זצוק"ל היה שתקן מופלג ביותר, עד שהיו אומרים עליו אימרה - שכשאשר מתעייף מרוב שתיקה, שווייגט ער נאך מערה, פי' הרי הוא שותק עוד יותר... (פרי חיים)

{ אז נדברו }

פרשת ראה ע"ז | גליון בין הזמנים | ערב ראש חדש אלול תשע"ז

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

להשתתפות

בהוצאות

הגליון:

- בבנק

באמצעות

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

- בדואר

לכתובת

זבולון 9 חיפה

משפחת פולק

תודה

מראש!!!

אבא ואמא מלויים את שלמה לאוטובוס... לישיבה...

ערב ראש חודש אלול... התרגשות גדולה שררה בבית... שלמה שלנו יוצא לישיבה... אמא מחתה דמעות... מי האמין... זה היום עשה ה'... כמה התפללתי... כמה חיכיתי ליום הזה... ששלמה יגדל ויתחיל ללמוד תורה... כמה התפללתי עליו שישב וילמד ויצמח תלמיד חכם אמיתי שאחת ישאל אותה יבקש... לשבת בבית ה' כל ימי חייו... והנה!!! המשאלה כעת מתחילה לצאת לדרך!!! שלמה אורז את התיק בשמחה... ו... ויוצאים ללוות אותו... אבא ר' דוד... והרבנית בת שבע יוצאים עם הבן שלמה ללוות אותו לישיבה... ו... ואז!!! הגיע השלב של הברכות... שלושה ברכו את שלמה... **אבא!!! אמא!!! והשכינה הקדושה!!** כל אחד בירך ברכה אחרת... כל אחד מברך מהמקום שלו... זה לשון הגמ' בסנהדרין (קג):

אמר ר"ח אמר ריב"ז: "לא תאונה חליך רעה" – שלא יאמר בך יצר הרע ושלא יבעתוך חלומות רעים והרהורים רעים... ונגע לא יקרב באלהך – שלא יהיה לך בן או תלמיד שמקדיח תכשילו כרכים.. עד כאן ברכו אביו!!! עד כאן זה הברכה של האבא- דוד המלך לבנו שלמה... אבל מכאן ואילך זה הברכה של אמא-בת שבע: מכאן ואילך ברכתו אמא: "כי מלאכיו יאווה לך לשמך ככל דרכיך על כפיים יאונך פן תגוף בלבוך נגדך על שחל ופתן תדרוך תרמוס". עד כאן ברכתו אמא!!! זהו אבא גמר לברך??? אמא גמרה לברך??? עכשיו הגיעה התורה של השכינה לברך: מכאן ואילך ברכתו שכינה: "כי בי חשק ואפלטוהו אשגפיהו כי ידע שמי יקראני ואענהו עמו אנוכי כלנה חללנהו ואכבדהו, אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי...".

כתוב כאן: שכל בחור ישיבה שיוצא מהבית... הוא צריך כח!!! הוא צריך דחיפה ותנופה של שלוש ברכות!!! משלושת השותפים שבו:

ברכה של אבא!!! ברכה של אמא!!! וברכה של הקב"ה!!!

מה ההבדל בין הברכות של אבא דוד לברכות של אמא בת שבע??

אבא חושש מהסכנות **שמבפנים!!!** ואמא מפחדת רק מהסכנות **שמבחוץ!!!**

שים לב: האמא בת שבע... מה היא מברכת?? כי מלאכיו יצווה לך... לשמך... הם ישמרו אותך מכל מיני סכנות... איזה סכנות?? על שחל ופתן תדרוך... תרמוס כפיר ותנין... אמא מפחדת מהאויבים שמגיעים מבחוץ... מהאריות שביער... ומהנחשים שבמדברות... אמא מתפללת שה' ישלח לך מלאכים שיעמדו על פתח הישיבה ולא יתנו לאויב להיכנס!!! לא יתנו לכל מיני רוחות זרות... לכל מיני מכשירים קלוקלים להיכנס לכיס שלך... זה ברכה של אמא!!! אבל אבא??? אבא מפחד לא רק מהאויבים שמבחוץ... הוא מפחד גם מהאויבים שמבפנים... שים לב מה הברכות של אבא דוד?? שלא ישלוט בך היצר הרע... כן... אותו יצר שנמצא עמוק בתוך הלב שלך... הוא מגיע יחד איתך לישיבה... יושב איתך בבית מדרש... ממנו תזרה... ממנו תשמור מרחק... שלא יבהלך חלומות רעים... הרהורים רעים... החלומות מגיעים מבפנים!!! הרהורים מגיעים מבפנים!!! וגם אותו תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים... זה גם אסון שמגיע מבפנים! מתוך כתלי הישיבה... בקיצור: לא פשוט! גם אבא דוד וגם אמא בת שבע היו עירניים... הם ידעו שיש התמודדויות שעומדות לפני הניק שלמה... ו... והוא צריך ברכות... ואכן אחרי שאבא ואמא עשו את שלהם... אחרי שהם הוזילו דמעות כמים... ואחרי שהם מתפללים בלי סוף על הבן יקיר שלהם שילך בדרך הישר... ויעשה את רצון ה'... כאן השכינה מסיימת את מזמור יושב בסתר עליון... בהבטחה וברכה להורים הדואגים... אל דאגה אבא ואמא... יש שכר לפעולתכם... אתם התחלתם ואני אגמור בעדכם: **כי בי זשיק ואפלטוהו אשגפיהו כי ידע שמי יקראני ואענהו עמו אנוכי בצרה אזלצוהו ואכבדהו אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי** אמן...

---אפשר להסביר את הגמ' הזו בסנהדרין בכל מיני אופנים... כל אחד יקח את זה למקום שלו... מה שבטוח!!! הבחור שלנו שיוצא כעת לישיבה צריך הרבה ברכות... הרבה דמעות... והרבה תפילות שילוו אותו לאוטובוס... הוא צריך הרבה תמיכה... תמיכה רגשית מההורים... והכי הרבה תפילות... כן כן... להיות בחור ישיבה טהור... נקי... שמור... זה לא פשוט!!! זה לא מובן מאליה!!! הוא צריך את הברכות שלכם... ואת השכינה שתצטרף אליכם ותבטיח את השמירה... הנה... הוא כעת הולך להכניס את המחזור של ראש השנה ויום כיפור לתיק... והלב מחסיר פעימה... כן... בני היקר... זה לא צחוק... אתה הולך כבר לראש השנה... בני היקר: לשנה טובה תכתב... שנה של התעלות בתורה... עוד שנה שתשמור על עצמך... תמשיך לצעוד בדרך הנכונה... תמשיך לעשות נחת לאבא שבשמים ולנו שני שותפיו... ---אצל ההורים שנה זה לא כ"כ הרבה זמן!!! אדם בגיל חמישים פלוס... שנה אחת אצלו זה תרומה... אחד מחמישים... שנה יותר שנה פחות... אבל אצל הבן יקיר שלכם... בגיל ההתבגרות הקריטי כ"כ... הבן שלכם שרק כעת פתח עיניו!!! אצלו כל שנה זה עולם!!! בחור בגיל הישיבה... כל שנה הוא עובר מהפכים של מאה שמונים מעלות באישיות שלו... להתפלל עליו שיצליח בשנה הקרובה זה לא עוד שנה... זה שנה גורלית!!! כל שנה בגיל הזה היא הרת גורל!!! כבר עכשיו... כבר בערב ראש חודש אלול זה הזמן להתפלל עליו... לשלוח אותו בישיבה עם דמעות... ו... ולא לנגב אותם עד שנשמע את הבת קול "לך אכול בשמחה לחמך..."

גם הנינים הקטנים שלי רוצים לאכול שלמים... אבל קשה להם לאכול בשר...???

קעת נעבור לר' ירוחם... יהודי יקר... סבא למשפחה עניפה ורחבה... 12 ילדים... נכדים... נינים... בלע"ר...

סבא ר' ירוחם בנושא של קרבנות לא סומך על אף אחד!!! כל רגל הוא בעצמו עולה לרגל ורוכש קרבן חגיגה לכל המשפחה המורחבת... במשך השנים הוא צבר המון ניסיון... הוא יודע כמה כמות... כמה יותר... כמה פחות... ואכן בשנים עברו בחג הסוכות היה מספיק למשפחה עגל בן שנה... ו... גם זה היה יותר מידי... אבל בעשר שנים האחרונות זה לא הספיק... וסבא התחיל לקנות פרו!!! כן!!! תחשוב: משפחה שמונה למעלה ממאתים נפש... ואנחנו רוצים לספק להם בשר לשני ימים ולילה אחד... זה בהחלט פרו!!!

סבא כל פעם מחדש מתרגש... מי ילד לי כל אלה... מי האמין שנגיע למצב שגם פר כמעט לא מספיק לנו

אבל בשנה האחרונה סבא ירוחם שם לב ש... שהנינים הקטנים לא מסתדרים עם בשר של פרו... כי הוא בשר קשה... וקשה לילדים ללעוס אותו כי כידוע... בשר עגל הוא רך... וככל שהעגל גדל ככה הבשר הולך ומתקשה...

סבא ירוחם לא ויתר... צריך לדאוג גם לנינים... הוא הלך להתייעץ עם ר' זלמן הקצב... מה עושים?? מה... שאני אקנה שני קרבנות חגיגה... פר ו... ועגל... נכון שאפשר... אבל אני לא אוהב את זה... כי... כי אני שומר על המשפחה בעשר אצבעותי שישארו מגובשים... אם הם יראו שאפשר לעשות שתי קרבנות... שנה הבאה כבר כל אחד יעשה לבד... חבל לי... נו... מה עושים?? ר' זלמן הקצב חשב וחשב... ו... ואז הוא ענה... תקשיב ר' ירוחם... תקשיב לי... כמו חבר... יש לי רעיון בשבילך... אבל אני מודיע לך מראש... זה רעיון טיפה מקורי!!! נועז!!! ויש קצת סיכונים בה!!! מה הרעיון?? בא נעשה כזה דבר: במקום שתקנה פר לחגיגה... עזוב... תקנה פרה!!! (שלמים באים לא רק מזכרים... גם מנקבות) אבל!!! לא סתם פרה אלא פרה מעוברת... ו... וכידוע עובר ירך אמו... ולא צריך אפילו לשחוט אותה... היא נותר בשחיתת אמו... ו... ואז הכל מצוין... אתה תשחוט פרה לשם חגיגה!!! ותרויח גם פרה וגם את העגל העובר! כל המבוגרים יאכלו את הבשר של הפרה!!! ואילו הילדים יקבלו את הבשר של העגל... שהוא בשר הכי רך שיכול להיות... אין לך עגל יותר צעיר מעובר... אבל!!! כאן מגיע האבל הגדול!!! הרעיון הזה הוא קצת הרפתקאני... ולמה?? כי... כי אם פתאום... **לפני השחיטה**... משהו מתחיל להסתבך... והעגל יחליט פתאום להוציא יד או רגל החוצה הההלך עליך... פה אתה נכנס לסוגיות המסובכות ביותר בחולין בפרק בהמה המקשה... ולמה?? כי ברגע שהעגל הוציא יד או רגל!!! מאותו רגע ליד הזו יש דין של טריפה... ואת היד שיצאה אסור לאכול!!! וברגע שאתה חותך את היד הזו אוטומטית היא מטמא את הבשר שנגע בה מדין מגע טריפה שחטה שמתמא את הקודש ופוסל את התרומה... בקיצור: העסק יכול להסתבך... ולא סתם... אלא במקרים מסוימים זה יכול לסכן את כל טהרתו של הקרבן וגם יכול להביא טומאת אבר מן החי לתוך העזרה... שפה כבר נכנסים לכת... אבל שוב... קח בחשבון: שכל הסיכונים האלו רק במידה ומשהו מתחיל להסתבך שם... אבל אם הכל יעבור בשלום... אין רעיון יותר מוצלח מזה... ר' ירוחם הלך על זה... פרקי תהילים נאמרו... המתח היה גדול... אבל שעת השחיטה התקרבה... פרקי תהילים נאמרו... היד הייתה על הדופק... המתח היה גדול... ו... וברוך ה' השחיטה עברה בהצלחה... וגם הנינים של ר' ירוחם זכו לאכול קרבן שלמים ולשמוח לפני ה'...

אוטוטו מגיע סוכות... ו... ו... וכולנו עולים בעזה"ש לירושלים... ושוב זוכים להקריב קרבן ראיה וחגיגה ושמחה ו... ותודה... ועולה... וכו' וכו'... **אז לפני הכל:** אני רק רוצה בקצרה לתת לך עדכון קצר בסקר השווקים... אז ככה: פסח זה החג של הכבשים!!! ואילו סוכות זה החג של הפרים!!! ולמה?? מסיבה פשוטה: דבר ראשון: בפסח יש קרבן פסח... והוא מגיע מהכבשים או מהעזים... ממילא מטבע הדברים יש ביקוש אדיר לכבשים... ממילא גם נערכים בהתאם והשוק מוצף בכבשים... ככה זה בפסח!!! אבל בסוכות יש מהפך מאה שמונים מעלות!!! מה יש?? אז אני רוצה לגלות לך סוד: שיש עונה אחת שבה כל הכבשים מתעברים... מתי זה?? בחודש ניסן! יש על זה אפילו פסוק מפורש בתהילים: "לכשו כרים הצאן..." אימתי?? בזמן ש"עמקים יעטפו בר..." - דהיינו בזמן הקציר... ממילא: הרחלות מתעברות בניסן ויולדות... מתי?? בחודש תשרי (או בחודש אלול... תלוי לפי מי... עיין תחילת מסכת ר"ה...) עכשיו ככה: היות וכל הכבשים נולדים בחודש תשרי!!! ממילא נוצר מצב מאוד בעייתי... כי... כי לכתחילה לא מקריבים קרבן עד שלא יעברו שלושים יום מלידתו (חוץ מקרבן פסח ובכור שהתורה לא הקפידה על כך) ממילא רוב הכבשים שנולדו עכשיו אי אפשר להקריב אותם... נו... אז מה נשאר לנו?? את הכבשים שנולדו בשנה שעברה... אבל לא!!! זה גם בעיה: כי קעת אני אגלה לך עוד סוד שלא כולם יודעים אותו: שכמו שבחור שנכנס לשיבה... במשך שנה שלימה הוא שיעור א'... ואז כשמסתיימת השנה של שיעור א' יש בין הזמנים!!! ו... ואז אחרי!!! רק אחרי בין הזמנים... אז מידעיו עולה לשיעור ב'... נו... ובין הזמנים מה הוא היה נקרא?? האם שיעור א' או שיעור ב'?? מה התשובה?? לא זה ולא זה!!! לכן זה נקרא בין הזמנים!! בין שיעור א' לשיעור ב'!! עד כאן מוכר?? **אז זהו!!! שבדיק אותו סיפור עם הכבשים**... הכבש... בשנה הראשונה לחייו הוא נקרא כבש... בשנה השניה הוא כבר עולה לשיעור ב'... והוא נקרא איל... אבל בין השנה הראשונה לשנה השניה יש חודש ימים!!!! של בין הזמנים!!!! שבחודש הזה הוא לא כבש ולא איל... אז מה הוא כן?? הוא נקרא פלגס!!! ובחודש הזה הוא פסול להקרבה... ולמה?? כי יש כבש ויש איל... והוא לא כבש ולא איל... וממילא נוצר מצב: שאם כל הכבשים נולדים בחודש תשרי... אז גם הכבשים נהיים בני שנה בחודש תשרי... וממילא: ממה נפשך... הכבשים שנולדו עכשיו א"א להקריב אותם כי לא עבר לא עבר שלושים יום מלידתם... ואילו הכבשים שנולדו בשנה שעברה בתקופה הזו... גם אותם א"א להקריב כי כמעט לכולם יש דין של פלגס... ממילא נוצר מצב שבניגוד לפסח שהשוק מוצף בעיקר בכבשים... הרי בסוכות יש מחסור נואש בכבשים!!! כמעט ואין כבשים בכלל!!!! (יש כמובן מעט מאוד כבשים שהקדימו להיולד בחצי הראשון של חודש אלול שאז עד סוכות הם כבר נהיים כשרים לקרבן אבל זה מעט מאוד... הם חריגים בעונה...) אם כבר... אז יש רק אילים זקנים בני שלוש שאותם כבר אסור להקריב...

עד כאן מידע עדכני מהשוק!!! אז זהו שבחג סוכות לשם שינוי... הקרבנות היו מגיעים בעיקר מפרים ועגלים... כן... כמו שיש שוק ארבעת המינים עם היחודיות שלו... והמאפיינים שלו... ככה יש שוק של קרבנות מיוחדים מאופיינים לעונה של סוכות... ו... ו... ואם כבר דברנו על השוק של הקרבנות... אז יש לי עוד חידה מאוד מעניינת בנושא זה: שגם השוק של קרבן העופות עובר טלטלה מאוד משמעותית בדיוק לקראת חג סוכות!!! תנחש למה... מאה שקל אם אתה מנחש!!!! (לא אני משלם)... **ובכן:** קרבן עוף כידוע מגיע משני מינים בלבד: או תורים!!! או בני יונה!!! והנה מישוה הראה לי מלב"ם שמביא פסוק מוכר בשיר התורים: "כי הנה הסתיו עבר... הגשם חלף הלך לו... עת הזמיר הגיע **וקול התור נשמע בארצנו**!!!!" מה כתוב כאן?? שהתור הוא לא פחות ולא יותר מהעופות הנוודים!!! זאת אומרת: כשרק מגיע הסתיו... התור מרים כנפיים ופשוט נעלם... ולא רואים אותו עד האביב... זאת אומרת: חמישים אחוז מענף קרבנות העוף אוזל במשך כל עונת הסתיו והחורף... אתה מבין לבד שזה משפיע מאוד מאוד על המחירים... ממילא: אם כבר דברנו על המחסור החמור שיש בתקופה של סוכות בכבשים... אז דע לך שגם בעופות יש איזה שינוי...

עד כאן דברנו בשפה של השוק... רק שתדע... תדע להיערך...

אני רוצה לחפש... אבל אני לא יודע

את מה...

בפרשת השבוע התורה מצוה אותנו לבנות את בית המקדש... "לשכנו תדרשו ובאת שמה..." דורשים חז"ל בספרי: **על פי נביא!** כלומר: הגילוי וההכרזה איפה מקום המקדש... צריכה להגיע ע"פ נביא... שואל הספרי: **יכול תמתיך עד שיאמר לך נביא?? ת"כ: "לשכנו תדרשו" דרוש ומלא ואח"כ יאמר לך הנביא...** כתוב כאן: שאנחנו צריכים לחפש!!!! ואחרי שאנחנו נעשה את שלנו ונמצא את החיפוש... אז... אז יגיע הנביא ויגלה לנו... הנה... זה כאן...

יש לי קושיה עצומה: אני לא מבין: מה פירוש **לחפש??** את מה בדיוק לחפש?? הרי בשביל **לחפש...** צריך לדעת לכה"פ **מה לחפש...** כשמישהו נעדר וכולם מחפשים אותו... לפחות נותנים לנו איזה תמונה... או איזה קצה חוט איפה הוא אמור להימצא ואז יוצאים לחיפושים... אבל כאן... תחפשו!!! תחפשו את בית המקדש!! מה... מי... איפה...

אתה יודע מה... אני מסכים... אני יוצא לחפש... נו... מה??? מה הנתונים שצריך לחפש... הבנת את השאלה שלי??? שאלה פשוטה מאוד!!!!

הביאור בזה הוא כך:

ישנה תכונה מאוד מוכרת בנפש שלנו!!! תכונה שאין אדם מבוגר שלא מכיר אותה מקרוב... תכונה ששמה "שבלונה"!!!! כל אדם טיפה מבוגר... שכבר מצא את עצמו פחות או יותר... בשלב מסוים הוא שירטט לעצמו איזשהו מערכת של סדר יום מסוים!! איזה שבלונה מסוימת שבתוכה הוא חי!! ואנחנו מאוד מאוד לא אוהבים שמשבשים לנו את השבלונה הזו. **אני אתן לך דוגמא מאוד מזערית וקלאסית:** בחצי שנה האחרונה אני יושב בבית הכנסת ונוצר מין מצב ששני הכסאות שלידי פנויים... גם מצד ימין וגם מצד שמאל... והאמת היא שאני מרוצה מזה... יש לי מרווח נשימה... על הכסא מצד ימין אני מניח את הנרתיק של התפילין ואת הטישו. ומצד שמאל אני מניח את הספרים שאני רוצה... הכי טוב בעולם. והנה!!! אחרי חצי שנה שכבר התרגלתי... שכאן המקום שלי... וכאן התפילין נמצאים... וכאן הטישו נמצא... יום אחד הגיע מישהו והחליט להתיישב בדיוק לידי... **תנחש מה הייתה התחושה שלי באותו רגע??** אאוף... מה... מה אתה נצמד אלי עכשיו על הבוקר...? מה אתה נדבק אלי... לך... לך מפה... תחפש לעצמך מקום אחר... **כמובן!!!!** כמובן שהכל בלב... תכליס אין לי זכות להגיד לו מילה... אבל ככה הרגשתי... **ולמה?** כ... כי היות וככה התרגלתי!!! אז זה נהיה חלק מהשבלונה שלי!!! שאני מניח את הנרתיק של התפילין כאן!! ואני עומד כאן!! והטישו כאן!! וממילא כשמגיע אותו אחד ופתאום חודר לתוך השבלונה המרובעת שלי... זה מעצבן אותי... אני לא אוהב את זה... לא... לא... **אין אדם מבוגר שלא מבין על מה אני מדבר!!!!!!**

אבל!!!!!! תתאר לעצמך שהסיפור היה בדיוק הפוך... אל תשאל... אני ממש נעלב... כבר חצי שנה אני

רוצים שהמשיח יגיע... ולמה?? כי... כי יש לי שבלונה!!! יש לי את הסדר יום שלי!! את החיים המתוכננים שלי!! ו... ופתאום המשיח יגיע ו... ואיכשהו הוא אמור לחזור לי לתוך השבלונה... ו... ואת זה אני לא אוהב!!!! תחשוב... שהמשיח יגיע... ופתאום יהיה מאוד צפוף בבית הכנסת... יהיו כל מיני אנשים חדשים... יסתובבו לי יותר מידי הרבה חרדים בין הרגלים... לא!! לא!! זה מפחיד אותי... ת... תן לי לחיות...

תצחק!!! אבל זו הנקודה!!!! אל תזעזע לי את השבלונה!!!!

אז זהו!!! רצון ה' שנחכה למשיח!!! נחפש את המשיח!!!!

מה פירוש **נחפש** את המשיח??? שנכניס לתוך השבלונה שלנו את תחושת ה**חסר** שבהעדרותו!!! כן... נכון... התרגלתי שאין משיח... אבל זה לא שהתרגלתי להסתדר בלי המשיח!!! אלא התרגלתי לחוש את תחושת ה**חלל והחסר** בהתממהות המשיחית. ולחכות כל הזמן מתי החלל הזה יתמלא! וממילא ברגע שהמשיח יגיע לא אצטרך לפנות מקום בשבלונה שלי... אדרבה... אני כבר עומד מוכן ומזומן לזה... (עיין ערך המשל שהבאתי...)

זה הפשט לשכנו תדרשו!!! אומרת התורה: **תחפשו** את בית המקדש...

מה פירוש **לחפש** את בית המקדש?? הכוונה היא:

להכניס את בית המקדש לחלק מהשבלונה שלי!!!

תבין: כבר אלפיים שנה בית המקדש איננו... המשמעות היא: שכבר במשך אלפיים שנה אנחנו חיים את החיים שלנו בלי בית המקדש!!!

השאלה היא: אין!!! אין אנחנו באמת חיים בלי בית המקדש??

אז בינינו... הרי אני ואתה התרגלנו לחיות ולהסתדר גם בלי בית המקדש... נכון?? אז במילים אחרות: **בינינו את השבלונה של החיים שלנו ללא בית המקדש!!!!** נו... מה המשמעות?? המשמעות היא: שכשבית המקדש פתאום יום אחד יבנה... מה אני ארגיש?? אני... אני ארגיש כמו שהרגשתי כשאותו אחד פתאום התיישב לידי... כמו שאז הרגשתי אוף... הוא חודר לי לתוך השבלונה... אז לא נעים להגיד בקול... אבל מבחינה מסוימת ככה אנחנו עלולים להרגיש כשיבנה בית המקדש... אנחנו נרגיש מין נטל מסוים... מין משהו זר שחודר לנו לתוך החיים וצריך להכיל אותו... פתאום יש הוצאות חדשות שצריך לבלוע אותם... נסיעות חדשות...

אז זהו!!! בשביל שזה לא יראה ככה... בשביל זה התורה מצווה אותנו: לשכנו תדרשו!!! תדרשו את בית המקדש... תחפשו אותו...

מה פירוש **לחפש**? במה זה מגיע לידי ביטוי שאני

יושב בבית הכנסת ואף אחד לא רוצה לשבת לידי... אני מרגיש בן אדם דחוי... לא יודע... מה כ"כ שלילי בי?? מה יש... למה אף אחד לא רוצה לשבת לידי... וככה אני מרגיש כבר חודש... חודשיים... אני מחכה בכליון עיניים שמישהו יבא ויתיישב לידי ויציל אותי מהתחושה הזו (אגב: אני במקרה מדבר על תחושות אמיתיות... רק שתדע ותקח בחשבון שיש גם כאלו אנשים... ו... ובנתיים הזמן עשה את שלו... וכבר התרגלתי לשבת לבד... התרגלתי לשים את הנרתיק של התפילין כאן ואת הטישו כאן... והכי הכי: התרגלתי לעלבון הצורב הזה שאף אחד לא רוצה לשבת לידי... והנה!!!! ביום בהיר אחד מישהו פתאום הגיע והוא רוצה!!!! רוצה לשבת בדיוק לידי... רוצה לשבת דווקא פה!! דווקא לידי!! תנחש איך הגבתי??? אוהו... אורו עיני... בא ברון ה'... מיד פיניתי בשמחה את הנרתיק של התפילין... בא... תשב...

אה... מה ההבדל בין שני המקרים?? הרי בשני המקרים התרגלתי למשהו מסוים?? בשני המקרים השבלונה שלי נהייתה ששתי המקומות שלידי פנויים... אז למה במקרה הראשון מאוד התעצבנתי שמישהו חודר לי לתוך השבלונה... ואילו במקרה השני... אדרבה... שמחתי מאוד שמישהו חודר לי לתוך השבלונה... מה ההבדל???

ההבדל הוא פשוט מאוד:

במקרה הראשון היה לי טוב עם זה שאני לבד!!! אז השבלונה שלי מסתדרת לבד!!! לכו כולכם... תנו לי לחיות... אבל במקרה השני... שלא היה לי טוב עם זה... אז נכון... יש לי שבלונה... אבל מה קרה פתאום? הרי התרגלתי כבר לשבת לבד?? אין פתאום אני מצליח תוך רגע לשנות הרגלים? מה ההבדל בין המקרה הראשון למקרה השני... הרי בשניהם התרגלתי במשך חצי שנה לשבת לבד?? אז אין במקרה השני... כ"כ מהר קל לי לשנות את מה שהתרגלתי??

מה התשובה? כן!!! מתי קשה לי לשנות הרגלים?? כשהרגל נהפך להיות חלק מהשבלונה שלי!!! כשאני מתרגל לשבת לבד וטוב לי עם זה... זה נהפך לחלק מהשבלונה... ואם תגיע לשבת לידי זה יפריע לי... אבל!!! ברגע שמפריע לי שלא יושבים לידי... כל זמן שזה מפריע לי... זה לעולם לא יוכל להיפך להיות חלק מהשבלונה שלי!!! כי לא טוב עם זה... אדרבה... אני כל הזמן מחפש מישהו שיסכים לשבת לידי... אם כבר יש פה הרגל... אז התרגלתי לחכות ולחפש שמישהו יבא ויתיישב לידי... אז אם יש פה שבלונה... אז השבלונה פה היא עצם התקווה... נו... מתי כבר מישהו יבא ויתיישב לידי ויציל אותי מהחרפה הזו?? **ממילא לעולם לא התרגלתי לזה!!!** אדרבה התרגלתי לחכות מתי כבר מישהו יבא להתיישב לידי... נו... וברגע שהוא הגיע... מיד הלב שלי התרחב... בא... בכיף... אני מוכן ומעוניין להצטמצם... רק תבא... עד כאן ברור????

משיח!!! משיח זה משהו שיום אחד יגיע... ו... וכשהוא יגיע כולנו מבינים שהוא יתפוס איזשהו מקום... מאוד ברור לנו שהוא יכנס לנו איכשהו בתוך החיים... וזו הסיבה שיש הרבה שבסתר לבם לא

התשובה היא: **מה שחסר מחפשים!!! מה שאין מחפשים!!!**

תכניסו את החלל הזה לתוך השבלונה של החיים!!! תכניסו את החסר הזה של בית המקדש לחלק בלתי נפרד מהשבלונה של החיים... כדי... שכשיום אחד בית המקדש יבנה... אתם תקבלו אותו בזרועות פתוחות ולא תהיו עסוקים בעצמכם... בלהצטופף בשביל להכיל את האורח החדש

את הקטע הבא ניתן לדלג... כעת אני פשוט הולך להסביר פשוט בפרשת שבוע: לא סתם התורה מצווה דווקא על בית המקדש "לשכנו תדרשו..." יש פה רקע מסוים... יש בבית המקדש סיבה מיוחדת שאנחנו לא נדרוש אותו... **והיא:** הרי גזרה חכמתו העליונה שבית עולמים לא יבנה מיד כשמתיישבים בארץ... (למה... זה עוד נושא...) ממילא התכנית הייתה שעם ישראל יחלקו את הארץ... יתיישבו בה... כל משפחה תקבל את האחזה שלה... והחלקה והתת חלקה שלה... וככה במשך **קרוב לארבע מאות שנה** עם ישראל כבר יתמקמו עמוק עמוק בתוך ארץ ישראל... **ואז!!!!!!** ביום בהיר אחד... ללא הודעה מוקדמת יגיע נביא ויציב על מקום מסוים!!!! איפה? **לא ברור... באזור שבט... איזה שבט?? גם לא ברור...**

באיזה אזור??? **אין מידע!!!! במקום אשר יבחר ה'!!!** באן שהוא... איפה שהקב"ה יבחר... זו חידה סתומה... כעת אף אחד בעולם לא יודע היכן זה יהיה... מה שברור לכולם שיום אחד יגיע נביא... והוא פשוט יציב על שטח מסוים... קח בחשבון שיכול להיות שזה הקרקע שעליה הבית שלך כעת עומד... תאר לעצמך... יש לך שדה אחוזה... ירשת אותה מאלטער אלטער זיידע שלך... וכל המשפחה המורחבת מתמקמת כאן... ועסקים כרגיל... כאן נולדתי... כאן נולדו אבותי... כאן יוולדו ילדי... וביום בהיר אחד מגיע אליך הנביא ואומר לך: אדוני... כאן ביהמ"ק צריך להיבנות... **אה... איך תגיב??? אאאאא... למה... לא רוצה... זה... זה... זה שלי!!!! נכון???** תאר לעצמך... שבט שיש לו את הנחלה שלו... את ההקצאות שלו... את השטח הטריטוריו שלו שהוא צריך אותו לרשימה ארוכה של בקשות... ופתאום הנביא מודיע... רבותי!!!! כל העיר הזו... כל השטח הזה פתאום שייך לכל השבטים... שהרי העיר שבה יבנה בית המקדש לא מתחלקת לשבטים... **אה... איך אותו שבט יגיב???** האם הוא ישמח ש... שהנה... הקב"ה בחר בנו להיות השכנים שלו... או... או שהתגובה תהיה אאאא... לא רוצים... למה דווקא אצלנו... הבטחנו אותו כבר לרשת הגנים... או לביהמ"ס של קהילת...

הנה לך דוגמא קלאסית של "שבלונה"!!!!!! הנה לך דוגמא קלאסית מה יכול לקרות אם לא יהיה "לשכנו תדרשו..." אם לא נחפש ונדרוש ונשתוק לבית המקדש... ו... ופתאום הוא יופיע ויצטרך מקום... אז... אז... אז כל אחד יתחמק באדיבות... לא... לא אצלי... אין לי מקום פנוי להשראת השכינה... **ואם ככה!!!!!!** אם זו תהיה הקבלת פנים לאבינו שבשמים תשכח שבית המקדש

יבנה... **אז תשכח מבית המקדש!!!** הקב"ה לא בכל מחיר מגיע לשכון בבית המקדש... בית המקדש זה לא תורה... תורה זה בכל מחיר... "בחמימה שפוכה אמלך עליכם..." אבל בית המקדש... אם לא רוצים... לא צריך... קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר... אם אנחנו לא נראה נכונות ורצון שהוא ישרה ביננו... הוא לא יבא לשכון בכה...

נו... אז מה עושים??? **מה עושים שחלילה לא תהיה קבלת פנים קפואה מצידם של עם ישראל???** בשביל זה כשעם ישראל הגיעו לארץ ישראל... הדבר הראשון שהם עשו: הפרישו את דושנה של יריחו!!! מה פירוש?? דושנה של יריחו זה היה המקום הכי הכי משובח בארץ ישראל... שככלכלם היו רוצים אותו... לא היה שבט שלא איחל לעצמו... הלואי ויפול בגורלי דושנה של יריחו... **אבל לא!!!** אף אחד לא קיבל את זה!!! הניחו את דושנה של יריחו בצד!!!! **ולמה???** דושנה של יריחו מחכה... **למי???** היא מחכה לאותו יום שהנביא יבא ויגיד בדיוק איזה שטח צריך להקצות לבית המקדש... ומאיזה שבט זה צריך להגיע... וברגע שאותו שבט יצטרך לוותר על שטח ששייך לו ולהקצות אותו לצורך בית המקדש... **הוא יקבל במקומו!!!!!! את דושנה של יריחו...** כך שאל דאגה... אין מה לחשוש שיום אחד יגיע הנביא ויעקור אנשים מבתיהם וישאיר אותם ללא קורת גג... כי מי שיאלץ לוותר על מקומו לצורך בית המקדש... יקבל כנגד את הנחלה המשובחת ביותר בארץ ישראל... את דושנה של יריחו...

כן!!!! היות והתורה מצווה אותנו "לשכנו תדרשו" תדרשו... תחפשו... תרצו ותחפצו בבית המקדש... אבל מצד שני התורה יודעת שיש פה קונפליקט שהיות וכל אחד חושש שהוא הולך לאבד את הקורת גג שלו... וזה יכול לגרום לנו שלא לחפש את לבית המקדש... בשביל זה אנחנו מתחכמים ומפרישים את דושנה של יריחו כדי לאפשר לנו לקיים: "לשכנו תדרשו..."

כולנו מכירים את הגמ': **כל המתאכל על ירושלים זוכה ורואה כניינה... וכל שלל מתאכל על ירושלים אינו זוכה ורואה כניינה...** אתה יודע מה הפשט הפשוט בזה???

ככה:

מי שירושלים הייתה חסרה לו... מי שהרגיש תחושה של חלל בחסרון ירושלים... אז כשירושלים תבנה הוא ירגיש... הנה... החסר התמלא... עד היום לא היה לי את ירושלים... והנה... הנה אלוקינו זה קיינו לו... אבל מי שלא מתאבל על ירושלים... במילים אחרות: הוא התרגל להסתדר בלי ירושלים... אם ככה... מי שהתרגל להסתדר בלי ירושלים אז כשירושלים תבנה... במקום לשמוח בבניינה... הוא יהיה עסוק בלהכיל אותה... הוא יהיה עסוק בלהתרגל אליה... הוא יהיה עסוק בלקחת את הנשימה העמוקה ולהתרגל לכל מיני מחוייביות חדשות... מי שירושלים לא הייתה חסרה לו!!! אז כשהיא תבנה... לא נעים... אבל היא תהיה לו לנטל!!! יארך לו הרבה זמן עד שהוא יצליח להכניס את ירושלים לתוך השבלונה שלו... בשביל זה התורה מצווה אותנו: **לשכנו תדרשו!!!** תדרשו את ירושלים!! תחפשו את ירושלים!!!! מה פירוש לחפש?? לחפש פירושו... תפנו כבר עכשיו מקום בשבלונה של החיים שלכם!!! שכבר עכשיו... גם כשביהמ"ק איננו... שיהיה את החלל הזה שהוא מקום

שמור לבית המקדש... שנשאיר מקום ריק במחזור של שלוש הרגלים... שכשיבנה בית המקדש נוכל לכתוב שם בקצרה מה צריך לעשות עכשיו... עדכני ליום שאחרי שיבנה ביהמ"ק... **בשביל זה יש כל מיני דברים שאנחנו עושים זכר למקדש!!! כדי להשאיר את החלל הזה... שלא נתרגל לחיות בלעדיו... כמה דוגמאות קטנות:** תאר לעצמך שביו"כ במוסף... לא היינו עוסקים בעבודת כה"ג... היינו רק מתוודים... ותשובה... ונתנה תוקף... וזהו!!! והנה!!!!!! בית המקדש יום אחד יבנה... ופתאום העבויידה משתנה... פתאום יש כה"ג... עבויידה... שעיר משתלח... איך היינו מרגישים ביום כיפור הראשון?? זה... זה פאסט נישט... זה לא איום כיפור דיג'... עד היום ידעתי שיו"כ זה בישיבה... אשמנו בגדנו... אבל לעמוד בעזרה ולהשתתף עם הכ"ג בעבויידה...? מה זה... מה זה הדבר הזה?? מאיפה הבאתם את מעמד ההדלקת נרות חנוכה הזה? לכן!!! כבר עכשיו אנחנו עוסקים מידי שנה במוסף בעבודת כה"ג... כבר עכשיו זה חלק מלוח הזמנים של הבית כנסת ביו"כ... כדי שכשיבנהמ"ק יבנה... לא נצטרך לשבור את הראש איפה לדחוף את זה... **יש עוד כל מיני דוגמאות דומות...** אם זה המנהג לסובב את הבימה ולומר הושענא הושענא... או תקנת חז"ל ליטול לולב כל שבעה... זכר למקדש!!! מה פירוש זכר למקדש?? אם במשך אלפיים שנה אנחנו לא נעשה זכר לזה שבביהמ"ק נטלו לולב כל החג וסובבו את המזבח בלולבים... אז כשביהמ"ק יבנה אנחנו נצטרך לנשום נשימה עמוקה... ולהתרגל למצוות ה"חדשות" האלו... אז זהו!!! בשביל שלא נעמוד כמו תיירים כשביהמ"ק יבנה... לכן כבר עכשיו אנחנו לכה"פ משאירים עושים איזה תזכורת... כדי שזה לא יהיה חדש לנו לגמרי... היום עושים שמחת בית השואבה זכר למקדש... אה מה הקשר בין המפגש החברתי הזה להליג'ר שמחת בית השואבה?? שאלה טובה... אבל לכה"פ יצרנו חלל!!! חלל שקוראים לו שמחת בית השואבה... היום זה מגיע לידי ביטוי בכמה סיבובים... וכשיבנה ביהמ"ק נמלא את המעגלים האלו ברוח הקודש... אבל לכה"פ אנחנו יודעים על מה מדובר... לפחות כשביהמ"ק יבנה לא נפתח שתי עיניים מתעגלות... אה... שמחה... שואבה... מים... לשכנו תדרשו!!! צריך לחפש את בית המקדש!!! אין מחפשים?? משאירים כל מיני חללים!!! חלל בדמות תשעת הימים... חלל בדמות כל מיני מצוות שהם זכר למקדש... כדי שכשיבנהמ"ק יבנה... הוא לא יצטרך להקים מישהו מהמקום הקבוע שלו... הוא לא יצטרך להזיז תאריכים... ודו"ק...